

**Masarykova univerzita v Brně
Pedagogická fakulta**

Katedra českého jazyka a literatury

Věra Janoušková

Běžná mluva na Brněnsku a Třebíčsku

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí práce: PaedDr. Ivo Martinec, CSc.

2013

Anotace

Bakalářská práce se zabývá výzkumem běžně mluveného jazyka na Brněnsku a Třebíčsku. Základem výzkumu jsou vlastní nahrávky spontánních promluv zástupců různého pohlaví, věku a vzdělání žijících na zkoumaném území. Analýza sebraného materiálu je rozdělena do tří částí. Byly zkoumány jevy hláskoslovné, tvaroslovné a lexikální. Součástí příloh jsou přepisy nahraných promluv.

Abstract

This thesis deals with the research of common spoken language in Brno and Třebíč and its surroundings. The basis of the research is the recordings of spontaneous discourses of representatives of different gender, age, education who live in the examined area. The analysis of collected material is divided into three parts: phonetic, morphological and lexical. Transcripts of recorded discourses are included.

Klíčová slova

běžně mluvený jazyk, dialekt, obecná čeština, hláskosloví, tvarosloví, lexikum

Keywords

common spoken language, dialect, common Czech, phonetics, morphology, lexicon

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

.....
Věra Janoušková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PaedDr. Ivu Martincovi, CSc., za trpělivost, cenné rady, připomínky a odbornou pomoc při zpracování této bakalářské práce.

Obsah

1 Úvod.....	6
2 Metodika výzkumu	7
3 Diferenciace a stratifikace národního jazyka.....	8
3.1 Strukturní útvary	8
3.1.1 Spisovný jazyk.....	8
3.1.2 Obecná čeština	9
3.1.3 Tradiční teritoriální dialekt	9
3.1.4 Interdialekt	10
3.2 Nestrukturní útvary	11
4 Běžně mluvený jazyk.....	12
5 Jazyková charakteristika mluvy Brněnska a Třebíčska	14
6 Hláskosloví	17
6.1 Diftongizace <i>y > ej</i> a <i>i > ej</i>	17
6.2 Diftongizace <i>ú > ou</i>	17
6.3 Úžení <i>é > í</i>	18
6.4 Moravská krátkost.....	18
6.5 Krácení <i>i > i</i>	19
6.6 Krácení <i>ú > u</i>	19
6.7 Protetické <i>v</i>	20
6.8 Asimilace ve skupení <i>s + h</i>	21
7 Tvarosloví	22
7.1 Substantiva.....	22
7.2 Adjektiva.....	25
7.3 Zájmena	27
7.4 Číslovky	29
7.5 Slovesa	29
8 Lexikum	33
8.1 Pojmenování osob, rodinných příslušníků.....	33
8.2 Vybrané nářeční výrazy	34
8.3 Hypokoristika.....	35
8.4 Slova expresivní (citově zbarvená).....	35
8.5 Univerbizované výrazy	36
8.6 Nová slova	37
8.7 Hantec	38
9 Současné tendence v mluvě Brněnska	39
10 Současné tendence v mluvě Třebíčska	41
11 Závěr	43
12 Seznam zkratk	45
13 Seznam literatury a jiných pramenů	46
13.1 Odborná literatura	46
13.2 Internetové zdroje	48
14 Příloha.....	49

1 Úvod

Bakalářská práce se zabývá běžně mluveným jazykem dvou sousedních teritorií, a to Brněnska a Třebíčska. Zaměřuje se tedy na středomoravskou neboli hanáckou nářeční oblast.

Základem výzkumu se staly nahrávky spontánních promluv obyvatel Brněnska a Třebíčska pořízené během jednoho roku. Informátoři byli vybíráni náhodně, jsou tedy různého pohlaví, stáří i vzdělání, aby byl vzorek co nejrozmanitější.

Cílem práce je analýza získaných nahrávek promluv z Brněnska a Třebíčska po stránce hláskoslovné, tvaroslovné a lexikální, případně srovnání těchto dvou nářečních oblastí.

Práce je rozdělena do dvou částí. Teoretická část pojednává o útvarech národního jazyka, zabývá se běžně mluveným jazykem a jazykově charakterizuje Brněnsko a Třebíčsko. Praktická část obsahuje kapitoly *Hláskosloví*, *Tvarosloví* a *Lexikum*, ve kterých jsou nahrávky podle daných vrstev analyzovány. Pro přehlednost a zdůraznění jsou výskyty některých zjištěných jevů zaneseny do tabulek. Přepsané spontánní promluvy informátorů z Brněnska a Třebíčska jsou zahrnuty v přílohové části práce.

2 Metodika výzkumu

Tato bakalářská práce předkládá výsledky vlastního výzkumu běžně mluveného jazyka na Brněnsku a Třebíčsku.

Hlavní složkou výzkumu byly audionahrávky běžné mluvy, které byly pořízeny na tomto území v průběhu jednoho roku. Nahrávání začalo v únoru 2012 a poslední záznam byl pořízen na konci března 2013. Ze sesbíraného materiálu byly vybrány ukázky, kterým bylo nejvíce rozumět. Důraz byl také kladen na vyrovnaný poměr mezi nahrávkami z Brněnska a Třebíčska.

K nahrávání byli vybráni informátoři různého pohlaví, věku i vzdělání. Věk mluvčích z Brněnska se pohybuje přibližně v rozmezí 10 až 65 let, u informátorů z Třebíčska okolo 15 až 65 let. V obou případech jsou zastoupeni jak obyvatelé okresních měst, tak okolních obcí.

Nahrávky jsou přepsány zjednodušenou fonetickou transkripcí. Označovány nejsou zaokrouhlené samohlásky, širší a užší výslovnosti, slabikotvorné sonory atd. Použita tedy byla pouze písmena běžné české abecedy bez speciálních znaků a značek. Řeč explorátora je uvedena v kulatých závorkách.

Z nahrávek byly při přepisu vynechávány nesrozumitelné úseky, pasáže příliš rozmělněné nebo dialogy, při nichž většinu času hovořil mluvčí z jiné nářeční skupiny, než bylo výzkumem požadováno. Při nedokončených výpovědích bylo použito interpunkční znaménko ..., při vynechání delších úseků značení [...]. Byla-li řeč mluvčích z jiné nářeční oblasti důležitá pro plynulost a pochopení další části rozhovoru, byla tato promluva přepsána v kulatých závorkách.

Kvůli zachování anonymity informátorů byla jejich jména a jména osob, o nichž informátoři mluvili, změněna nebo nahrazena znakem ***. Stejný znak se v prepisech objevuje i místo některých číslic u zmiňovaných telefonních čísel. Některé krátké pasáže, slova nebo slovní spojení v nahrávkách nejsou srozumitelné, proto jsou v prepisech nahrazeny značkou ---.

Z tohoto materiálu byly poté vybrány a analyzovány jevy hláskoslovné, tvaroslovné a lexikální, které jsou rozděleny do jednotlivých kapitol této práce. Při rozboru je mimo jiné využito i *Českého jazykového atlasu*, ke kterému u některých analyzovaných jevů odkazují. První číslice označuje číslo dílu ČJA, číslice za pomlčkou udává označení mapy.

3 Diferenciace a stratifikace národního jazyka

Encyklopedický slovník češtiny charakterizuje **národní jazyk** jako „všechny regionální, sociální a funkční podoby jazyka, jež slouží příslušníkům národa k pokrytí komunikačních potřeb, a to v pohledu synchronním i diachronním“¹. Pro Jana Chloupka je národní jazyk „soubor integrovaných výrazových prostředků, vymezený územně, uvnitř diferencovaný funkčně a teritoriálně, stratifikovaný sociálně“². **Český národní jazyk** dělíme na útvary strukturní a útvary nestrukturní neboli poloútvary či sociolekty.

3.1 Strukturní útvary

Ke strukturním útvarům patří spisovný jazyk, obecná čeština, interdialekty a teritoriální dialekty. Jak již název napovídá, jsou to útvary tvořené úplnou jazykovou strukturou.

3.1.1 Spisovný jazyk

Oficiálním a reprezentativním útvarem českého národního jazyka je **spisovná čeština**. Používá se ve formálních projevech, projevech kulturních, mluví jí učitelé, úředníci, vědci apod. Spisovná čeština je podle *Encyklopedického slovníku češtiny* prestižním útvarem, který se užívá „v záležitostech národní kultury duchovní i hmotné, tedy při sledování vyšších komunikačních cílů“³. Jedná se o útvar kodifikovaný v mluvnících, slovnících i pravidlech pravopisu a výslovnosti.

Jádro spisovné češtiny tvoří prostředky stylově neutrální, tedy prostředky bez stylového zařazení (např. *okno, slunce, hlava*), které jsou vhodné pro všechny typy textů. Dále ke spisovnému jazyku patří prostředky knižní (např. *kráčeti, hlubina*), hovorové (např. *blázinec, prima, můžou*), které jsou primárně určeny pro mluvenou podobu komunikace, a prostředky expresivní (např. *děťátko, maličký*).

¹ KARLÍK, Petr – NEKULA, Marek – PLESKALOVÁ, Jana. *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002, s. 192.

² CHLOUPEK, Jan. *Dichotomie spisovnosti a nespisovnosti*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně v Brně, 1986, s. 10.

³ KARLÍK, Petr – NEKULA, Marek – PLESKALOVÁ, Jana. *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002, s. 193.

3.1.2 Obecná čeština

Obecná čeština je nespisovný útvar českého národního jazyka a využívá se k běžné každodenní soukromé a mluvené komunikaci. Vychází z nářečí středních Čech (zejména v rovině hláskoslovné a tvaroslovné) a je tzv. interdialektového charakteru. Jan Chloupek ji stručně charakterizuje jako „*útvar národního jazyka jednak ryze interdialektového (v Čechách a na západní Moravě), jednak typu standardu s vyšší komunikační funkcí*“⁴.

Pro obecnou češtinu je charakteristické užívání *ilý* místo starého *é* (např. *malý město, špinavý ruce, litat*), dvojhlásky *ej* za spisovné *ilý* (např. *novej kabát, sejr*) nebo protetického *v* (např. *von, vokno*). Za obecně české také můžeme považovat zjednodušování ve výslovnosti (např. [*dibi*], [*šveska*]), vypouštění hlásky *j* (např. [*menovat se*], [*deme*]) a vynechání slabičného *l* v přičestí minulém (např. [*nes*], [*řek*]).

Typickým tvaroslovným rysem obecné češtiny je unifikace koncovek instr. pl. zakončením *-ma* (*těma velkýma botama, dobrýma vlastnostma*) a stírání rodových rozdílů v pl. adjektiv a zájmen (např. *všechny rozbitý vokna*).

3.1.3 Tradiční teritoriální dialekt

Dialekt (nářečí) patří k nespisovné vrstvě jazyka a v *Encyklopedickém slovníku češtiny* je definován jako „*územně (geograficky) vymezený útvar národního jazyka, který je určen vztahem k jiným teritoriálním útvarům a k jazyku národnímu*“⁵. Pro dialekt je typická především mluvená forma, a to v soukromé a spontánní komunikaci.

České dialekty dělíme do čtyř základních nářečních skupin. Jsou to nářečí česká v užším slova smyslu, nářečí středomoravská (hanácká), nářečí východomoravská (moravskoslovenská) a nářečí slezská (lašská). Jaromír Bělič⁶ navíc ještě vyčleňuje tzv. polsko-český smíšený pruh, kde se mísí polské a české nářeční jevy.

Česká nářečí v užším slova smyslu najdeme takřka po celém území Čech a na jihozápadní části Moravy. Nejvýraznějším znakem tohoto nářečí je dvojhlásky *ej*

⁴ CHLOUPEK, Jan. *Dichotomie spisovnosti a nespisovnosti*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně v Brně, 1986, s. 11.

⁵ KARLÍK, Petr – NEKULA, Marek – PLESKALOVÁ, Jana. *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002, s. 109.

⁶ BĚLIČ, Jaromír. *Nástin české dialektologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972, s. 12.

místo spisovného *y* a *i* (*starej bejk, sejtko, mlejn*) a také dvojhláska *ou*, která se shoduje se spisovným jazykem (*nesou, houser, mouka*).

Středomoravská nářečí pokrývají západní a střední část Moravy. Vyznačují se hláskou *é* za spisovné *y* a *i* (*staré bék, sétko, mlén*) a hláskou *ó* za spisovnou dvojhlásku *ou* (*nesó, hóser, móka*).

Východomoravská nářečí zaujímají oblasti Valašska a Slovácka. Hlavním rysem těchto nářečí je zachování *i*, příp. *y* (*stary býk, sítko, mlýn*) a *ú* (*nesú, húser, múka*).

Slezská neboli lašská nářečí se rozkládají na okrajových územích České republiky a Polska, v Česku tedy na severovýchodním cípu Moravy a v české části Slezska. Hlavním znakem slezských nářečí jsou krátké samohlásky, a to *y/i* za spisovné *ý/lí* (*stary byk, sitko, mlyn*) a *u* místo spisovné dvojhlásky *ou* (*nesu, huser, muka*).

3.1.4 Interdialekt

V rámci těchto vymezených nářečních skupin a částečně i mezi nimi rozeznáváme tzv. **interdialekty** neboli obecná nářečí. Vznikají vyrovnáváním místních rozdílů, jedná se tedy o útvary nadnářeční.

Encyklopedický slovník češtiny charakterizuje interdialekt jako „*nestabilizovanou varietu (útvár) národního jazyka představující poslední vývojové stádium tradičních teritoriálních dialektů*“⁷. Podle Davidové⁸ dochází ke stírání rozdílů na základě měnící se doby, kdy častěji dochází ke kontaktům mezi mluvčími různých nářečních skupin. Projevují se celonárodní tendence a zájmy jednotlivých mluvčích se sbližují.

Na území Čech je interdialektem obecná čeština, na Moravě můžeme rozlišit interdialekt východomoravský a středomoravský. Částečně však najdeme i tendence celomoravské.

⁷ KARLÍK, Petr – NEKULA, Marek – PLESKALOVÁ, Jana. *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002, s. 183.

⁸ DAVIDOVÁ, Dana a kol. *Mluvená čeština na Moravě*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 1997, s. 8.

3.2 Nestrukturní útvary

Nestrukturní útvary českého národního jazyka nejsou tvořeny vlastní jazykovou strukturou, charakteristická je pro ně pouze specifická lexikální vrstva. Na základě sociální stratifikace sem řadíme slang, argot a profesní mluvu.

Lexikální vrstva **profesní mluvy** je spjata s pracovním prostředím, ve kterém je daná profese vykonávána. Lexikum tohoto útvaru se skládá z termínů a terminologických spojení, které se využívají pro dorozumění v určité skupině pracovníků. Důraz není kladen na spisovnost, ale na úspornost, jednoznačnost a srozumitelnost. Rozeznáváme například profesní mluvu lékařů (*císař* – císařský řez, *exnout* - zemřít, *zadlahovat* – opatřit dlahou), pracovníků hromadné dopravy (*služebák* – služební vůz, *stanicovat* – stát ve stanici, *béčko* – brzdový stykač), vojenský slang (*bojovka* – bojová jednotka, *průzkumka* – průzkumná rota, *rajonista* – voják uklízející přidělený prostor) apod.

Jako **slang** označujeme lexikum nějaké skupiny se stejným zájmem. Patří sem například slang myslivecký (*slechy* – uši, *světla* – oči, *prut* - ocas), studentský (*koule* – pětka, *biflovat* – učit se), sportovní (*basket* – basketbal, *mičuda* - míč), rybářský (*had* – úhoř, *vousáč* – sumec, *fišparta* – skupina rybářů provádějících výlov) aj.

Argotem je pojmenována mluva lidí, kteří žijí na okraji společnosti, jsou sociálně vyřazení (např. vězni, zloději, žebráci, prostitutky). Původně argot vznikl jako tajná mluva srozumitelná pouze pro zasvěcené. Některé výrazy však přešly i do obecné češtiny a jsou užívány i dnes (např. *prachy* – peníze, *šlohnout* – ukrást, *vzít roha* – utéct, *dávat bacha* – dávat pozor).

4 Běžně mluvený jazyk

Běžná mluva neboli běžně mluvený jazyk stojí mimo předchozí stratifikaci. Jedná se primárně o mluvu spontánní a mluvenou sloužící ke každodenní komunikaci. V psané podobě bývá využívána v soukromé korespondenci. Běžná mluva nemá vlastní hláskosloví, tvarosloví, skladbu, ani slovní zásobu.

Marie Krčmová označuje jako běžně mluvený jazyk ten, jenž se používá v komunikačních situacích, u kterých je primární jasný a srozumitelný obsah sdělení, nikoliv jeho jazyková správnost. Jedná se tedy o útvar národního jazyka, který je vymezen funkčně. Touto funkcí chápeme nástroj dorozumívání při běžné každodenní komunikaci. František Daneš označuje běžně mluvený jazyk jako „*repertoár všech různých, různorodých jazykových prostředků (nespisovných, ale zčásti i spisovných, resp. společných), kterých se užívá v situacích, v nichž se nepředpokládá závazné užívání spisovného jazyka*“⁹.

Podle Krčmové nelze normu běžné mluvy chápat jako soubor běžných jazykových prostředků, ale spíše jako „*soubor možností vyjádření, přicházejících z různých útvarů jiných, řečeno moderněji tato norma je průnikem množin jazykových prostředků patřících jednotlivým existujícím útvarům*“¹⁰.

Český mluvčí je většinou diglosní, to znamená, že zná a aktivně užívá více než jeden útvar českého národního jazyka. Jeho projevy tedy mohou být jazykově smíšené. Často se u něj objevují dublety, když mluvčí používá více než jednu vrstvu národního jazyka.

Vývoj běžné mluvy je ve srovnání s jazykem oficiální komunikace, která musí rychle reagovat na nové situace, pomalejší. Běžně mluvený jazyk vychází přirozeně ze základů jazyka minulých generací a na novinky odpovídá jen velmi pozvolna. Díky povinné školní docházce se děti učí aktivně využívat spisovný jazyk a prostřednictvím masmédií se dostává do jejich povědomí obecná čeština. Poté v každodenní komunikaci dochází k nezáměrnému „*míšení jednotlivých kódů*“

⁹ DANEŠ, František. Situace a celkový stav dnešní češtiny. In *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. Daneš, František a kol. Praha: Academia, 1997, s. 15.

¹⁰ KRČMOVÁ, Marie. *Běžně mluvený jazyk v Brně*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1981, s. 13.

*koexistujících uvnitř národního jazyka, tj. ke střídání hláskových podob, tvarů a slov patřících spisovnému jazyku, obecné češtině nebo různým nářečím*¹¹.

Spisovný jazyk je využíván v soukromé komunikaci málo, je spíše chápán jako jazyk oficiálních projevů. Na druhé straně stojí tradiční teritoriální dialekt. Použití těchto nářečí je však vázáno na lokalitu, ve které mluvčí žije, příp. ze které pochází. Marie Krčmová říká, že nářečí v současné jazykové situaci „*spojuje příslušníky místní komunity bez ohledu na sociální rozdíly a do značné míry i věkové stupně*“¹². I dosud živá nářečí dnes již nevytváří pojmenování pro nové skutečnosti. Využívání nářečí jako výhradního jazykového útvaru při běžné komunikaci je tudíž málo pravděpodobné. Navíc mluvčí jednoho dialektu je často nucen komunikovat i s mluvčím využívajícím dialektu jiného, proto není v dnešní době komunikace pomocí jednoho útvaru českého národního jazyka dostačující.

Prosazením běžné mluvy v současné kultuře se zabýval Jiří Kraus. Říká, že ubývá lidí, kteří si mezi sebou vyměňovali dopisy či četli uměleckou literaturu. Dnešní děti příliš nečtou a čím dál více jsou ovlivňovány televizí, počítači, videy a e-maily, kam ve velké míře proniká obecná čeština.

¹¹ KRČMOVÁ, Marie. Současná běžná mluva v českých zemích. In *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. Daneš, František a kol. Praha: Academia, 1997, s. 169.

¹² Tamtéž, s. 163.

5 Jazyková charakteristika mluvy Brněnska a Třebíčska

Brněnskem a Třebíčskem se v této práci rozumí oblasti bývalých okresů Třebíč a Brno-město a Brno-venkov (viz obrázky 1 a 2).

Obr. 1: Brněnsko

Obr. 2: Třebíčsko

Podle mapy českých nářečí v *Českém jazykovém atlasu*¹³ náleží Brněnsko i Třebíčsko k nářeční skupině středomoravské. Jihozápadní část Třebíčska a samotná mluva Třebíče jsou však řazeny k nářečím českým v užším slova smyslu, konkrétně do podskupiny českomoravských nářečí. Vladimír Sova uvádí jako dělicí hranici obce Horky u Želetavy, Časlavice, Římov, Štěměchy, Chlístov, Heraltice, Hrutov, Brodce, Jestřebí, Uhřínovice a Příseka.

Středomoravská nářečí sousedí na západě s českými nářečimi a na východě s nářečimi východomoravskými. S českými nářečimi v užším slova smyslu mají společné úženi *é* v *i* (*mlíko*, *malí koře*). S východomoravskými nářečimi se shodují v absenci přehlásky *-a* v *-e* v koncovkách (*naša slepica*, *do pola*), v absenci přehlásky *-u*, *-ú* (*-ou*, *-ó*) na konci slov po měkkých konsonantech (*na našu kočku*, *s našó kočko*) a ve výslovnosti *ešče*, *ščestí*. Společné jsou také krátké vokály ve slovních základech některých typů slov (*psat*, *blato*), *l*-ové participium maskulin zakončené na *-l* (*nesl*, *vedl*), tvary slovesa *být* jako *já su*, *ti seš*, *šel sem*, *šels*. V moravských nářečích se také méně než v českých liší tvrdé a měkké sklonění

¹³ BALHAR, Jan – JANČÁK, Pavel a kol. *Český jazykový atlas 1*. Praha: Academia, 1993, s. 43.

(např. *chlapa – muža, ženám – čepicám, mňestu - polu*) a v části Moravy najdeme rozkazy typu *řekňi, řekňime, řekňite*.

K samostatným rysům středomoravského nářečí náleží:

- hláska *é* za spisovné *ilý* (*staré bék, sétko*) a *ó* za spisovné *ou* (*nesó, móka*)
- krátké vokály v případech typu *blato, rana, kuň*, v instr. *nama, vama*, v inf. *dat, chcet*
- inventář konsonantů převážně stejný jako ve spisovné češtině, někde se vyskytují fonémy *ʒ, ʒ̣*
- slabičná souhláska *ŋ* (*sedŋ, osŋ*)
- stopy po dřívějších měkkých retnicích *i* v případech jako *holóbjata, hříbjata, pod zemňól/zemjó, zemňák/zemják*¹⁴
- staré *g* se zčásti zachovalo ve skupině *zg* (*zgebnót*), jinak nastala pravidelná změna *g* v *h*
- asimilace *sh-* v *zh-* (*zháňet, na zhledanó, zhoda*)
- zrušení přehlásek v koncovkách měkkého sklonění (gen. *biča, pekařa, srca*, dat. *biču, srcu*, nom. *rúža*)
- v lok. pl. všech deklinací často koncovka *-mal-ama*
- rozlišování tvarů lok. a instr. sg. mas. a n. tvrdého sklonění (*vo starím/-im, ze starém*)
- časté vyrovnávání ve prospěch tvaru lok. u zájmen (*vo tem našem, s tem našem*)
- neurčitá zájmena *neco, negdo* místo spisovného *něco, něgdo*
- rozlišování životnosti a neživotnosti v tvarech nom. mas. číslovek *dvá, vobá* x *dva, voba; tři, štíři* x *tři, štíri*
- tvar slovesa *být* v 1. os. sg. ve složených formách min. času *sem*, jinak tvar *su*
- ve slovesných tvarech 3. os. pl. koncovky *-ó, -ijó, -ajó*, u slovesa *chtít* tvar *chcó*, u sloves *jíst* a *vědět* tvary *jijó, vijó*

Středomoravská nářečí dělíme do čtyř podskupin. Jsou to podskupiny centrální, jižní, západní okrajová a východní. Brněnsko a převážnou část Třebíčska řadíme k jižní středomoravské (hanácké) podskupině, která se rozkládá v oblasti od Moravských

¹⁴ BĚLIČ, Jaromír. *Nástin české dialektologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972, s. 240.

Budějovic, Třebíče, Velkého Meziříčí a Kunštátu po Slavkov u Brna a Vyškov¹⁵. Toto teritorium není příliš jednotné. Na většině území nářečí obsahují pět krátkých vokálů a tři vokály dlouhé (*á, é, ó*), v horském typu se objevuje pět dlouhých vokálů. K dalším typickým znakům jižní středomoravské podskupiny patří:

- protetické *v* na začátku slova a na švu složenin (*vokno, voheň, zavopatřit*)
- protetické *h* v centrální části území (*hale, hináč*)
- častá neznělá mezislovní asimilace na švu slov před jedinečným konsonantem a před vokálem (*k autu, uš mám*)
- v západních úsecích asimilace znělosti, např. *schoda, scháňet* namísto východního *zhoda, zháňet*
- v západních úsecích změna *s, š, z, ž* na *c, č, ž, ť* (*žencká, menči, Honza, jenže*)
- koncovka *-í* v gen., dat., a lok. sg. fem. u adjektiv a zájmen (*dám to tí malí*)
- vyrovnávání gen. a akuz. sg. ve prospěch gen. u jmen typu *předseda* a *Láďa* (*videl sem přecedi*)¹⁶
- v instr. sg. tvary *z Laďem, s Frantem*

Jak už bylo řečeno výše, podle dostupné literatury, se mluva města Třebíče od mluvy okolních obcí liší. V ČJA je městská mluva Třebíče označena číslem 52 a je tedy řazena k českomoravské podskupině českých nářečí, zatímco okolní obce patří podle začáteční číslice 6 k nářečím hanáckým. S ČJA i s výše zmíněným Vladimírem Sovou se shoduje i Slavomír Utěšený, který řadí mluvu Třebíče a západního konce Třebíčska k tzv. přechodnému pásu českomoravskému. Typickým znakem je dvojhláska *ej* místo *í* (*vozejk, cejtít*) a koncovka *-ijou*¹⁷ v 3. os. pl. u sloves 4. třídy (*ijjou, vijou, spijou*) nebo úzké *i* (*vino, vobili, chlubi se*). Vladimír Sova uvádí i konsonanty *d', t'* z praslovanského *dj, tj* oproti spisovnému *z, c* (*zasaděné, překróťené*).

¹⁵ LAMPRECHT, Arnošt a kol. *České nářeční texty*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1976, s. 154.

¹⁶ Tamtéž, s. 155.

¹⁷ Tato koncovka začíná mít po celé Moravě interdialektický charakter.

6 Hláskosloví

K rozboru hláskoslovných jevů bylo využito pátého dílu *Českého jazykového atlasu* a knihy *Nářečí přechodného pásu českomoravského* Slavomíra Utěšeného.

6.1 Diftongizace *y > ej* a *i > ej*

Na území Čech a ve středomoravských nářečích došlo k diftongizaci *y > ej*. Ve středomoravských nářečích následně došlo ještě k monoftongizaci *ej > é* (příp. *í*). Po sykavkách *c, z, s* a částečně i po *č, ž, š, ř, l* se diftongizovalo i *i*. Podle ČJA i Slavomíra Utěšeného¹⁸ se na Třebíčsku a Brněnsku vyskytuje varianta *é*. V městské mluvě Třebíče byla zaznamenána dvojhhláska *ej*, v městské mluvě Brna se objevuje taktéž dvojhhláska *ej* nebo hláska *i*.

Podoby s dvojhhláskou *ej* v promluvách jednoznačně převládají. V nahrávkách pořízených na Brněnsku se tato podoba vyskytuje 84krát, v promluvách z Třebíčska hned 126krát. Dvojhhláska se vyskytla nejčastěji v koncovkách, méně často v kmenech slov. Mnohokrát se dvojhhláska *ej* objevila v adjektivech (*voblečenej, krátkej, překvapenej, minulej, šikovnej, sklamanej, schopnej, pohotovej, uzenej, nesmňelej, načenej, zmrzlej*), ale také v substantivech (*tejden, rejžu, brejle*), ve vztažných, ukazovacích, záporných a neurčitých zájmenech (*kterej, takovej, žádnej, ňákej*), řadových číslovkách (*osumdesátej, druhej*), ve slovesech (*hejbeš, bejval, přemejšlim, cejťim*), v příslovcích (*zejtra*) a u částice *prej*. Vokál *é* nebyl v hledané podobě ověřen, nepříliš často se objevily pouze hlásky *i* (*na vilete, bit, bivaj, vohibáš*) a *í* (*vilet, bivaj, příští tiden, africký tanec, pjekníma chlapama*).

6.2 Diftongizace *ú > ou*

Diftongizace *ú > ou* proběhla ve stejné době a na téměř stejném území jako diftongizace *y > ej*, tedy na území Čech a v středomoravských nářečích, kde navíc došlo k následné monoftongizaci *ou > ó*. Ke změnám došlo jak na začátku slov, tak i v kořenech a koncovkách. Tato změna *ú > ou* v kořenech a koncovkách dokonce pronikla i do spisovného jazyka, na začátku slov však zůstala podoba s *ú-*.

Na začátku slov se podle ČJA na Třebíčsku a Brněnsku vyskytuje monoftongizovaná hláska *ó* (*óroda, příp. hóroda*), v městské mluvě Třebíče byl zjištěn

¹⁸ UTĚŠENÝ, Slavomír. *Nářečí přechodného pásu česko-moravského*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1960, s. 11.

typ *úroda* nebo *uroda*. Uprostřed slov se ve středomoravských nářečích objevuje vokál *ó*, v mluvách obou okresních měst potom najdeme i dvojhlásku *ou*.

Monoftongizované *ó* bylo zjištěno pouze u pětadesátileté účastnice výzkumu v oslovení *Tonóšku*¹⁹. V promluvách se uprostřed slov dále objevovalo pouze diftongizované *ou* shodné se spisovným jazykem, a to jak v mluvě Brněnska (*přecetkiňe soudu, kousek, na Vítězním oblouku, velkou, dlouhí, koupim*), tak i Třebíčska (*na skouški, nastoupila, levnou, temnou, doufám, koupila*). Na začátku slov byla prokázána pouze hláska *ú* (*úplňe, účel, úředník*).

6.3 Úženi *é* > *í*

Změna *é* > *í* (např. *mléko* > *mlíko*) proběhla v nářečích českých v užším slova smyslu, v nářečích středomoravských, v přilehlých nářečích dolských a u východní podskupiny nářečí slezských. Na Brněnsku a Třebíčsku se tedy podle ČJA vyskytuje zúžené *í*. V současné spisovné češtině se zúžené *í* vyskytuje po měkkých konsonantech, příp. hlásce *l* (např. *polívka* i *polévka*).

Hláska *í* po zúžení byla zaznamenána v promluvách informátorů z Třebíčska (*je to sice zarezervováni, ale je to propadlí, tetkon je v mateřské školce, ňakeri linki zrušili úplňe, do tí třidi, takoví specifickí vodlišovací, uvařila si polifku, tak čistá krásná polivečka*) i z Brněnska (*převlíct, fakt si to chtel prohlídnout, na druhí straňe tancovali ňáki malí holčički, tehdi ta hokajdó polifka*). Výjimečně se objevily i podoby se spisovným *é* (*děcké oddělení, třebíčské gimnázijum, kamarátka s Uherského Brodu, bilo to opravdu nepřijemné, je to na takové trupce*).

6.4 Moravská krátkost

Moravská krátkost, též staré krácení nebo moravské krácení je nářeční jev, který se projevuje u dvojslabičných slov²⁰, zejména u substantiv. Jde např. o slova *jama, blato, mak* oproti spisovnému *jáma, bláto, mák*. Českou délku a moravskou krátkost odděluje česko-moravská zemská hranice.

U nahraného vzorku převládly varianty s krátkým vokálem. Objevil se v obou zkoumaných teritoriích, a to jak u substantiv (*já si vezmu šudliki s povidlim a z makem, ani nemám číslo, na první místo*), tak i u sloves (*dat tam richle slova, tagže mu aňi*

¹⁹ Z vlastní zkušenosti mohu říct, že se v daných oblastech s monoftongizovanou hláskou *ó* setkávám spíše výjimečně, avšak není to výsadou pouze nejstarší generace.

²⁰ I u slov dvojslabičných původem.

nemohli dat vjedet, přišel a ve dveřích říká, chce se mně spat, abi mohla spat, že nemůže spat). Dvakrát byla nalezena i nespisovná podoba zájmena *námi* (*tam za nama sedel, tam za nama*). Nezkrácené vokály se v daném případě vyskytovaly pouze výjimečně (*uš si to můžeš dát do životopisu, tagže vám ho klidně mužů dát*).

6.5 Krácení *í* > *i*

Jak již bylo zmíněno v kapitole *Jazyková charakteristika mluvy Brněnska a Třebíčska*, jižní středomoravská nářeční podskupina, kam řadíme Brněnsko i Třebíčsko, je typická svými třemi dlouhými vokály *á, é* a *ó*. U vokálů *í* a *ú* totiž došlo ke zkrácení na *i* a *u*. Dlouhé vysoké vokály byly dříve vyslovovány kratěji než ostatní dlouhé vokály a později splynuly s vokály krátkými. Ke krácení *í* > *i* dochází u všech *í* různého původu: u starého dlouhého *í*, u výsledku monoftongizace *ie* > *i* a u výsledku úženi *é* > *i*. Krácení postihuje *í* v základech slov, ve slovtvorných příponách i v koncůvkách.

U informátorů je krácení *í* > *i* jedním z typických znaků. Zkrácená podoba se hojně vyskytla u mluvčích z Brněnska (*ale aňi ti rohliki nejsou, co bejvali; to mi nič neříká; tak to je dobri; jako f Paříži se neđivim; no ale mislim si, že to je fakt předraženi*) i z Třebíčska (*já sem tam bil pro rohliki; já sem na rohliki jag dělanej; mohl sem vicouvat s ňim, ale říkám, ať si f klidu vodjede; fakt to teda bilo dobri; tak vubec nevim, jak to uvařim*). Toto zkracování však není jednotné a byly zaznamenány i podoby nezkrácené (*je to asi krušní, pokut to neňi vječinou aš moc dlouhí*). Často u jednotlivých informátorů docházelo i k dubletnímu užívání *í* a *i* (např. užívání variant *rohlik* a *rohlik* u mluvčích z Brněnska i Třebíčska).

6.6 Krácení *ú* > *u*

Dalším znakem jižní středomoravské nářeční skupiny je krácení *ú* > *u*. K tomuto krácení však dochází také v Čechách (zřejmě v závislosti na krácení *í*), proto již tento jev ztrácí svoji specifčnost. Na Brněnsku a Třebíčsku se krácení *ú* > *u* objevuje téměř pravidelně. V areálu východně od Brna v některých případech ke krácení nedochází.

Krácení *ú* > *u* bylo u informátorů zaznamenáno v menší míře než krácení *í* > *i*, i přesto však je bohatě zastoupeno v promluvě na obou zkoumaných územích (*zimňi boti zustali na nádvoří, protože sem šel domu a nákej kluk, teť sem jela s Martinem domu, k párkum, von chođil uplňe normálně voblečenej, máme pruser, vitach jede*

dolu). Stejně jako u krácení $i > i$, tak i v tomto případě byly zachyceny dubletní varianty u stejného mluvčího (např. *budem delat pulkilofki x dvacet púlkilovek*).

6.7 Protetické *v*

Protetický konsonant *v* je v České republice velmi rozšířeným jevem. Byl zaznamenán před vokálem *o* nebo před vokálem *u* vytvořeným z *o* (příp. *ú* vytvořeným z *o*). K protezi dochází na začátku slova nebo na švu složenin. Protetické *v* bylo podle ČJA zjištěno na většině území České republiky, a to v Čechách a na západní Moravě, tedy i v námi zkoumaném teritoriu Brněnska a Třebíčska. V městských mluvách Brna a Třebíče však byla zapsána i podoba bez protetického *v* shodná se spisovným jazykem (srov. ČJA 5–258a).

Protetické *v* bylo v pořízených nahrávkách doloženo téměř u všech informátorů. Nebylo zaznamenáno pouze u nejmladší účastnice výzkumu, asi desetileté dívky z Brna, a u dvou informátorek z Brněnska. Ve všech třech případech se jednalo o mluvčí, které v nahrávkách řekly pouze pár vět.

Na švu složenin se protetické *v* objevilo jednou, a to ve spojení *aňi se ñigdo nevopíjel letos*, oproti spisovnému *nezorijentoval* a *neomluvil*. U mluvčích z Brněnska bylo použití slov s protetickým *v* a bez něj vyrovnané. Výsledek u informátorů z Třebíčska byl jednoznačnější. Výrazy s protetickým *v* se objevovaly čtyřikrát častěji než slova s *o* na začátku (viz tabulka).

	<i>o</i> (slova bez proteze)	<i>vo</i> (slova s protezí)
Brněnsko	85	84
Třebíčsko	40	174

Protetické *v* bylo zaznamenáno u substantiv (*z vokna, vobjet, vopchot*), adjektiv (*votvirací, vožralí, vošklivá*), zájmen (*vono, voňi, von*), číslovek (*vobje, vosumnásti, vosum*), sloves (*vopravovali, vobejít, vobejmout*), příslovcí (*vopravdu, votkut, vopčas*) a předložek (*vo, vot, vode*).

6.8 Asimilace ve skupení s + h

Odlišnou výslovnost skupiny *sh-* řadíme k známým česko-moravským dichotomiím. V Čechách a na přilehlé části Moravy převládá progresivní asimilace, tedy výslovnost *sch-* (*schoří*), na zbytku Moravy byla zaznamenána asimilace regresivní, tedy *zh-* (*zhoří*). Na Třebíčsku a Brněnsku se podle ČJA objevuje výslovnost *zh-*. Slavomír Utěšený však uvádí, že dichotomie *sch-/zh-* není jednolitá a může se tedy u jednotlivých slov lišit.

V nahraných promluvách byla tato skupina konsonantů nalezena pouze třikrát. V mluvě brněnského rodáka se jednalo o regresivní asimilaci (*zháňíme tam lidi*), dvakrát se objevila progresivní asimilace v promluvách obyvatelek Třebíčska (*neschazuj mi můj žebříček hodnot, na schledanou*). V případě pozdravu *na schledanou*, přičleňuje ČJA Třebíčsko k českému areálu s progresivní asimilací.

7 Tvarosloví

Při rozboru tvaroslovné části promluv byl respektován pořádek v ČJA. Některé jevy jsou pro přehlednost zaneseny do tabulky.

7.1 Substantiva

Nominativ singuláru maskulina *den*

Vedle spisovného *den* se podle ČJA užívá na většině Moravy a Slezska varianta *deň*. Ve zkoumané oblasti by se tvar *deň* měl vyskytovat hlavně na Brněnsku, v samotném Brně a na Třebíčsku však převažuje spisovné *den* (srov. ČJA 4–2).

V promluvách se slovo *den* vyskytlo celkem dvanáctkrát, pětkrát u mluvčích z Třebíčka a sedmkrát u mluvčích z Brněnska. Ve všech případech se jednalo o tvar *den* (*každej den za mñe plaťi vobjet, ale další den uš sem mñela bundu*), varianta *deň* nebyla zaznamenána.

Nominativ singuláru feminin – přehláska 'a > e

Jedním z hlavních rysů zkoumaného území je absence přehlásky *-a* v *-e* v koncovkách jmen, což je pro danou oblast společné s východomoravskými nářečímí a přechodným českomoravským pásem (srov. ČJA 4–PRO E6).

Na nahrávkách se podařilo zachytit pouze devět feminin v nominativu, u kterých došlo či nedošlo k přehlásce 'a > e. Zatímco brněnští informátoři čtyřikrát použili výraz s přehláskou (*rojñice, tanečñice, slepice, koule*) a jednou bez přehlásky (*ned'ela*), u informátorů z Třebíčka se tvar s přehláskou vyskytnul dvakrát (*louže, zástupkiñe*), tvar bez přehlásky třikrát (*sviña, dvakrát čarodejñica*). Tvary po přehlásce se vyskytly v mluvě dvou osob nejstarší zkoumané generace, tedy osob ve stáří asi 65 let, a na Brněnsku u ženy ve věku kolem 25 let.

Akuzativ singuláru feminin skloňovaných podle vzoru *růže*

Rozrůzněnost tvarů akuz. sg. fem. skloňovaných podle vzoru *růže* je dána přehláskou *u* v *i*. Tato přehláska proběhla především v Čechách. Přibližně od západní hranice českomoravského pásu až k Třebíči k této přehlásce nedošlo a zachovala se jenom koncovka *-u*. Východně od Třebíče, tedy i na Brněnsku, nastala navíc změna

$u > o$. V městských mluvách zkoumaných teritorií můžeme podle ČJA nalézt varianty s koncovkami *-i* i *-u* (srov. ČJA 4–69).

V pořízených nahrávkách se nepodařilo zachytit varianty s koncovkou *-o* u žádného mluvčího. Naopak koncovka *-u* měla v promluvách častější zastoupení, především na Třebíčsku. Zaznamenány byly výrazy jako *krkovicu, ze soboti na nedělu, hledala sem košilu, chce ňákou starou košilu, vzala palicu, za chvílu jede znova, za chvílu je to tam suchi, já se neďívám na čepicu, přes silnici* a třikrát slovo *rejžu*. U mluvčích Brněnska to bylo spojení *mňel takovou jakobi tu krabicu*. Tvar s koncovkou *-i* se objevil u mluvčí z Třebíčska (*A co do toho dával? Díni a mlíko, ne?*) a u rodačky z Třebíče (*mňela triko, nebo košili*) i Brna (*tak tu nejtenči hraňici, mívaj ňákou akci*).

	<i>-o</i>	<i>-u</i>	<i>-i</i>
Brněnsko	0	1	2
Třebíčsko	0	12	2

Lokál plurálu maskulin

Ve spisovné češtině mají maskulina v lok. pl. koncovku *-ech*, pokud se skloňují podle vzorů *pán, hrad* nebo *předseda*, nebo koncovku *-ích*, pokud patří k vzorům *muž, stroj* a *soudce*. V případě maskulin zakončených na *-k, -g, -h, -ch*, příp. *-s, -z* a *-l* se využívá koncovky *-ích*.

Na zkoumaném území nás zajímá použití koncovky *-ách*, která se vyskytuje ve středomoravských nářečích, v části východomoravských nářečí a na větším území Čech.

U informátorů se koncovka *-ách* objevila pouze dvakrát, a to u mluvčích z Brněnska ve spojení *po dvou rokách* a *na knoflíkách*. Spisovná varianta byla ve výpovědích zaznamenána čtyřikrát v souvislosti se substantivem *schod* (*projít po schodech, po těch schodech, chodila po schodech, šla po schodech*) a jednou u cizího názvu obchodu (*f'tech Kauflandech*).

Instrumentál plurálu maskulin

Instrumentál plurálu je u maskulin ve spisovném jazyce určen koncovkami *-y* nebo *-i*. V nespisovné vrstvě se na zkoumaném teritoriu podle ČJA vyskytují koncovky *-ema* (u měkkých typů substantiv) a *-ama*.

V získaném materiálu se spisovný tvar maskulina v instr. pl. objevil pouze jednou, a to ve spojení *válka polštáři*. Zato varianty s nespisovnou koncovkou byly zjištěny hned třináctkrát: koncovka *-ama* ve výrazech *s nesmislama*, *z bráchama*, *klukama*, *chlapama*, *přišel s klukama*, *ze sáčkama*, *přet pjetí rokama*, *přet deseti letama* a *držela prstama* a koncovka *-emi* v měkkých typech jako *z rodičema*, *s klíčema*, *z němčinářema*, *se soutcema*.

Instrumentál plurálu feminin

Ve tvaru instr. pl. feminin jsou ve spisovné češtině koncovky *-ami*, *-emi* a *-mi*, příp. *-ama* u slov *rukama*, *nohama*. U vzorů *žena* a *růže* se na Brněnsku i Třebíčsku vyskytuje podle ČJA koncovka *-ama*, u vzoru *kost* se jedná o nářeční variantu *-ima*, v městské mluvě potom o koncovku *-ma*.

Instr. pl. fem. ve spisovném tvaru nebyl na nahrávkách zachycen. Zaznamenaná feminina z trebičské oblasti mají všechna shodně koncovku *-ama*: *s advokáckejma skouškama*, *mezi paletama*. Na Brněnsku byla zaznamenána pouze podoba *kostama* u rodačky z Brna, což koresponduje se zjištěním ČJA (srov. ČJA 4–199).

Instrumentál plurálu neuter

Spisovné koncovky instr. pl. n. jsou *-y* pro vzor *město*, *-i* pro vzor *moře*, *-(at)y* pro typ *kuře* a *-imi* pro neutra patřící ke vzoru *stavení*. Na Třebíčsku byla v těchto případech ČJA zjištěna koncovka *-ima* pro vzor *moře* a *stavení* a koncovka *-ama* pro ostatní typy. Na Brněnsku byla zachycena koncovka *-ama* u všech typů, s výjimkou malé části severovýchodního Brněnska, kde se využívá pro vzor *stavení* koncovka *-ima*.

Spisovné tvary nebyly stejně jako u instr. pl. feminin u nahrávaných mluvčích zaznamenány. Informátoři použili nespisovné koncovky ve slovech *děckama* (na Brněnsku i Třebíčsku), *z játrama*, *miminama* a *svjetilkama* (pouze na Třebíčsku).

Skloňování substantiv cizího původu

K flexi dochází v nahaných promluvěch i u cizojazyčných substantiv, např. *na Strímu*, *u toho Notr Damu*, *do Grínviče*, *na (letišti) Šárl d Góla*, *na Monmártru*. Naopak bez skloňování zůstaly názvy jako *Sakr Kér* nebo *Gar d Lijon*.

7.2 Adjektiva

Genitiv singuláru maskulin a neuter a akuzativ singuláru maskulin životných

Ve spisovném jazyce jsou tyto tvary zakončeny na *-ého* (*dobrého*). Na většině České republiky však došlo k úženi *é > í*. Ve východní části středomoravských nářečí došlo navíc ke krácení *í* na *i*. Na Brněnsku zůstal v nářečí tvar *dobřího*, výjimku tvoří pouze mluva města Brna, kde došlo ke krácení stejně jako na Třebíčsku (srov. ČJA 4–200).

V sesbíraném materiálu se spisovný tvar vyskytnul pouze jednou v názvu města u mluvčí z Brna (s Uherského Brodu). Na Třebíčsku i Brněnsku (a to převážně u brněnských rodáků) převládal tvar s koncovkou *-iho* (*pudeme do něčeho podobního, do Moravského zemského muzea, z rozmraženého polotovaru, podle starího zákona*). Krátké varianty se objevily jen sporadicky (*budeme mit avgánskiho soutce, jeho staršího bratra*).

	<i>-ého</i>	<i>-iho</i>	<i>-iho</i>
Brněnsko	1	10	5
Třebíčsko	0	5	2

Pozn. U zájmen *který, nějaký a každý* a u řadových číslovek požadovaného tvaru taktéž jednoznačně převládají v nahrávkách varianty s koncovkou *-iho* (*vzala vot každího jako jednu, nákiho bezdomofca tam vitahovali, do druhího patra*).

Dativ singuláru maskulin a neuter

Spisovný tvar u adjektiv v dat. sg. mas. a n. je zakončen na *-ému* (*dobrému*). V této podobě došlo ke stejným změnám jako u adjektiv v gen. sg. mas. a n. a v akuz. sg. životných maskulin, tedy k úženi *é > í* a následnému krácení *í > i*. Varianta s koncovkou *-imu* se podle ČJA vyskytuje kromě jiného i na Třebíčsku, na jižním Brněnsku a v brněnské městské mluvě, tvary typu *dobřímu* na zbytku Brněnska a taktéž téměř v celých Čechách (srov. ČJA 4–201).

Stejně jako u předchozího tvaru se spisovná podoba vyskytla v promluvách pouze jednou (*k třebíčskému gimnáziju*). Krátká varianta se objevila jen u zájmena *nějaký* (*k nákimu vokinku*), jinak nebyla zaznamenána. Obměna s koncovkou *-imu* byla

zjištěna výhradně na Brněnsku (*jít tak k cizímu, končí jako ňák k poslednímu římu, tomu vitvarnímu uměňěí*).

Lokál singuláru maskulin a neuter

Spisovný tvar lok. sg. mas. a n. *dobřím* má na většině území Brněnska podobu s koncovkou *-ím*. V Brně, na jižní části Brněnska a na Třebíčsku došlo ke krácení *í > i*, proto zde najdeme adjektiva typu *dobřim* (srov. ČJA 4–202).

Spisovná varianta nebyla mluvčími použita. Objevovaly se pouze podoby nářeční, a sice s koncovkou *-ím* na Brněnsku (*na Vítězním oblouku*) a na Třebíčsku (*na Nejvyšším soude*) a s koncovkou *-im* na Brněnsku (*na tom samím místě, na tom tmavim*) i na Třebíčsku (*na novim Bondovi, f tom samim kolečku*).

Pozn. U zájmen *který a každý* a u řadových číslovek požadovaného tvaru byly zaznamenány pouze tvary s krátkou koncovkou *-im* (*na kerim, f každim kole, f každim telefonu, f prvnim kole*).

Genitiv, dativ a lokál singuláru feminin

Pro všechny tři uvedené pády má dané adjektivum koncovku *-é* (*dobré*). Na námi zkoumaném území se ani nářeční varianty u těchto pádů ve většině případů neliší, proto budou jednotlivé tvary územně začleněny společně. Podle ČJA se na Brněnsku vyskytuje varianta shodná se spisovným jazykem, tedy typ *dobré*, na Třebíčsku se používá tvaru s koncovkou *-i* (*dobři*), která vznikla úžením *é > i* a následným krácením *í > i* (srov. ČJA 4–205).

Spisovný tvar byl zaznamenán v mluvě brněnské rodačky (*na Kobližně*).²¹ Na Třebíčsku byla zjištěna koncovka *-i* (*f kameni* (pekárně)) i nezkrácená podoba *-í* (*v mateřské školce*).

Instrumentál plurálu maskulin, feminin a neuter

Spisovná koncovka *-ými* bývá podle ČJA u instr. pl. adjektiv ve středomoravských nářečích nahrazena koncovkou *-éma*. V městských mluvách Brna i Třebíče byla zjištěna podoba s koncovkou *-ejma*, v Brně je navíc možná ještě varianta s koncovkou *-ima* (srov. ČJA 4–208).

²¹ Tvar shodný se spisovným jazykem byl zjištěn i na Brněnsku v lokálu ukazovacího zájmena *taková* (*na takové trupce*).

V sesbíraných materiálech nalezneme užití instrumentálu u adjektiv pouze u zástupců měst. Informátoři z Třebíče použili koncovku *-ejma* (*s advokáckejma skouškama, ve srovnání s ostatníma lidma, s t'ema svejma hroznejma nesmislama*), u mluvčí z Brna byla zaznamenána koncovka *-íma* (*takovíma pjekníma chlapama*). Spisovná podoba ani nářeční koncovka *-éma* nebyly v nahrávkách zachyceny.

7.3 Zájmena

Nepřízvučný akuzativ zájmena ty

Nepřízvučný akuzativ zájmena *ty* má ve spisovné češtině podobu *tě*. Podle ČJA se v lokalitě vymezené městy Boskovice, Třebíč, Moravský Krumlov, Mikulov a Slavkov užívá v tomto případě dativního tvaru *ti*. V dané oblasti se ojediněle vyskytuje i varianta *tě* shodná se spisovným jazykem (srov. ČJA 4–233).

V nahraných promluvách se tvar akuzativu zájmena *ty* vyskytuje celkem šestnáctkrát, vždy je však ve tvaru *tě* (*mám tě vůbec, tam sem tě lákala, tě živjej rodiče, to tě asi sklamu*). Nářeční podoba *ti* zde tedy nebyla prokázána.

Akuzativ singuláru zájmena ona

Spisovný tvar zájmena *ona* v akuzativu singuláru je *ji*. Původní starý tvar *ju* se podle ČJA dochoval na Novoměstsku, západním Boskovicku a Zábřežsku, na východním okraji středomoravských nářečí a také ve východomoravských nářečích a ve Slezsku. Na velkém území českomoravského nářečí byla zaznamenána obměna *jo*. V městské mluvě Třebíče byl zjištěn i tvar *ji*, který je shodný se spisovnou češtinou (srov. ČJA 4–241).

U brněnských mluvčích nebyl tvar akuzativu singuláru zájmena *ona* nalezen. Můžeme tedy hodnotit pouze informátory z Třebíčska. Dvakrát se požadovaný tvar shodoval se spisovnou variantou, tedy *ji* (*že ji u toho natírá, že sem ji tam nemňel*), osmnáctkrát byl zaznamenán tvar *ju*²² (*že ju máme rádi, tak ju mňeli f akci, sem ju udelala na másle, já ju neznám, já sem ju mňel f kapsi, já si ju musim prohlídnout, já ju mám celej tejden v ledničce, abi ju domácí nevidel*), který se podle ČJA vyskytuje v městské mluvě Třebíče.

²² Po předložce byl zaznamenán i tvar *ňu* (*Chceš na ňu číslo?*)

Instrumentál singuláru zájmena ona

Ve spisovné češtině je instrumentál zájmena *ona* ve tvaru *s ní*. Podle ČJA můžeme na námi zkoumaném území najít hned několik tvaroslovných variant tohoto zájmena. V středomoravských nářečích je to podoba *ňó*. Na Novoměstsku a Žďársku byla zaznamenána varianta *ňou*, která se rozšiřuje až na západní cíp Třebíčska. Také mluvy obou zkoumaných měst mají svá specifika. V Brně najdeme tvary *ňou* a *ni*, v Třebíči obměny *ňou* a *ni* (srov. ČJA 4–242).

Podle výzkumného materiálu se většina mluvčích přiklání k tvaru *ni* (*celou dobu stál za ní, tak s ní koketujem, co já s ní budu dělat*), který se shoduje se spisovnou češtinou. Byl zjištěn jednou u brněnské mluvy (jako jediný instr. požadovaného zájmena) a pětkrát u mluvčích z Třebíčska. Dále byla jednou nalezena i nářeční varianta *ňou* (*se s ňou o tom bavila*), a to u ženy z Třebíčska, jejíž věk se pohybuje asi okolo 45 let.

Instrumentál plurálu zájmena my

Spisovná čeština má v instrumentálu zájmena *my* tvar *námi*. Téměř celou Moravu až po linii Uherský Brod–Vsetín–Hranice pokrývá nářeční forma *nama* (srov. ČJA 4–243).

V přeepsaných promluvách se spisovný tvar *námi* neobjevil ani jednou. Na Třebíčsku byl u jednoho mluvčího dvakrát zaznamenán tvar *nama* (*tam za nama seděl, tam za nama*).

Instrumentál plurálu zájmena on

Instrumentál plurálu zájmena *on* má ve spisovné češtině tvar *nimi*. Varianta *nima* zasahuje kromě Čech také území Třebíčska a Brněnska až k Brnu. Na východním cípu Brněnska a v Třebíči byla zaznamenána obměna *něma* (srov. ČJA 4–249).

U informátorů byla zachycena pouze nespisovná varianta *nima* (*brácha s ňima začínal, mám jít s ňima, jako vždicki se s ňima domluvíme, jakí sou fsahi mezi ňima, tak s ňima můžou jít*), tvary *nimi* ani *něma* zjištěny nebyly.

Lokál singuláru maskulin a neuter zájmena ten

Spisovná podoba ukazovacího zájmena *ten* v instr. sg. mas. a n. je *tom*. Pro středomoravské nářečí je typická varianta *tem*. Západně od Třebíče se nachází pásmo s podobou *tom*, která je totožná se spisovným jazykem (srov. ČJA 4–261).

Stejně jako u předchozího zájmena nebyla varianta středomoravských nářečí, v tomto případě tvar *tem*, zjištěna u žádného mluvčího. Zaznamenána byla pouze slovní spojení se spisovným tvarem *tom* (*podruhi na tom samim místě, diš je to f tom centru, koupíme f tom automatu, něco na tom Svobodáku, f tom našem baráku, sou f tom i t'estovini*), a to u všech generací z Brněnska i Třebíčska.

7.4 Číslovky

Nominativ životných maskulin u číslovek *dva, oba*

Od spisovné podoby *dva, oba* se v nářečích u nominativu životných maskulin vyděluje ještě dlouhá varianta *dvá, obá*. Tyto tvary se objevují skoro na celém území České republiky kromě severních Čech a Chodska. Obě formy se dubletně vyskytují též ve Slezsku (srov. ČJA 4–273).

Nářeční varianta *dvá, obá* byla zachycena pouze jednou, a to v mluvě ženy středního věku z Třebíčska (*Řikali, že tam seďej dvá, ti řiďiči.*). V ostatních případech informátoři použili spisovné tvary *dva* a *oba* (*dva koncipoši, tam na něj dva vlitli*).

Nominativ číslovky dvě stě

Spisovný tvar *dvě stě* má téměř na celé Moravě variantu *dvě sta*, která vznikla analogicky přejímáním koncovky plurálu neuter. V městské mluvě Třebíče byla podle ČJA zaznamenána spisovná podoba *dvě stě* (srov. ČJA 4–283).

Varianta *dvě sta* se v nahrávkách objevila pouze u staršího muže z Třebíčska (*Uš si na to zvikli, že mňe sem brnknu a gdiš tam dlouho nejsem, tak jich vemu i dvje sta tři sta.*). Žádný jiný tvar číslovky *dvě stě* nebyl u mluvčích nalezen.

7.5 Slovesa

1. os. sg. indikativu přítomnosti slovesa *vzít*

Podoba shodná se spisovným jazykem, tedy tvar *vezmu*, se vyskytuje v souvislých areálech v západní a střední části středomoravských nářečí. Tyto areály na zkoumaném území sousedí s českou nespisovnou variantou *vemu* (srov. ČJA 4–288).

Sloveso vzít použili v požadovaném tvaru pouze mluvčí z Třebíčska. Celkem pětkrát byl zaznamenán tvar *vezmu* shodný se spisovnou češtinou (*já si vezmu šudliki s povidlim a z makem; sem říkala, že si vezmu; vezmu uzenou a třícítku; říkala, že ho vezmu; ten taveňák zase jeden vezmu*), ten odpovídá i lokaci v ČJA. Do mluvy informátorů však pronikl i nespisovný tvar *vemu* (*diš si vemu, co maj třeba holki; tak jich vemu sto padesát; tak jich vemu i dvje sta tři sta*), a to jak u mladší tak i u starší generace.

Pozn. I v jiných tvarech se na sledovaném území objevily v promluvách spisovné (*diš si vezmeš nákej ten vlak, že vezmeš polštář a mlátíš se, tak to si vezmeš kousek látki, že si vezme placki s povidlim, vezme pjetikilofku jednu a de*) i nespisovné varianty (*mňe stejnak asi na gimpl hnet nevemou; holki, vemte to; to sem si mohla mislet, že mi vemete ti pjetki*). Spisovné a nespisovné tvary se střídají i v promluvě jedné osoby.

3. os. pl. indikativu přítomnosti u sloves 4. třídy

Daný tvar je v ČJA ukázán na slovesech *nosit, rozumět, házet a obracet*. Zjištěný výskyt koncovek se u jednotlivých sloves příliš neliší. Spisovná koncovka *-í* se vyskytuje i v přechodném českomoravském pásu. Východně od tohoto přechodného pásu až k Lipníku nad Bečvou se užívá koncovka *-ijou*.

U informátorů Brněnska i Třebíčska převládala nářeční koncovka *-ijou*, která se na Moravě stává interdialektickou. Tato koncovka byla zaznamenána u všech věkových kategorií daného vzorku. Obyvateli Brněnska byla tato koncovka použita čtrnáctkrát (*choďijou taková ti známí; sedíjou tam; viháňijou je; vám to vimňeňijou; přitom řic neumijou; sice se moc na to netváříjou, ale vijou, že ti lidí si kupujou na ten pačvork; gdiš spijou*), na Třebíčsku šestnáctkrát (*hlásijou zas ze soboti na neđelu nádeđi, lidí tam choďijou jag zbjesili, voňi si lidí mislijou, léžijou doma na kanapé, tak nám vihovijou, kolikrát je vihodíjou ze školi, tam nastoupijou ti lidí*). Ojedinele byly zaznamenány i tvary shodné se spisovným jazykem. Na Třebíčsku pouze dvakrát (*jak jezďi autobusi u baráku; ti vostatňi, co třeba končí ve mňestě*), na Brněnsku třikrát (*tam bidlí akorát ti samí černoši; Keltové slaví Beltajn; lidí, co tomu rozumí*).

	<i>-í</i>	<i>-ijou</i>
Brněnsko	4	14
Třebíčsko	2	16

3. os. pl. indikativu přítentu u sloves 5. třídy

Pátá slovesná třída má ve 3. os. sg. indikativu přítentu koncovku *-ají* (*dělají, volají*). Ve zkoumaných oblastech se podle ČJA vyskytuje na Třebíčsku koncovka *-aji*, na Brněnsku koncovka *-ajó*, v městské mluvě Třebíče koncovka *-ají* a v městské mluvě Brna koncovka *-aji*.

Koncovka *-ajó* nebyla u žádného z informátorů zaznamenána. Koncovka *-aji* se objevila dvakrát na Brněnsku (*pronajimaji bit*) a třikrát na Třebíčsku (*vibiraji salát*), koncovka *-ají* sedmkrát na Brněnsku (*oňi se třeba znají jako rodiče z rodičema, ale nestíkají se nijak*) a osmkrát na Třebíčsku (*voňi se prej do nákladáku přezouvají, vibirají žile*). Nejvíce však byla v promluvách zastoupena koncovka *-aj*, kterou použilo nejvíce mluvčích z obou zkoumaných areálů (*třeba zavíraj vo šestí, to říkaj fšichňi, jesi to tam něgde jenom zbíraj, oňi se jako staraj o takoví ti přístroje*).

	-ají	-aji	-aj	-ajó
Brněnsko	7	2	20	0
Třebíčsko	8	3	17	0

Přičestí minulé singuláru maskulin

V tomto oddílu se výzkum zaměřil na přičestí minulé, u kterých se formant *-l* připojuje k základu zakončenému souhláskou. Ve středomoravských nářečích se užívá tvarů s tímto formantem, tedy např. *vedl, nesl, jedl*. V českých nářečích a v obecné češtině se formant *-l* vynechává a vznikají podoby jako *ved, nes, jed*.

V nahraných promluvách převládala podoba shodná se spisovým jazykem, tedy tvary s formantem *-l* na konci. Požadované tvary byly zaznamenány na Třebíčsku (*tis řekl Plzeňáci, mohl sem vicouvat s ňim, abi mohl tam vedle zaparkovat hnetka, já sem nemohl f sedum, gdiš napadl ten sňich, Roman ho vodvezl autem, a von že do ňej kopl, druhej ho chitl a stahl ho Bičánek*) i na Brněnsku (*já sem si k ňemu přisedl f tom autobuse; to řekl jako, jesi mňe má vůbec mrskat; to sem jako odmítl; abi si ti vjeci odvezl; já sem něgde četl na netu*). Občas se však objevily i tvary nespisovné s odsunutým formantem *-l* (*já sem si vitách Československo po roce šedesát vosum, abich to moch strčit do zástrčki*).

	s formantem <i>-l</i>	bez formantu <i>-l</i>
Brněnsko	9	1
Třebíčsko	15	5

1. os. sg. indikativu přítomnosti slovesa být

Tvar *sem* se využívá jako nářeční varianta spisovného *jsem* na celém území Čech a na východním konci Třebíčska. Pro středomoravská nářečí je typická podoba *su*, která se vyskytuje i v mikroareálu jižně od Třebíče.

Varianta *su* byla zaznamenána pouze na Třebíčsku, a to pětkrát (*že su taková pečlivá, já gdiš su u opchoďáku, ale su ohledně společenských tanců dřevo, já su ráda, tak už su splavená*). Na Brněnsku byl zjištěn jen tvar *sem* (*už sem podruhi na tom samim místě, já sem osumdesátej sedmička, já sem f tomhle hrozňe kritická*), který byl ve výpovědích použit celkem třikrát. Obyvatelé z Třebíčska použili podobu *sem* také třikrát (*f tom sem si jistej, já sem tak vitočená s práce, já sem na rohliki jag delanej*).

	<i>su</i>	<i>sem</i>
Brněnsko	0	3
Třebíčsko	5	3

8 Lexikum

8.1 Pojmenování osob, rodinných příslušníků

Podle ČJA se na Třebíčsku a Brněnsku využívá pro pojmenování chlapce, tedy nedospělého muže, výraz *kluk*, v některých areálech *chlapec* a v městské mluvě Třebíče výraz *hoch* (srov. ČJA 1–1). V nahraných promluvách bylo nejčastěji užito slova *kluk* (*vihodil dva kluki z dějáku, gdiš přišel s klukama*). Výraz *chlapec* byl zaznamenán pouze jednou (*To je takovej chlapec jako, viš co, to neří práce, to je posláni.*). Domnívám se však, že v daném kontextu je toto užití spíše expresivního charakteru. Označení *hoch* nepoužil žádný z informátorů.

Pro nedospělou ženu má spisovná čeština pojmenování *děvče* nebo *dívka*. Na zkoumaném území jsou v ČJA zapsány podoby *děvče*, na Třebíčsku a v brněnské městské mluvě *holka*, ojediněle pak *žába* nebo *slotá* (srov. ČJA 1–2). V promluvách se slovo *děvče* objevilo jako oslovení (*A já mám pokoj, děfče.*), výrazu *holka* bylo užito 21krát (*ňáká holka tam studuje, jak to ti holki utáhnou, ti holki sou zbitečně moc namachrování, sem říkala holkám*), slova *žába* a *slotá* nebyla nalezena v žádné z nahraných promluv.

Dítě je neutrální pojmenování pro nedospělého jedince. Výraz *dítě* pokrývá území celé České republiky kromě slezských nářečí a severní části východomoravských nářečí. Jako dubleta se na většině Moravy (a tedy i na Brněnsku a Třebíčsku) užívá výraz *děcko* (srov. ČJA 1–22). Označení *dítě* se vyskytlo dvakrát v mluvě obyvatel z Brněnska (*sme se možná znali jako děti, že bi mohli to děti to skusit jako ve škole*) a čtyřikrát u mluvčích z Třebíčska (*má pjet děti; děti si k tomu vzali chleba; ach bože, děti, děti*). Pojmenování *děcko* bylo zaznamenáno pouze na Třebíčsku: *bila tam z bráchou a z děckama; děcka, gde sou ti lidi; děcka, ten je dobrej; gdiš rodiče nedaj peňize na to děckám; voňi leťijou aš nahoru na Horka Domki, jo, ti děcka; gde děcka sou; a že z děckama uplňe jako nejlip vichází; jako jedíni, co děcka chtěli*. Ve zkoumaných oblastech se výraz *děcka* používá i pro pojmenování nebo oslovení určité skupiny dospělých lidí, což v některých případech zachycují i přepsané promluvy.

Ve spisovné češtině se pro dospělou osobu mužského pohlaví užívá pojmenování *muž*. Podle ČJA se na Třebíčsku i na Brněnsku setkáme s výrazy *mužský* a *chlap* (srov. ČJA 1–3). V promluvách bylo zjištěno pouze slovo *chlap* (*tak sem se*

ptala toho chlapa, tak sme se se sestřenkou nechali obejmout takovíma pječnými chlapama, já si snat tadi stopnu nákiho chlapa), a to v obou zkoumaných teritoriích.

Dospělá osoba ženského pohlaví je ve spisovném jazyce označována jako *žena*. ČJA zaznamenal pro Třebíčsko pojmenování *žencká* a pro Brněnsko podobu *ženská* (srov. ČJA 1–4). Slovo *ženská* bylo zaznamenáno jednou na Brněnsku (*teťka tam přišla náká ženská*) a jednou na Třebíčsku (*to je strašně šikovná ženská*). Podoba *žencká* byla zjištěna pouze na Třebíčsku (*gdiš přide náká mladá žencká, gdiš sme tam bili ze ženckou, gde je plno ženckejch*).

V promluvách se vyskytla i familiární pojmenování pro otce a matku. Podle ČJA jsou na zkoumaných územích používána různá označení. Pro otce bylo na Třebíčsku zachyceno výrazů *tatínek, táta, tata* a *taťka* nebo *tatík*, na Brněnsku *tatínek, táta, tata* a *taťka* (srov. ČJA 1–5 A). Pro matku jsou na Třebíčsku zapsána pojmenování *maminka* a *mamka*, na Brněnsku slova *maminka, mamička, mama, máma* a *mamka* (srov. ČJA 1–5 B). Při pojmenovávání otce informátoři užíli pouze slov *taťka* (Brněnsko) a *tatínek* (Třebíčsko). Pro označení matky byla zachycena výhradně podoba *mamka* (*mi říkala mamka, možná že s tou mamkou tehdi sme tam bili*), a to celkem desetkrát. Bohužel bylo pojmenování matky nalezeno pouze v promluvách informátorů z Brněnska.

8.2 Vybrané nářeční výrazy

V promluvě muže z nejstarší zkoumané generace z Třebíčska se několikrát vyskytnul výraz *chvátat* (*kam ste chvátal, von chvátal, tak chvátat*). Jedná se o výraz používaný na jižní polovině Čech s přechodem přes českomoravský pás až k jihozápadnímu Třebíčsku (srov. ČJA 1–61). Toto pojmenování označuje sloveso *pospíchat*. U téhož muže se objevil i výraz *žila* (*vibiraji žile*), což je moravská nářeční varianta spisovného označení velikonoční pomlázky (srov. ČJA 2–215). V této souvislosti byl v městské mluvě Brna zachycen výraz *mrskat* (*jesi mñe má víbec mrskat*) ve smyslu vyšlehávat spleteným svazkem mladých prutů.

Žena (asi okolo 20 let) z Brna použila ve své promluvě sloveso *zavazet* (*abi nezavazel*). Je to nářeční ekvivalent pro spisovné *překážet*, který je rozšířený na Moravě (srov. ČJA 1–64).

Asi pětadesátiletá informátorka z Třebíčska užila ve své výpovědi výraz *povidlí* (*že si vezme placki s povidlim a já si vezmu šudliki s povidlim a z makem*), což je nářeční varianta spisovného pojmenování *povidla*.

U ženy středního věku z Třebíčska byla nalezena nespisovná varianta spisovného *vejít se*, a sice pojmenování *vydat se* (*že se někam nevidám*). Sloveso *vydat se* je podle ČJA územně zařazeno na Třebíčsko (srov. ČJA 1–164). Z vlastní zkušenosti rodilé mluvčí mohu říct, že se tento výraz na Třebíčsku užívá opravdu hojně. U téže informátorky byl zaznamenán i výraz *kácet* (*Voňi nám tadi vikáceli stromi.*), který je shodný se spisovným jazykem a vyskytuje se v nářeční podobě především na Moravě (srov. ČJA 2–80).

V mluvě dvou informátorů z Třebíčska byl doložen výskyt pojmenování *kvitka* (*já mám svoje kvitka, tak vono i ti řezani kvitka, řezani kvitka taki*), oproti spisovnému *kvítí*. Na Třebíčsku je nářeční označení *kvitka* uváděno jako nedubletní varianta (srov. ČJA 2–100).

Pro spisovný výraz *slunce* bylo na téměř celém území Moravy zjištěno pojmenování *slunko* (srov. ČJA 2–152). Toto slovo také použili ve svých výpovědích informátoři z Brněnska (*To fakt jako pátilo slunko.*) i z Třebíčska (*Dit' svítí slunko, se podívej.*).

8.3 Hypokoristika

Hypokoristika jsou domácí obměny oficiálních vlastních jmen. V pořizovaných promluvách se hypokoristika vyskytla v poměrně velkém počtu. Od křestního jména *Roman* se objevila zdobnělina *Romča*, *Zdeněk* je v promluvách nazýván jako *Zdenál*, *Zdenda*, *Zdenek*, *Michal* jako *Miša*, *Jiří* jako *Jirka*, *Tomáš* jako *Tomášek* a *Adam* jako *Adámek* a v oslovení *Aďi*. Pro jméno *Antonín* bylo použito pojmenování *Toňiček*, *Toňik*, *Tonóšek*, *Tonda* a v oslovení *Toňi*. Jednou bylo zaznamenáno jméno *Vládík*. Od ženského jména *Marie* byla použita domácí podoba *Maruš* a od jména *Martina* zdobnělina *Martinka*. Dále byla zjištěna hypokoristika utvořená sufixem *-ča* (*Verča* a *Pafča*) a od křestního jména *Barbora* podoby *Baruška* a *Bára*. Z ženského příjmení bylo vytvořeno hypokoristikon *Polášková*.

8.4 Slova expresivní (citově zabarvená)

V nahrávkách se často vyskytuje expresivní označení pro dům: *tak to bilo prostě takovej šedivej barák, máme notárku f tom našem baráku, co mám před barákem, u nás*

normálně jak jezdí autobusi u baráku atd²³. Negativního významu byla slova jako *patoky* (*takoví ňáci ti patoki*), *humus* (*fakt humus*), *humusáckej* (*mně přišel hrozne humusáckej*), *bulit* (*sme f opchođe a celou dobu bulil*), *žrát* (*fakt hodimu žerou*), *řvát* (*prostě fšude řve*) a *smrdět* (*fšude smrděla ta ribina, strašne smrdijou*). Záporná jsou také citově zabarvená slovní spojení *je to v háji* (*uplne v háji, tak už je v háji*), *je to v čudu* (*tak je to uplne f čudu*) a *je to na zabití* (*teť je to na zabití*), která byla zjištěna na Brněnsku i na Třebíčsku.

Několikrát byla v nahrávkách zaznamenána i pejorativně (hanlivě) zabarvená slova, která označují mluvčího nebo jinou osobu záporným hodnotícím příznakem. U informátorů šlo o slova *magor*, *sviňa*, *trouba*, *čarodejníca*: *to bil takovej magor; zase ňáká sviňa mne rozbila nárazník fpředu; nebudu jako trouba; ta čarodejníca přiletí, čoveče, aš f poledne, jak to vipadá*.

V běžné mluvě všech generací jsou užívána i slova vulgární: *ti vole, začal sem se dřivat na horor; to neňi zdarma, ti vole; a já, ti vole, Pavli, a máme pruser; já si říkám, ti vole, tak proč se mne ptá; říkám, ti vole, gdo ho votravuje; mne serou; furt se do toho sere aj*.

Promluvy informátorů obsahovaly také deminutiva (zdrobněliny). Ty byly tvořeny sufixy *-ička* (*chodbičička, sedmička, od malička, krabička, holčička, koulička, růžička, polovička, nožička, chvílička, jednička, kartička*), *-ečka* (*minikuchyněčka, polivečka*), *-eček* (*minibyteček*), *-ečko* (*kolečko*), *ičko* (*vajičko, zrníčko*), *-ek* (*kousek, kapesníček, balíček, šudličky, zajíček, žebříček, krajiček*), *-iček* (*košíček, pytlíček*), *-ik* (*štemplík, pytlík, šudlíky*), *-ka* (*skupinka, hodinka, Martinka, ledvinka*), *-átko* (*zrcátko, hádátko*).

Jako citově zabarvené můžeme vyhodnotit i věty, u nichž funkci přísudku plní citoslovce. Takové věty byly zaznamenány v rozhovoru dvou mluvčích z Třebíčka: *vzala palicu a buch; buch mne do palice; a couvu a shora najednou drc*.

8.5 Univerbizované výrazy

V běžně mluveném jazyce, ale také v profesní mluvě a ve slangu vznikají z víceslovných pojmenování jednoslovné lexikální jednotky, dochází tedy k tzv. univerbizaci.

²³ Spisovný nepříznačový výraz *dům* byl užit pouze jako oficiální název: *tak jak je u Kobližné Dům pánů... Dům šlechtičen nebo tak ňak se to menuje*.

Také v našich zkoumaných oblastech, resp. v nahraných promluvách se univerbizované výrazy nacházejí. Na Brněnsku šlo o pojmenování *Zelňák* – Zelný trh, *Svobodák* – náměstí Svobody, *pubertáčky* – dívky v pubertě, *vysokoškoláci* – studenti vysoké školy, *Moravák* – Moravské náměstí, *slovňák* – slovní úloha, *justička* – justiční stráž, *onlajnovka* – počítačová hra, která se hraje online, *Hybeška* – ulice Hybešova aj. Na Třebíčsku se jednalo o výrazy *Masaryčka* – základní škola Tomáše G. Masaryka, *pajdák* – pedagogická fakulta, *advokátka* – advokátní kancelář, *Bráfka* – ulice Bráfova třída, *základka* – základní škola, *parkovka* – tráva určená do parků, *taveňák* – tavený sýr, *pracák* – pracovní úřad, *skládačka* – skládací kolo, *školák* – školní autobus, *jidelniček* – jídelní lístek, *pracko* – pracovní právo, *nákladák* – nákladní auto, *cimbálovka* – cimbálová muzika aj.

8.6 Nová slova

V souvislosti s rozvojem techniky se zvláště u mladší generace mnohdy objevují výrazy přejaté z cizích jazyků, nejčastěji z angličtiny. Zaznamenána byla pojmenování jako *dreskód*, *pačvork*, *fodbalisté*, *fanoušek*. Vyskytují se zde i slova přejatá z francouzštiny, zejména proto, že se v některých promluvách hovoří o Paříži a jejích realitách. Jsou to slova jako *karnet* nebo *grupa*. Velkou skupinu tvoří lexikum z oblasti mobilních telefonů (*foun*, *Nokiju*, *esemeski*), počítačů (*ajti*, *nočas*, *noutbuk*, *signál*, *imejl*) a internetu (*na Strímu*, *na Fejsbuku*, *onlajn*, *onlajnofka*, *gúglit*).

Důkazem zapojování cizích slov do českého jazyka jsou názvy obchodů a firem a značky výrobků, které se v češtině přiřadily k některé z deklinací: *f tom Hornbachu sme to koupili, tak sem bil v Baumaksu, já sem taghle zaparkovala jednou u Delviti, fšude f těch Kauflandech, zrnka kávi se lepijou Herkulesem, ale né v Bošu*.

Objevily se také dvě cizí iniciálové zkratky. Ustálením jejich původní hláskové výslovnosti se v běžné mluvě chovají jako substantiva: *to je enháelko, nemužeš volat a psat esemeski, asi mu budu muset napsat esemesku*.

Jako adjektiva se uplatňují v běžných promluvách i nesklonné *fajn*, *super*, *supr*, *ajti*, *rasta*: *ale jako je fajn, že tadi v Brně je celkem dost jako těch různých akcí; zjistil sem, že to je super; tak to máš supr den; ale spíš takovi ti ajti stránce; pletli tam takovi ti rasta copánki*. Tato adjektiva byla zaznamenána pouze v promluvách mladší generace.

Vícekrát byl použit i prefix *mini-*: *to sou teda uplňe minibitečki tam, uplňe minikuchiňečka, minizáchet, to bil uplňe minibiteček*.

8.7 Hantec

Hantec (brněnská mluva) nahradil dřívější plotnáčtinu. Původním záměrem byla nesrozumitelnost pro nezasvěcené posluchače. Zasvěceným „*zjednodušuje a zkracuje mluvu, nebo ji naopak (často velmi vtípně, květnatě a šťavnatě) obohacuje*“²⁴. Některá slova z hantecu přešla do běžně mluveného jazyka v Brně a odtud se rozšířila i do okolí.

V nahraných promluvách se bohužel objevily pouze některé výrazy pocházející z hantecu. Informátoři užívali slova *šalina* (*akorát přijela šalina; otkat' to tak asi táhne, jesi ot šalini*), *Zelňák* (*na ňe chodíme, potom na Zelňák*) a *Špilas* (*protože na Špilasů právjě působí naše šermířská skupina Reks*).

²⁴ KOPŘIVA, Pavel – JELÍNEK, Pavel – DVORNÍK, Petr. *Velká kniha hantecu*. Brno: FT Records, 1999, s. 3.

9 Současné tendence v mluvě Brněnska

Zkoumání spontánních promluv obyvatel Brněnska ukázalo, že tradiční nářeční prvky jsou na tomto území spíše na ústupu. Rozdíly mezi nářečím a spisovným jazykem se stírají a mluva na Brněnsku je ovlivňována i obecně českými tendencemi.

V hláskoslovné rovině se ve velké míře projevuje diftongizace $y > ej$, příp. $i > ej$ (*celej, cejtím, sklamanej, malej, takovej, projítej, tejden*) oproti nářečnímu $é$. Častá dvojhláska *ej* tak odkazuje k velkému působení obecné češtiny. Dalším výrazným jevem je na Brněnsku úžení $é > i$ (*převlíct, prohlídnout, políčka*). Tento jev je taktéž shodný s obecnou češtinou, stejně jako protetické *v* (*vobejmout, nevopíjel*), které bylo v promluvách informátorů z Brněnska zaznamenáno ve stejné míře jako slova bez proteze. Moravská nářeční specifika si Brněnsko uchovává tzv. moravskou krátkostí (*dat tam richle slova*) a krácením $i > i$ (*to mi nič neříká, rohliki, fakt to teda bilo dobri*) a $ú > u$ (*sem šel domu, uplňe*).

V tvarosloví dominuje na Brněnsku koncovka *-ama*, která se zde používá u instrumentálu plurálu všech rodů (*rokama, s klukama, kostama, děckama*). Nářeční koncovka *-ama* se však shoduje i s obecnou češtinou, můžeme se tedy domnívat, že i v tomto případě je Brněnsko obecnou češtinou ovlivněno. Naopak do pozadí ustupuje užívání tvarů bez přehlásky $a > e$ (*cibula > cibule*) a ve většině slov k přehlásce dochází. Stejně jako v obecné češtině se na Brněnsku objevuje v koncovkách adjektiv úžení $é > i$ (*dobriho, dobrímu, do Morafského zemského muzea*). Zaznamenán nebyl ani středomoravský tvar slovesa *být* v 1. osobě singuláru indikativu přítomnosti *su*. Naopak typickou nářeční koncovkou je pro Brněnsko i nadále koncovka *-ijou* (*viyou, jijou, spijou, umijou*) u sloves 4. třídy. Ve shodě se spisovnou češtinou se zachovalo i používání formantu *-l* na konci přičestí minulého (*já sem si k němu přisedl f tom autobuse, abi si ti vjeci odvezl, já sem něgde četl na netu*).

V lexikální rovině nebyly zjištěny žádné velké odchylky od spisovného jazyka. Z brněnského hantecu přešla do běžně mluveného jazyka celého Brněnska slova jako *šalina, Zelňák* a *Špilas*, které také byly doloženy ve spontánních promluvách informátorů. Objevovaly se výrazy pejorativní (*to bil takovej magor, nebudu jako trouba*) i deminutiva (*chodbičička, minikuchiňečka, košiček*). Největší zastoupení však měla slova vzniklá univerbizací (*Hibeška* – ulice Hybešova, *Zelňák* – Zelný trh, *Moravák* – Moravské náměstí, *justička* – justiční stráž, *pubertáčki* – dívky

v pubertálním věku, *vysokoškoláci* – studenti vysoké školy). Tento proces tvoření nových slov je typický také pro obecnou češtinu. V promluvách samozřejmě nechyběla ani slova týkající se techniky, tedy počítačů a mobilních telefonů (*ajťí, noťas, noutbuk, gúglit, onlajnofka, Fejsbuk, esemeska*), protože v dnešní době se s touto technikou setkal skoro každý a je přirozené, že se taková tematika dostává i do soukromých promluv. Využita byla také slova přejatá z cizích jazyků (*fodbalisté, fanoušek, karnet, grupa*).

V souhrnu tedy můžeme říci, že většina nářečních prvků, která se na Brněnsku zachovala, se shoduje s rysy obecné češtiny, např. koncovka *-ama* nebo dvojhláska *ej*. Tento fakt může být ovlivněn i působením médií.

10 Současné tendence v mluvě Třebíčska

Stejně jako na Brněnsku, tak i na Třebíčsku se upouští od nářečních prvků. Podle provedeného výzkumu je však tento ústup nářečí menšího rozsahu než na Brněnsku.

Ze zkoumaných hláskoslovných jevů se na Třebíčsku podařilo zachytit krácení $i > i$ (*já sem tam bil pro rohliki; tak vubec nevím, jak to uvařím*), krácení $ú > u$ (*teť sem jela s Martinem domu, k párkum*) a tzv. moravskou krátkost (*já si vezmu šudliki s povidlim a z makem, abi mohla spat*) stejně jako u mluvčích z Brněnska. K častým hláskovým rysům patří na Třebíčsku ty, které se shodují s obecnou češtinou. Je to diftongizace $y > ej$ a $i > ej$ (*šikovnej, hejbeš, spjetnejch, nebejvalo, zamluvenej, mladej, tejden*), úžení $é > í$ (*ňkerí linki zrušili úplně, do tí třídi, takoví specifickí vodlišovací, uvařila si polifku*) a zvláště protetické v , které bylo zaznamenáno ve velké části promluv (*vopčas je problematickí, vona je taková vošklivá, vono jako sou návrhi to vo rok vodložit*). Naopak vůbec nebyla doložena regresivní asimilace u skupiny *sh* a monoftongizovaná hláska $ó$ byla v mluvě obyvatel Třebíčska užita pouze jednou (*Tonóšku*).

V tvaroslovné rovině se na Třebíčsku hojně projevovala absence přehlásky $a > e$ (*sviňa, čarodejňica*) a absence přehlásky $u > i$ (*krkovicu, ze soboti na ned'elu, hledala sem košilu, já se ned'ivám na čepicu, přes silňicu*). Často používané byly také koncovka *-ijou* u sloves 4. třídy (*liďi tam choďijou jag zbjesili, voňi si liďi mislijou, léžijou doma na kanapé, tak nám vihovijou, kolikrát je vihod'ijou ze školi*) a formant *-l* připojený za souhlásku v přítčestí minulém (*já sem nemohl f sedum, gdiš napadl ten sňich, Roman ho vodvezl autem, a von že do něj kopl*). V promluvách obyvatel Třebíčska bylo hojně zachyceno zájmeno *ona* ve tvaru *ju* (*že ju máme ráďi, tak ju mňeli f akci, sem ju uďelala na másle, já ju neznám*). Jedinečně se vyskytly tvary zkoumaných číslovek *dva* a *sto* (*tam seďej dvá, ti řiďiči; tak jich vemu i dvje sta tři sta*). S obecnou češtinou má běžná mluva na Třebíčsku společné úžení $é > í$ v koncovkách adjektiv (*podle starího zákona*) a koncovku *-ama* (*ze sáčkama, s advokáckejma skouškama, z játrama*) užívanou u jmen v instrumentálu plurálu všech rodů.

Lexikum obyvatel Třebíčska se spíše blíží spisovné češtině, najdeme zde však i slova nářeční. V promluvách informátorů se setkáváme s pojmenováním *chvátat* pro spisovné *spěchat*, *žila* pro označení pomlázky, *kvitka* pro *kvítí* nebo *vydat se* místo

vejít se. Dále byly zachyceny deminutiva (*zrníčko, zajiček, ledvinka, polivečka*), pejorativní výrazy jako například *sviňa* nebo *čarodejnica* a vulgarismy, které byly často užity i jako výplňková slova (*a já, ti vole, Pavli, a máme pruser*). Velké zastoupení měla také slova vzniklá univerbizací: *taveňák* – tavený sýr, *pracák* – pracovní úřad, *školák* – školní autobus, *skládačka* – skládací kolo, *Bráfka* – ulice Bráfova, *cimbálovka* – cimbálová muzika apod. Ani Třebíčsko neminul příliv nových slov do češtiny. V promluvách byly zachyceny výrazy jako *foun, dreskód, esemeska* aj. Můžeme tedy říci, že v lexiku Třebíčska zůstaly některé nářeční výrazy zachovány a naopak je slovní zásoba i rozšiřována univerbizací nebo přejímáním z cizích jazyků.

11 Závěr

Výzkum běžně mluveného jazyka na Brněnsku a Třebíčsku ukázal, že nářečí v těchto regionech ustupuje, a to jak u mladé, tak i u starší generace. Rozdíly mezi nářečím a spisovnou češtinou se stírají, svou roli zde hraje i obecná čeština. I když se s nářečními hláskoslovnými a tvaroslovnými jevy a nářečními lexikálními pojmenováními setkáme, do popředí se čím dál více dostávají spisovné nebo obecně české jevy.

V hláskoslovné rovině bylo na zkoumaných územích hojně zachováno krácení $i > i$ (*já sem tam bil pro rohliki; tak vubec nevím, jak to uvařim, fakt to teda bilo dobri*), krácení $ú > u$ (*teť sem jela s Martinem domu, k párkum, sem šel domu*) a tzv. moravská krátkost (*já si vezmu šudliki s povidlim a z makem, dat tam richle slova*). Velkou měrou se v nahraných promluvách projevila diftongizace $y > ej$, příp. $i > ej$ (*cejřit, tejden, malej, sklamanej, projítej, šikovnej, zamluvenej, velkej, humusáckej*), která je charakteristická pro obecnou češtinu. S obecnou češtinou se také shodují zaznamenané jevy jako je úžení $é > i$ (*převlíct, prohlídnout, políčka*) a protetické v hojně užívané mluvčími obou zkoumaných areálů (*z vokna, vobjet, vopchot, votvirací, vožralí, vošklivá, vopravovali, vobejít, vobejmout, vopravdu, votkut, vopčas*).

V tvaroslovné rovině se stírá rozdíl mezi nářečím a spisovnou češtinou, např. přehláskou $a > e$ a přehláskou $u > i$, které původně nebyly ve středomoravských nářečích provedeny. Tvary bez přehlásek byly doloženy z větší části na Třebíčsku (*sviňa, čarodejňica; krkovicu, ze soboti na neđelu, hledala sem košilu, já se neđivám na čepicu, přes silňicu*), na Brněnsku se objevily pouze ojedinele a v ostatních případech převládaly spisovné tvary. Naopak jako často používaná koncovka byla zachycena koncovka *-ijou* u sloves 4. třídy v 3. os. pl. indikativu přítomnosti (*nevijou, umijou, smrđijou, spijou, hlásijou, mislijou*). Ve shodě se spisovným jazykem se dochoval i formant *-l* připojený za souhlásku v přičestí minulém (*já sem si k němu přisedl f tom autobuse, abi si ti vjeci odvezl, já sem něgde četl na netu, já sem nemohl f sedum, gdiš napadl ten sňich, Roman ho vodvezl autem, a von že do něj kopl*). Na druhou stranu se i v tvarosloví objevují obecně české tendence u koncovek *-ím, -ími* u adjektiv nebo jednotnou koncovkou *-ama* u jmen v instrumentálu plurálu všech rodů (*ze sáčkama, s advokáckejma skouškama, z játrama, rokama, s klukama, kostáma, děckama*).

V lexikální rovině byl ústup nářečí vidět nejvíce. Je to dáno tím, že lexikum reaguje rychleji na případné změny a nové tendence v jazyce než hláskosloví nebo tvarosloví. My však můžeme posuzovat lexikum v daných oblastech pouze ze zachycených promluv, proto se domnívám, že při větším vzorku bychom zaznamenali širší nářeční slovní zásobu, než je tomu u spontánních projevů, které jsou přepsány v přílohové části této práce. Z nářečních pojmenování se objevila slova jako *chvátat* (pro spisovné *spěchat*), *žila* (pro označení pomlázky), *kvitka* (pro *kvítí*), *zavazet* (za spisovné *překážet*) nebo *vydat se* (místo *vejít se*). Ve slovní zásobě se dále objevila pejorativní slova (*magor*, *sviňa*, *trouba*, *čarodejnica*), deminutiva (*nožička*, *chvilíčka*, *jednička*, *kapesníček*, *balíček*, *šudličky*, *zajíček*, *žebříček*, *krajiček*) a velmi často také univerbizovaná slova (*Zelňák* – Zelný trh, *Svobodák* – náměstí Svobody, *pubertačky* – dívky v pubertě, *vysokoškoláci* – studenti vysoké školy, *základka* – základní škola, *parkovka* – tráva určená do parků, *taveňák* – tavený sýr, *pracák* – pracovní úřad, *skládačka* – skládací kolo, *školák* – školní autobus).

Na stírání rozdílů mezi nářečími a spisovnou, příp. obecnou češtinou má bezpochyby vliv technicky se rozvíjející doba, běžné užívání počítačů, internetu a televize, kde se čím dál častěji používá obecná čeština (např. v oblíbených seriálech a reality show). U mladší generace na běžnou mluvu působí také povinná školní docházka, kde jsou děti nuceny vyjadřovat se spisovně.

12 Seznam zkratek

aj.	a jiné
akuz.	akuzativ
apod.	a podobně
ČJA	Český jazykový atlas
dat.	dativ
fem.	femininum
gen.	genitiv
instr.	instrumentál
loc.	lokál
mas.	maskulinum
n.	neutrum
např.	například
nom.	nominativ
os.	osoba
pl.	plurál
příp.	případně
s.	strana
sg.	singulár
srov.	srovnej
tzv.	takzvaný
živ.	životný

13 Seznam literatury a jiných pramenů

13.1 Odborná literatura

BALHAR, Jan – JANČÁK, Pavel a kol. *Český jazykový atlas 1*. Praha: Academia, 1993.

BALHAR, Jan – JANČÁK, Pavel a kol. *Český jazykový atlas 2*. Praha: Academia, 1997.

BALHAR, Jan a kol. *Český jazykový atlas 4*. Praha: Academia, 2002.

BALHAR, Jan a kol. *Český jazykový atlas 5*. Praha: Academia, 2005.

BĚLIČ, Jaromír. *Nástin české dialektologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972.

BĚLIČ, Jaromír. *K průzkumu hanáckých nářečí*. Olomouc: Studijní a lidovýchovný ústav kraje Olomouckého, 1953.

CIPAR, David. *Generační posuny v brněnské běžné mluvě*. Brno: Masarykova univerzita, 2006 [Bakalářská diplomová práce].

ČECHOVÁ, Marie a kol. *Stylistika současné češtiny*. Praha: ISV, 1997.

DANEŠ, František. Situace a celkový stav dnešní češtiny. In *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. Daneš, František a kol. Praha: Academia, 1997, s. 12–24.

DAVIDOVÁ, Dana a kol. *K diferenciaci současného mluveného jazyka*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 1995.

DAVIDOVÁ, Dana a kol. *Mluvená čeština na Moravě*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 1997.

DOLEŽALOVÁ, Pavla. *Běžná mluva v Třebíči*. Brno: Masarykova univerzita, 2010 [Magisterská diplomová práce].

- FILIPEC, Josef – DANEŠ, František a kol. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*. Praha: Academia, 1998.
- CHLOUPEK, Jan. *Dichotomie spisovnosti a nespisovnosti*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně v Brně, 1986.
- KARLÍK, Petr – NEKULA, Marek – PLESKALOVÁ, Jana. *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002.
- KARLÍK, Petr – NEKULA, Marek – RUSÍNOVÁ, Zdenka. *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2003.
- KOPŘIVA, Pavel – JELÍNEK, Pavel – DVORNÍK, Petr. *Velká kniha hantecu*. Brno: FT Records, 1999.
- KRČMOVÁ, Marie. *Běžně mluvený jazyk v Brně*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1981.
- KRČMOVÁ, Marie. Současná běžná mluva v českých zemích. In *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. Daneš, František a kol. Praha: Academia, 1997, s. 160–172.
- LAMPRECHT, Arnošt a kol. *České nářeční texty*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1976.
- TRÁVNÍČEK, František. *Moravská nářečí*. Praha: Národopisná společnost československá, 1926.
- UTĚŠENÝ, Slavomír. *Nářečí přechodného pásu česko-moravského*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1960.
- VAŠKOVÁ, Markéta. *Současný běžně mluvený jazyk*. Brno: Masarykova univerzita 2012 [Bakalářská diplomová práce].

13.2 Internetové zdroje

HUBÁČEK, Jaroslav. *Monografie o českém argotu* [online]. 2011

[citace 5. dubna 2013]. Dostupné z:

< <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7217>>

CHURAVÝ, Miloslav. *O slangu v městské dopravě* [online]. 2011

[citace 5. dubna 2013]. Dostupné z:

< <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=5901>>

JAKLOVÁ, Alena. *Několik poznámek k rybářskému slangu a k rybářské terminologii*

[online]. 2011

[citace 5. dubna 2013]. Dostupné z:

< <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7283>>

NEKVAPIL, Jiří. *K dnešnímu stavu vojenského slangu* [online]. 2011

[citace 5. dubna 2013]. Dostupné z:

< <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=6126>>

14 Příloha

Přepisy promluv

1. Brněnsko

(Jo viš, cos mi ještě neřekla? Kolikrát tě včera seřezali.)

To nevím kolikrát. Ale nejlepší byl Miler. Přišel a ve dveřích říká: Mám tě vubec... to řekl jako, jesi mě má vůbec mrskat. A já říkám: Dobri, tak poč. Tagže vlastně k tomu ani nedošlo. Ale von dicki, gdiš přišel s klukama, tak mě jako zmlátíli nejvíc, protože prostě si dicki hrozně dovolovali. Jo, to mě jednou zlili, přitom jako holka má lit. Chitli mě na balkón, chitli mě, dovedli do koupelny, normálně vosprchovali mi voblečení. Sem se celá musela převlíct, rozvjesila sem to na balkóne a jakmile sem se převlekla, tak narás mě chitli a udělali to sami znova. Ale já nevím, jesi mě na balkóne něčím nepolili, nevím... protože f paneláku, jo. Tak sem tam mňela dvoje voblečení na balkóne. Nesnáším Velikonoční pondělí, ale jakože musím, musím bít dicki doma, protože chodíjou takoví ti známí a... A jakože i známí mamki a taťki. Aji sem ňákí vodvolala, co chodíjou takoví ti...

(Jag vodvolala?)

Ať nechodíjou. To sou lidi, co sem je znala jako ze skautu a oni se třeba znají jako rodiče z rodičema, ale nestíkají se ňijak. Znají se z bráchama ti kluci a tak. Přide skupinka, s kteríma já se fakt nevidím celej rok, diš sme se ňegdi viděli, ani sme se nepozdravili, ale voňi vždicki přidou, protože ví, že u nás je toho nachistaního hodně, sedíjou tam a fakt hodínu žerou. A mě to hrozně úplně ničí, protože oni přidou, strašně smrdíjou, ale hrozně. Diš ňegdo smrdí, tak to je konec. Nohi, pot, prostě šechno. A jako co? A to je fšechno, mi se nemáme vo čem bavit. Já tam takle sedím, už jako se dřívám po hodinách a říkám si: už bi mohli vipadnout. Furt cejtím, protože mají napsaní deme ke Staškum, tak tadi sou hodínu. Dibi přišli na půl hodíni, ale na hodínu. A to bili... prostě fakt stojí čas. A letos se to tak dobře sešlo, že přišli ti, fšichňi, co sem chtěla, a fšichňi se tak ňák sešli zarás. Tagže já sem si heski psala, psala, pak přišli, tag dvje hodíni sme tam tak poseděli a tak veselili se. Ani se ňigdo nevopíjel letos, aji tak ňák jako docela málo jedli. Že to bilo takoví klidní, aji se mě to letos líbilo. Pak sice bjehem votpoledne ještě chodíli ještě do večera ňáci, ale fšechno to bilo takoví richlí. A šichňi spjechali na hokej, což bilo taki dobri.

2. A – Brněnsko, B – Brněnsko

A: Čau.

B: Jak bilo f Paříži?

A: Jak to viš?

B: Tomáš mi to říkal.

A: Jak to ví on?

B: Nevim.

A: Sme se tadi potkali f pátek.

B: Bilas tam za ěkim, nebo jen tak?

A: Ne, na vilet'e.

B: Let'elas tam?

A: Prosim?

B: Let'elas tam?

A: Jo.

B: Na kolik to víde?

A: Dva devjet stála spáteční letenka.

B: Ale tet'ka bila stáfka.

A: Gdi bila stáfka?

B: Tet', a tis let'ela čím?

A: Ček erlajns.

B: Aha. Protože od nás tam bila přecetkiě soudu a jako ve zmatku vivolávala a kuli tomu sledovali jejich stránki.

A: Gdi?

B: Nó, f pátek a f sobotu.

A: Já sem let'ela štvrtek a pond'elí.

B: Ve štvrtek a pátek měla určít'e ješ'e stáfku misim ---, to jesis nejela vlakem, tak je t'i to taki jedno.

A: Fakt jo? Ti brd'o.

B: Ale tam muselo bit hnusě, ne?

A: Jako...

B: A proč tam jela ted' zrovna?

A: Tak podzimní prázniěi, to sem jako neučila, sem měla volno. A já sem tam cht'ela hlavěe jet do šestadvacet'i ješ'e, jak sou takoví ti vstupi fšude zdarma. A já sem bila

f Paříži před deseti letama. Sem si říkala, tak toho využiju, pojedu teď. Ale já sem vjed'ela, jak tam má bejt zhruba počasí a bilo tam vo něco teplejc jak tadi teda.

B: Jo? Tadi bilo fakt hnusně.

A: No, ve čtvrtek, gdiš sem přijela, tak to tam bilo uplňe na krátkej rukáf. Já sem tam bila prost'e f triku to votpoledne. To fakt jako pálilo slunko. Ale další den už sem mňela bundu a pak už bilo fakt hnusně. To už rukavice a...

B: A procvičila ses trošku?

A: No, zvládání krizových situací. Jako jo, tak jako to nebylo ňák problém.

B: Gde ste spali? V hostelu, nebo...?

A: Uplňe, to bilo jako přez známí. Ňáká holka tam studuje a pronajimaji bit. Nebo bit, prost'e pokoj, gdiš ňegdo přijede. Uplňe u Sakr kér. Na Monmártru, sme mňeli z vokna taghlen uplňe takovej ten víhled. Dobri. Tagže uplňe jako... Eš'ťe gdibi teda bilo lepši počasí. Tag bi to uplňe stálo za to.

B: A třeba v Lúvrus už bila, nebos bila aš teď?

A: Né, aš te'ka sem bila.

B: A je to takovi, jak se říká, že to je strašně velkí, že to fšechno ani neprojdeš, nebo...?

A: Sme mňeli asi tak za rekordní čas Lúvr projitej, protože tam to maj ňák dvakrát f tejdnu nebo jednou f tejdnu jako delší tu votvirací dobu. Já nevim, normálňe třeba f šest a toto mňeli asi do desí'í nebo jak. No a to sou tam vopravdu prost'e fronti, uplňe jako neskuleni. To se tam tak jako točí. Sme si říkali, že tam pudeme aš ňegdi navečer uplňe, no a pak už skoro nebila fronta. Tagže sme to mňeli, já nevim, dvje hod'ini na to nebo tak.

B: A prošli ste to?

A: Je to strašně velkí a tak to už sme si... a hlavňe vono to nejde projit jako soustavňe, protože ňáká ta část toho – to je tak jako ňák do účka – je třeba zavřená, tagže musíš vod ňekat' ňekam projít po schodech nebo projít a ňákí ti část'í třeba přeskočit. A u Moni Lízi naš'ěst'í jag bilo miň lid'í, tak sme tam k tomu taki dostali.

B: No já sem bil f Paříži dvakrát a dicki jenom na otpoledne nebo tak a právjě to dicki bilo zavření, protože jeden den f tídnu je to kompletňe zavření. Nevim te'ka, jesi f úterí. A já sem to dicki vichital. A tak dicki sme si řekli, tak pudeme do ňečeho podobního, co je blísko. No a teď sem zapomňel, jak se to menuje. Je to taki slavní a je to docela blísko. A diš sem tam vlastňe přišel podruhi, tak sem zjist'íl, že už sem podruhi na tom samim míst'e.

A: Ajo, jako ňákí muzeum taki to bilo?

B: No taki a vono se to slavne ňák menuje docela, ale já to dicki zapomenu, to méno. Je tam hodne van gok a tak a...

A: Orsi?

B: Jó, misim, že jo, no. Tak tam sem bil naopak dvakrát.

A: To taki bilo docela jakože --- to bilo uplne ---, protože tam bilo taki strašne, ale strašne moc lid'i. Tagže sme tam šli a voňi gdiš napišou, že třeba zavíraj vo šest'i, tak vo púl šestí už začnou viháňet lid'i. Jako nekompromisne uplne, jako rojňice a viháňijou je. Tagže to je...

B: A kolik je za ten bit? A jak to jako pronajimají.

A: Tam sou dvje holki, bidlijou. A sou to Češki.

B: Já sem to vid'el tuhle nabítku na Fejsbuku ale. Že ňákí holki takle nabízeli, jestli to nebude vono.

A: Jo?

B: Muže to bít vono? Ptit prák. Taková ta skupina pro Čechi.

A: To asi... To mi nič neříká.

B: Tam bili jako tagle ňákí a právje to psali, jo, že nabízím krátkodobje. Já misim, že to bili dvje holki. Ale možná je to něco jiniho, no.

A: Možná jich je takle jako vic.

B: A kolik za to cht'eli teda?

A: No, patnást euro za noc.

B: Jo, no, tak to je dobri. Diš je to f tom centru.

A: Coš jako, jako levnejc bis asi...

B: No to bi se nenašlo, no.

A: To bi se nenašlo.

B: To určít'e.

A: A oňi mňeli... Já teda nevím, kolik voňi za to plat'í, protože oňi tam mňeli zrovna ňák podzimní prázdnini, tagže ta holka, přes kterou sme to mňeli, tam nebila vubec. A mňeli to, to sou teda uplne minibitečki tam. Tam sme vlezli, tam uplne taková chodbičička. Jeden pokoj, tak ten bil takovej jako prostornejší, druhej pokoj pro tu druhou, uplne minikuchiňečka, minizáchot a pak tam mňeli pruchozí takovou jako jídelnu, docela velkou, a pak bil obíváček. Tagže gdiš si vezmeš tak jako štíri pokoje, tak jako jak to ti holki utáhnou.

B: A neříkali jo teda, kolik to je?

A: Vona tam právje nebila, tak vubec nevím.

B: No ale mislim si, že to je fakt předraženi, no. Ale je to, jak to říkáš, že sou hrozne mali. A diš sem tam spal taki u jednoho Francouze, tak to bilo uplne... jakože on tam teda bidlel sám, ale bilo, jak ti říkáš. Jo, jako že tam fšude choďil takle. Mňel fšecho dohromadi vlastne ti pokoje a to bil uplne minibiteček. Je to asi krušni f tomdle. Prej i na intru tam tagle bidlej, diš tam jede ňegdo třeba studovat.

A: Jako f Pařiži se neďivim. Aji jako je to, šilene je to drahi. Se neviplatí jet do Pařiže na studijní pobiti, ale jet ňekam jinam do Francije.

B: To říkaj fšichni. Zas ta Pařiš, no já nevim, no.

A: Tak to je kousek, ne.

B: Viš co, já sem právjekakobi tam ješte nigdi pořadně si to... já sem vlastne bil dvje hoďini ot toho, ale furt sem to otkladal. Sem říkal jo, to je tadi kousek a nakonec sem tam nebil, akorát diš sem jel spátki, tak jako...

A: Jako já třeba tomu vitvarnímu umňení, mňe přide, že tomu aňi tak moc nerozumim, ale tak sem si říkala, že diš už je to zadarmo, že. A teť ti lidí tam stojí ti fronti. A taki se t'e fšici zeptaj: A bilas v Lúvru? Tak jako mužu říct, že jo. A vid'elas Monu Lízu? Taki jo. Jakože přetstavovala sem si to uplne jinak tak ňak ten sál. Ale fakt asi lidí, co tomu rozumí. Tak si dovedu přetstavit třeba sviho bráchu. Ten bi tam asi choďil a fakt bi stál u kaďdého toho, jako dibi fakt si to chťel prohlídnout...

B: Já tomu nerozumim, ale jako líbí se mi to choďit tadi po t'ech obrazárnách. Pokut to neňi vječinou aš moc dlouhí, coš tam asi bi bilo jo, ale jako ňeco to má do sebe, no. Já sem tam bil vlasne akorát diš sem tam bil v lednu, tak sem tam bil na tom oblouku. Jak se to menuje?

A: Vítěznej?

B: Jo, jo. Na Vítězním oblouku. Tak tam se dá vijít aš nahoru. Já sem to nevjeďel původně. Mi to říkal bratránek. A pak sem, nó, na Ajfelofce sem bil akorát tehdi mamkou, gdiš mi bilo asi deset. To sem jako odmitl, sem se bál. A pak mňe teda aspoň násilím dovekla do druhého patra a zjistil sem, že to je super. Chťel sem jít aš navrch, ale už sme to ňák nestihli. A teť sem tam nebil. No a jinak f potstaťe, dvakrát sem bil f Orsej. No a to je f potstaťe fšecho, gde sem ---

A: Aňi na to Sakre Kérs nebil? A Mulén Rúš?

B: No, rozhodně si to nepamatuju. Možná že s tou mamkou tehdi sme tam bili, gdiš sem bil malej, ale jinak jako už si to nepamatuju, tagže jag gďibich tam nebil. No tagže prakticki sem tam... Nevim, no. Ale jako jen tag gdiš sem přestupoval, tak taki ---

takoví to velkomněsto se fším fšudi, jo. Tak si říkám, abich s toho nebil nák sklamanej jednou, aš to teda potom fšecho prolezu.

A: Já sem tehdi, gdiš sme bili se školou poprví, tak to bilo něgdi, gdiš sem se začala učít francouštinu. Někej třetí rok sem to mňela, to je asi deset let spátki. A uplňe sem bila nařešená, sem mňela vopravdu vo Paříži fšecho jako načtení a uplňe ti památki, se mi to hrozňe líbilo. Ajfelofka a tak. A teť já sem s toho bila uplňe, uplňe načená. A jako taghle po deseti letech, gdiš sem znova jako si hledala, co gde je, jaká památka, a kam se podřivat, tak sem zjistřila, že sme toho hrozňe moc střihli. Sme bili aji ve Versaj, v Remeši, což je vot Paříže kus. Ve Verdenu na nákich řech bojišřích a tak.

B: To Versaj, to mňe taki lákalo.

A: Ale to je uplňe na celej den, protože ten zámek i ti zahradi a tam sou... tam je nákej skanzen. Jako tam je to fakt nádherní. Ale teťka f takoví zimňe bi to bilo za trest. A aji to bilo... mi sme tam tehdi bili v dubnu nebo f kvjetnu něgdi. Že jako uš začínalo bit teplo. A teť kvetli takoví ti, takoví ti třešňe, takoví ti velki kvjeti. Že to vipadalo fakt heski. A teť u toho Notr Damu třeba, teť gdiš sme tam šli, tak fučelo, tam něco vopravovali, tak to bilo prostře takovej šedřivej barák. Jako bilo to uplňe jiní.

B: Já právjte taki gdiš sem tam bil f tom lednu ten jeden den, tak to právjte jako přšelo celej den. Tagže jako f potstaře ti moje spomínki sou takoví, jako že tam nebil heski, no. To tam asi fakt chce jet, jen gdiš je pjekňe, abi si to človjek vichutnal pořáďňe.

A: Ale hlavňe jako, sem si říkala, tak bidlime relativňe blisko nákiho centra, tak to třeba ujdem něco pješki. Protože metro tam je tak strašňe, ale strašňe drahí. To se nezdá, ale já mám pocit, že sem nejvíc peňes projezdřila za metro.

B: Hm, a to si mislim, že ješře f Paříži to metro nebil aš tak levní. Třeba v Londíňe to bila uplná katastrofa. Tis bila v Londíňe?

A: Bila sem v Londíňe loňi.

B: Tam sem jako... vim, že sem... tam mňe fakt uplňe plakalo s toho to. Tam sem jel jen se podřivat na konečnou metra do Grínviče. A to stálo f přepočtu snat sedum stovek, jo. To bilo uplňe. Jo tam třeba jedna jízda stála třeba --- a stálo to třeba štiri a púl libri. I gdiš sem jel třeba pjet stanic, jo.

A: Já si to nepamatuju. Sme bili totiš f té, f tom Londíňe... to je tam na ti zóni taki.

B: Nó a aji ot stanic nák. Že to neňí, že si koupíš lístek na púl hoďini a jeť si, kam chceš právjte. Tam to tak nefunguje.

A: Sme si asi kupovali jednodaňi. Štirjadvacetihoďinovej a to plaťilo jako aji na metro, aji na autobusi. A to sme si, mi sme tam totiš choďili hlavňe pješki, tagže se to jako dalo

ňák vobejít pješki. A to bilo v léte. To sme si teda štirjadvaceťihod'inovej, že sme si večer a to choďivali fšude. Jenomže to, to, to cvikneš a vlasne nesmiš... Jako je to na devadesát minut, ale nesmiš vilist ven s toho metra, abis to znova použil. Tagže i gdiš chceš jet jenom dvje zastáfki, tak musiš plaťit... ta jedna jízda stojí ňák euro sedndesát a mi koupili ňákej ten karnet, ťech deset'í lístkú. To taki bilo veseli. Sme to kupovali u vokínka. Teda jedno tam zrovna nebilo vokinko, tag že to teda koupíme f tom automatu. Tak to tam tak jako poč'ivje čtu.

B: Já sem se tam f tom automatu nezorijentoval, tagže sem šel k tomu vokínku, no.

A: Ale voni to tam zrovna neprodávali tadi f tom vokínku. Protože ten černoč nám řikal...

B: Já vim, že tam vopcházeli ňákí ti romulki a ti prodávali prost'e ti lítki. A já právje sem aňi nevjeďel co, jako viš co, jakože já sem si řikal, votkuť to má, jesi to nemá něco falešního, nebo co to je. Tak sem si to nekupoval. Jesi to tam ňegde jenom zbíraj nebo kradou a pak to prodávaj, nevim.

A: To nevim. Mi sme koupili právje jako deset. Jenomže vipadli, asi ňák vomilem, jich vipadlo dvacet. Já řikám: Tijo dvacet, to je jako dobri. No jo, jenomže to bili dva balíčkí d'eckejech.

B: Aha, tagže na ňic.

A: Tagže uplňe naprt. A teťka, to bil takovej ten posledňi den, gdi sme mňeli uplňe Ajfelofku, aj to muzeum a tak jako i ti na dlouho vjeci. A tak sem se ptala toho chlapa tam, jako jesi se to dá vimňeňit, ne. Protože přece jenom, já neim, třinást euro, tak to uš je trošku... jen tak vihod'it z vokna. A von: Nó, ale musíte tam na Gar di Lijon a tak jako vám to vimňeňijou, ale jako jinde né. A teť prost'e jejdamane. Tak prost'e hledáme f tí mapce a tam prost'e přestupi, já nevim kolik přestupú. Jo tag zase si koupíš zas jinej lístek. Teť tam jedem na Gar d Lijon, tam prost'e zastáfki, ne jen ňekolik stanic meter, ale i vlaki a autobusi, prost'e fšechno tam dohromadi. A teť neďela. Tagže fšechno zavřeního. Tak sem si tam stoupla k ňákimu vokinku, ňekam do ňákí butki. A teť uplňe sem si tak řikala, co já jim řeknu. Tam slečna, tak teda jako že se omlouvám, že sme si omilem koupili tadito, jesi to de vimňeňit. A vona f pohod'e. Vona sice tak strašne dlouho každej jako kontrolovala a přepočítavala, ale vimňeňila to kupod'ivu.

B: A na leťišťi ste bili na Šárl de Góla nebo na kerim?

A: Hm.

B: A tak to stojí taki tak deset euro se tam dostat, ne?

A: Právje, že ne. Devjet padesát nebo tak něco, skoro deset stojí, diš si vezmeš nákej ten vlak. A já sem si našla na internetu, to nám aji doporučovala ta holka, že tak máme jet, ta co tam bidlí. Ale já sem si našla, že... říkám, tak to je d'ivní, tak jako za deset, to je jako fakt dost.

B: To tak bívá podle mne s těch leřišť.

A: No tak sem si, že tam jede normálne autobus, co jezďí jako aji po Pařiži. Ale tadi ten jede jako přímo na leřišće. A že stačí, gdiš si koupíš na tři ti lístki. Jako tři jízdenki normálne na metro, co máš, tak tři si ale musíš cvaknout.

B: Tagže na kolik to višlo?

A: Tagže, ten listek stojí euro sedumdesát a gdiš si ho koupíš f tom karnetu, tak euro třicet nebo tak.

B: Fakt jo? Tagže za štiri eura... ti brďo! No tak to mi sme si to tam fšichňi kupovali.

A: Jako f Pařiži, no f Pařiži zase si musíš cviknout znova teda zas další. Ale tím vlakem je to jako pohodlnější. Teť přemejšlim, ten autobus bil takovej, já nevim, mne přišel hrozne humusáckej. Jako u nás se tam povalovalo tolik papírú vevnitř, nákiho bezdomofca tam vitahovali vot tama, ale jako tak normálne se to dalo. Gdiš sme jeli tam, tak sme jeli f takoví zácpje strašni.

B: A tamti přetmňest'í, jak to vlastne jede, ne, to je docela d'esiví, že? Nebo jesis to potkala takoví to právje tím smňerem, jak tam bidlí akorát tři samí černoši. Já sem si tam připadal jak ---, gdiš sme tam vjížd'eli.

A: Jako k tomu leřišti?

B: No. Mne to tak přišlo teda.

A: Mne to přišlo docela... Gdiš sme šli k tomu Sakr Kér, tak tam bilo furt nahoru, nahoru, nahoru. Tak sem si říkala, no tak to je, to je taková prost'e jedna s těch nejvječich dominant f Pařiži, jo. Tak sem si říkala, to tam bude takoví, teť ten Monmártr, že jo, fšude tři malíři. No tak f tí uličce, co sme tam višlapávali navrch vot tí staňice, tak tam fšude smrd'ela ta ribina, po zemi fšecho uplne poválení. Fakt humus. A jeden vopchod vedle druhího, to bili náki jako střihači, jako holiči, ale pletli tam takoví ti rasta copánki. Prodávali tam párki fšude.

B: Koupila sis?

A: Ne. A bilo to plní černoču.

B: Jo.

A: F každim tom třeba štiri. A jeden vedle druhího, třeba sedum vedle sebe. A fšecho to bilo plní černočú. Ti tam pletli ti vlasi a tohle fšecho.

B: No, no jo, no, já sem bil docela s toho překvapenej, kolik jich tam na těch předměstích tam jako je. To mi přišlo úplně jak nákej Bronks, jako to předměstí f tí Paříži.

A: A tak vono celkovje f tí Paříži je hrozne moc těch černochoú a těch Arabú a fšeho.

B: Tijo tak tos mňela pjeknej vílet teda.

A: Jo, no, dobri.

3. A – Brněnsko, B – Třebíčsko

A: [...] bívaj šermíři, mívaj nákou akci, tak tam chodiváme, protože na Špilasu právě působí naše šermířská skupina Reks a to jeden chlap vod nás z Vinohrat. A brácha s nima začínal jakože gdiš začal šermovat, tagže sme... na ně chodíme, potom na Zelňák, přesně jakože do Morafského zemského muzea. Se poďivat na ti zvířata, ti jezefce a takoví ti ti... A vim, že tam jednou bila i jakože... večerníčky že ukáski jakože těch různých maňáskú a tak. A co často chodiváme, tak jak je u Koblížné Dúm pánú... Dúm šlechtičen nebo tak ňak se to menuje. Jak máš knihovnu, tak hnet naproťi. A tam mivaj třeba vječinou ňákí historickí šati nebo takle...

B: Nó, tam mislim bil ten karneval zrovna...

A: No, no, no, tak tam taki chodiváme.

B: Gdiš tam je strašne moc lidí dicki.

A: Právje to je... Vem si: Brno má tři sta padesát tisíc lidí a teřka gdiš dojedou s těch vesnic, aji studeňti tadi bívaj aj víc. Tak vem si, že... v lét'e sem slišela, že je tadi dojíždí ňákích padesát tisíc studentú. Tagže vem si, že f potstat'e tři sta tisíc lidí se ti najednou nahrne jako na pár míst.

B: No to bilo strašní.

A: To máš jako ohňostroje.

B: Hm, tam sem bila taki letos poprvne vlastne a jednou a zas tak mňe to nenatchlo.

A: No, jako já sem tam bila asi třikrát nebo čtyřikrát, s toho teřka v lét'e naposlet, jako na jednom. Přijela kamarátka s Uherského Brodu, ale jako ta, ta potkala ňákí s... třeba bratrance ot přítele, prost'e obrovská grupa lidí mladích a bili fšichňi vožralí a začali fšude jako zvracet a bilo to opravdu nepříjemné. Tag ze Zdenálem sme se prost'e sebrali, šli sme na zastáfkú. Akorát sme došli na zastáfkú, gde nebila aňi noha, a začal ten ohňostroj, tagže sme...

B: A šlo to vidět?

A: Jako neviděli sme tam ti spodní, ale ti velkí sme viděli a krásně bez lidí. Akorát přijela šalina, tam bili asi tři lidi, tagže úplně f pohode. No tak abi sis ti ohňstroje užila, tak musíš jít co nejdál. Mi chodiváme na Kozí horku, to je ještě tam jako dibi dál, a tam nebivá skoro nigdy, de to krásně vidět. A nesmíš teda potom spjchat. Vlastně deš skoro púl hodinu jako na tu, na to přístaviš'e, ale i tak jako prost'e. No užit si to, protože jakmile nemáš náladu, tak tam aňi nechoť. To fakt nejde. Hlavně ti kolotočáři tam a... To mi leze na nervi.

B: No to bilo taki hrozni.

A: To je řevu jeden přes druhího a teřka ti opilá mládeš.

B: Ješ'e s miminama tam choďili lidi a...

A: Co ti s toho budou mít?

B: No právje. Noční múri možná.

A: No probudijou se a misim pak neusnou do rána.

B: No to bilo zrovna v dobje, gdi tadi bil ten festival d'ivadel, jestli viš. Protože já sem bila vlastně na d'ivadle, to bilo na Svobod'áku. Bejvali vždicki tak od devíti náki jako zadarmo. Tagže gdiš sem bidlela na tom Svobod'áku, tak sem sešla t'ech sedum pater a bila sem přímo tam. Tak sem tam potkala spolužačku a bila tam z bráchou a z d'eckama, tagže... jako pak dou na ti ohňstroje, tag že mám jit s nima, tak sem právje...

A: Něic moc.

B: Aji to d'ivadlo bilo takovi zajímavi zrovna jakože... Já sem tam choďila... Asi nevím, na třech přettím sem bila a to bilo zajimavi. A pak sem právje jako řikala, že tam je to d'ivadlo, ať dou taki, a zrovna to bilo takovi nijakí.

A: Sem aňi nevjed'ela, že tam bivaj takle d'ivadla. Vo tom se nejak...

B: To je ten d'ivadelní festival. Ale tak to možná bil teprf nejakej drugej ročník nebo tak.

A: No tak je to možní, no.

B: A jakože sou různí představeňi v různéjch t'ech d'ivadlech, pak něco bilo aji na Zelňáku, něco na tom Svobod'áku. To aji třeba soubori s Polska a tak...

A: Misim, že to patří do toho Brno, Brno uprostřet Evropi, že jo? Jako že to k tomu patří.

B: To nevím. Pak bil ten průvot masek.

A: Ten průvot masek znám, ale...

B: Tam sem ťe lákala, ne? Nebo nedomlouvali sme se ňák? Nebo neřikalas, že...

A: Je to možni, že jo, asi jo, ale možná sem zrovna něco mňela, nebo něco.

B: Tak to bilo heski, to se mi fakt líbilo. To pak právě naši řikali, že gdiš vid'eli ti fotki a tak, že rači mňeli jet tadi na to, neš na tu Noc muzejí, gde akorát s toho bili fšichňi votráveňi.

A: Je pravda, že ta, že ten prúvot masek je úžasnej, ten jako... fakt to stojí za to. Já sem právě na Svobod'áku bila v lét'e, nebo na jaře. Jak je ne Dinamik, ale tadi na Hibešce je Studijo tance nebo tak ňak se to menuje. A voňi taki jako maji jako ňekolik rúzních ťech. A teťka tam bili asi tři pódija a jako se přetstavovali úrivki, co tam viučují, ne. Tak africkí tanec – tam tancovala kamoška, to bilo pjekní, to bilo takoví jakože rúzní pohibi jakože f podřepu jako u ohňe. Bilo to jako pjekní. A potom tam tancovali holki hibhop. No d'es.

B: Proč?

A: Já jako... já sem f tomhle hrozňe kritická, prože jakože tancuju devatenást let a jako probjehla sem celkem hodňe stilú, tak prost'e uš jako dokážu posoudit... ježiš to je strašni, jó jako dobrí, jako dá se to. Ale tohle bilo d'esni. Právje to, že já nemám ráda ti hibhop, protože ti holki sou zbitečňe moc namachrovaní, a přitom ňic neumijou. Jo, tagže jako gdiš sem to vid'ela, se ségrou sme se tak na sebe pod'ivali – je to d'es, je to d'es. Budeme se d'ívat a tam na druhí straňe tancovali ňákí malí holčički, tak sme se rači d'ívali na ti malí holčički.

B: To bili jako velkí holki, jo?

A: To bili velkí holki, no tak patnást aš dvacet, dejme tomu jako ti pubert'ački, no. Jako ale mňeli jako pjekní téma, protože kluci mňeli na sobje takoví... f Americe maj ťi fodbalisté takoví ti bundí. Tak to jako téma mňeli pjekní, ale apsolutňe fag zbitečňí. Pak to tam nahradili břišňí tanečňice a mňeli takoví ti obrovitánské křídla, takoví zlatí, takoví ti, ti, ti... Tak to bilo pjekní. I gdiš jedna holčina bila totálňe vichrtlá, tak ta tam jako spíš chřest'ila kost'ama, neš jako břichem. Ale bilo to pjekní. No tagže jako sme se segrou šli se fakt naschvál pod'ívat jako na Svobod'ák kúli ťem tancúm rúzním, no.

B: Tam bili i ňáci bubeníci a tak, ne? Přet'ím...

A: Je to možni. Právje že na Svobod'áku je hrozňe moc vjecí. Třeba jak bil teťka nedávno ten tíden neklidu, tak vím, že ve štvrtak se tam mňeli asi f šest, nebo f pjet fšichňi prost'e sejít a jakože fšichňi se mňeli líbat. To bilo jako...

B: A bili ste?

A: Né, já sem zaspala. Já sem bila u Zdenála a jakože sme se na něco koukali a říkám: F pjet půjdeme, jo, že se chci s ním líbat na veřejnosti. Hm, půl sedmí, tak sme to zaspali. Nebo co mne dostalo, jak maj prostě ti vysokoškoláci, jak maj, mívaj prostě ti různí projekti nebo takle. Sem procházela se sestřenkou jako Svobodák a bili tam kluci i holki jakože... Nechte se obejmout, darujeme radost. No prostě choďili a obejmuli nás. Normálně ale úplně prostě ňuňuňuňu.

B: Co to bilo za projekt?

A: Já nevim. Prostě vim, že bili s f s s, ale jako prostě jakože rozdávali radost, tak sme se se sestřenkou nechali obejmout takovíma pječnima chlapama, klukama jako v našem vjeku. Bili moc pječní. No a hnet sme mñeli pječně rozzáření úsmñevi.

B: No vidíš, tak to pomohlo. Splñilo to účel.

A: Teda nevim, já bich teda jakože... jít tak k cizímu: Nechcete vobejmout? No, nevim.

B: Si řekli: Takoví dvje pječní holki... Za každím bi třeba nešli.

A: No, bilo to zajímaví. Ale jako je fajn, že tadi v Brně je celkem dost jako řech různích akcí, jakože hodně. Coš vim, že hodně bívá i na Moraváku. Gdiš opčas kolem toho projíždím, tak hlavně o víkendech, gdiš už je jako jaro, tak vidím, že tam bívaj prostě ňákí vjeci, ale vůbec netuším co. Válka polštáři. Že vezmeš polštář a mlátíš se.

B: To nebilo na Svobodáku?

A: Ne, to bilo na Moraváku, f tom parku tam. Pak se de kalit. Na Svobodák. Mislim, že na Vihlítku nebo tak něco. Nebila sem tam, ale... a polštářem se mlátit, no.

B: To musí bolet aji.

A: Odreagováñí. Nevim. No jako říkám, je fajn, že f tom Brně jako tihleti různí akce. Na které vůbec nechodím.

B: F Třebíči toho moc neñí, no. Vo prázdninách je...

A: Nebívá tam ňákej festival hudební? Nebo něco?

B: V Jaromñeřicích bejvá festival Petra Dvorskího. Teť si úplně nejsem jistá, ale jo. V Jaromñeřicích na zámku. A f Třebíči bejvá židovskej festival, pak bejvá Bramborobrañí, pak bejvá o prázdninách jakobi víročí vstupu do Unesko, památek. Tak tam jako vopčas ñegdo je. Třeba tam bili Maksim turbulenc nebo Čok nebo... nevim.

A: Já, já mám jako v hlavje, že tam bívá jako ňák velkej... jakože něco, ňáká velká akce, ale možná si to pletu.

B: Přitom tam bil ňákej koncert v bazilice, ale jako vážná hudba. A bejvá tam, teťka bil festival dvou tří čtiř herců, d'ivadelñí. Misim přišťí tejden je ňákej festival ochotñických d'ivadel, ale jinak... jako hudební festival, to nevim.

A: Tak to si asi s něčím pletu.

B: Nebo já o tom nemusím vjed'et, že jo. Nevim. V Náměš'í bejvají ti folkoví prázdníni.

A: Je to možni, že si to pletu s tou Náměš'í, no.

B: A f Telči taki něco bejvá.

A: Já vím, že v Náměš'í bívá hodně často velkej Beltajn. Jak mi slavíme čadod'ejnice, tak Keltové slaví Beltajn, jakože tak tu nejtenčí hrañici mezi dvouma svjeti. Tak vím, že bejvá hodně teda v Náměš'í právje jakože taková... f potstat'e jedna z nejvječích akci f Českí republice.

B: To vubec nevim.

A: Nebo aspoň vim, že asi, ono se to možná poté... po dvou rokách sem slišela, že to je, f tí Náměš'í. Nemám s kím cestovat, tagže... sem se tam ješ'e nedostala. Coš je právje taki d'ivní, že...

B: já bich tam právje aňi netrefila na ňákí náměš'í nebo tak. Já bich vistoupila na vlakáči a...

A: Máš pusu, vždicki se dá zeptat.

B: No to vim vode dneška, ne...

A: Mi říkala mamka, že se jí stalo nedávno trapas. Jak vona uklízí v nemocnici, tak tam uklízí i takové jako dibi malinkatí kanceláře, takových těch technikú. Oňi se jako staraj o takoví ti přístroje, ale spíš takoví ti ajtí stránce. A teřka že prost'e, ona je uš skoro hluchá, tak že prost'e jako zaklepala, ten chlap jí votevřel, že jakože pújde prič se zařím, abi jí ňák... neš tam uklid'í, tak abi nezavazel. Teřka tam přišla ňáká ženská a že něco po mamce něco ch'ela a vona jako jí nerozumňela. Řiká: No ale já vás nemúžu pust'it, protože jako on tadi neňí. A vona zase něco ji vikládala a mamka jako já vám nerozumím, já fakt jako nevim, co po mňe chcete. Já vás dovnitř prost'e nepust'ím. A ukázala a za mamkou stál jako ten jako technik, kterej má dva metri. A mamka: Ajé. Tagže von celou dobu stál za ní. A mamka prost'e jako ochranářski, jako že já vás tam nepust'ím, nepust'ím vás tam.

B: Jaktože tam teda bil?

A: No, on tam asi jako ňák prošel, mamka jak je hluchá, tak ho asi neslišela. Anebo bila možná zamišlená.

B: No aspoň takhle vid'í, že bi tam ňikoho nepust'ila.

A: Přesně tak. Ona říkala, že se zasmáli a zase mohla vodejít.

4. A – Brněnsko, B – Třebíčsko

A: Ahoj.

B: Čau, dobrou chuť. Co je novího na soudě?

A: Nevim. Budem tam mít f únoru avgánskiho soutce, ale...

B: Ale co?

A: Avgánskiho soutce.

B: No a paks říkal?

A: A potom sem říkal?

B: No říkals, budeme mít avgánskiho soutce. A?

A: Aha, no tak to já nevim, tam žádní pak nebilo. Nebo nemňelo bejt.

B: Jakto? Že tam budete mít avgánskiho soutce?

A: No ještě tam budeme mít soutce z Lucemburku.

B: A co tam budou d'elat?

A: Voňi se jako, von je Čech a Češka. A bude tam mít přednášku, zháňime tam lid'i, abi to nebil trapas. Abi to bilo plni. Tagže sem vilepoval na fakul'e plagáti s pozvánkou fčera. Si d'eláš francouskou bagetu, jo?

B: No, já misim, že to je česká.

A: Já vim, ale alá Francije.

B: No to nevim.

A: Já taki ne, protože tadi ta je s polotovaru. Já sem něgde četl na netu, že Albert zavád'í do svích prodejen regijonální pečivo, tak sem šel do Alberta. A fšechno bilo Junajtid bejkeris nebo Penam a jed'ini, co nebilo z rosmraženího polotovaru, bili rohlíki.

B: Tak je regijonální pečivo rohlik.

A: No.

B: A co sis koupil? Rohlik, ne?

A: No, misim, že jo. Ale aňi ti rohlíki nejsou, co bejvali. Voňi prej dřif že se jako dali rozmotávat, ti rohlíki, jo. Coš asi dneska se ťi nepodaři.

B: A Tomáš tadi ještě bidli, nebo už ne?

A: Sem to říkal Verče. Pár vjeci tadi má, ale hod'ili bi se mi ti klíče a abi si ti vjeci odvezl. Tagže mu asi budu muset napsat to, no, asi mu budu muset napsat esemesku.

B: A užš někoho vibrál?

A: No já sem psal už tomu Honzovi.

B: Jo? A říkal, že jo?

A: Von

B: Honza.

A: No von, von bil celej načenej, von vo to strašne bojoval.

B: Jo? Tagže jako se s'ehuje přišti tejden, jo?

A: No tak asi jo, jelikoš sme si nepsali, ale tak jako asi jo. Tag bila posledni domluva, no. Mu to konči jako náak k poslednímu řinu. Jo a neska sem se seznámil s prvním čovjekem tadi ze fchodu, protože...

B: Za pjetadvacet let?

A: F počta'e. Protože sem šel domu a náakej kluk, viš co, mñel takovou jakobi tu krabicu, jak f tom miváš složenej nábitek, ne. Takovou podlouhlou. A von prost'e to taglen mñel a tagle to dal jakobi na bok a pak to zase vzal a tagle. Já sem si říkal, otkat' to tak asi táhne, jesi ot šalini, tak to asi ---.

B: Taks mu pomoch?

A: Tak sem to s ním vzal a pak sme šli furt dál a dál a říkám, tak do kerího fchodu tak jako deš. A pak ukázal, no že bidlí tadi náak. Že tadi bidlel, gdiž bil malej, pak se otst'ehovali a pag zase se náak vrátil. No a že sme asi spolu chod'ili tadi do školki. Já sem osumdesátej sedmička, von je osumdesát šestka, tak sme si řekli, že sme se možná znali jako d'eťi. A tak sme si podali ruce, seznámili sme se, no a...

B: A ste kamarád'i.

A: A sme kamarád'i. A já mám dobrej skutek.

B: A gdi dete na pivo?

A: To nevím, to sem, to zase jako viš co, to zas moc nechťel vipadat jak náakej gej nebo něco.

B: Jak náakej co?

A: Gej.

B: Proč?

A: Já nevím, tak, já vám pomůžu, nebo já t'i pomůžu, jo poť se mnou na pivo a takle. Ale co neñi, může bít, no. Pak ještě jednoho sem vid'el přes vikent, ten nevím, jesi tadi furt bidlí, uš sem ho dlouho nevid'el, akorát jeho staršiho bratra. Sem s ním chod'il do školki, takovej borec s náušnicí, takovej docela... A on mñe učil bojovat ve školce. No proti Lukáši Hlinkovi, to bil takovej magor. A viš co, hráli sme si rúzně jako na Vinetúa a tak. Na želvi. No a pak, já nevím, von tadi d'elal ten učňák, to nebil schopnej aňi dod'elat a mi sme pak uš spolu náak nechod'ili ven, no.

B: Jako protože d'elal učňák, nebo proč?

A: Né, tak protože už sme bili velcí.

B: No a co?

A: Tak já nevim. Tak mám jít zazvoňit, jesi nepude, jesi nepudeme na hřiště?

B: Třeba.

A: No von se ke mě choval heski, no. Ale dlouho sem ho neviděl, akorát toho jeho bráchu. To je visokej borec. Vim, že naposled dělal něgde ve zverimksu, ten Herik. Neďivala ses f uteri na Kometu?

B: Ne. Vihráli, ne?

A: Nevim, já sem nebil doma, ale vim, že bila rekordní návštěva něk, že tolik lidí ještě...

B: Protože hráli s Kladnem. Nebo s kim?

A: Jo, no.

B: Diť to říkám, Jágr. Na to se jako dá něgde d'ivat? To nevisílali, ne?

A: Misim, že to dávali f televizi.

B: Jo? Diť bila Kometa nedávno.

A: Hm. Já sem šel do Brňenki a ta prodavačka jela do Prahi, jako na ten zápas.

B: Do Prahi na co?

A: No to bilo f Praze, viš.

B: Kometa, Kladno?

A: Hm.

B: Proč?

A: Já nevim. Asi maj f Kladně, ňáci, asi malej ten stadijon.

B: Proč Plzeňáci?

A: Ale bilo to f Ó dva aréne.

B: Já to nechápu. Prodž bi Kometa, Kladno hráli f Praze, protože maj Plzeňáci malej stadijon?

A: Ne, Kladeňáci, říkám.

B: Tis řekl Plzeňáci.

A: Jo? Tak to je mimo. A říkal sem si, že gdiš už i prodavačka z Brňenki jede na ten hokej...

B: Že bis mňel jet taki. Jako správnej Brňák.

A: Já sem nemohl, ale je fagd že to tadi mám dvje zastáfki, a v život'e sem tam nebil, tak je to trochu blbí.

B: To teda.

A: Ale to sem se bavil s jedním borcem z justički.

B: S čeho?

A: Z justiční stráže. Von říkal, že vopčas chodí na Zbrojofku.

B: Co je Zbrojofka?

A: No fodbalovej tím.

B: Aha.

A: Sice Brno si oba, obje ti první ligi koupili, v hokeji aji ve fodbale. Něc sme si nevíbojovali, ale...

B: Tak nehráli špatně Komet'áci loňi.

A: Hm, to jo. Sem vid'el ti fotky.

B: Cože?

A: No, že sem vid'el ti fotky toho Svobod'áku, tak sem čum'el. To sem bil ve Franciji právje.

B: Tos m'el sledovat onlajn, ne?

A: Na tom... Tam bil internet takovej, že něgdi, abich se připojil, tak sem musel bježet s noutbukem do druhí budovi na recepci, gde se dal chitnout signál. A pak sem musel vlasně sprintovat spátki k sobje na pokoj, vlasně do další budovi. A modlit se jakože mi to zase nepadne. Tagže asi takovej tam bil internet.

B: Na recepci.

A: No to bich musel se'et v zimně, vlasně musel sem dícki vipojit ten, automat na to...

B: Na Svobod'áku bila taki zima.

A: Seš se fšim richle hotová. Bich musel vipojit automat na to, na pití, kerej tam bil, abich to moch strčit do zástrčki. Protože m'ne to vidrží deset minut, ten můj noutbuk. A pak tam prost'e takle kolem m'ne chod'ili lid'i.

B: Tak si kup novou baterku.

A: Kolem m'ne chod'ili Arabi a černoši a já tam prost'e musel koukat v zimně na Kometu.

B: No a co?

A: Tag jako zas takovej fanoušek nejsem. Já si potřebuju koupit novej no'as, ale já tomu nerozumim, to je ten problém.

B: Ale diť máš někího kámoše informatika, ne?

A: Akorát Cíchu a to je magor, s tím se rad'it nebudu.

B: Proč?

A: Já nevim, je takovej to...

B: Tak musíš gúglit asi.

A: Hm. A jakou máš značku?

B: Poďívám se.

A: Aha.

B: Asi Asusa. Já nevim.

A: Já sem mňel prvňe mobil, aji ten noutbuk sem mňel takoví ti znački, kerí fšichňi jako řikali, že sou nejlevňejší a nejvječí šmejdi. A oba mňe vidřželi, jak ten mobil, tak ten noťas, mi jako vidřželi dlouho, neš odpadli jako. A nemusel sem je dávat do ňákí opravi nebo tak. Tagže nevim, jesi tomu mám vjeřit, no.

B: A misiš, že bi nepomohlo jo, gdibi sis koupil jenom novou baterku?

A: Né, ne...

B: Protože mňe to taki vidřželo tag deset minut. Koupila sem si novou baterku a f pohoďe.

A: No mňe nejde vo novou baterku. De vo to, že to je upľne šileňe pomali a prost'e že uš fakt to neposlouchá, no. Tet' uš sem mislel, že to uš minulej tejden...

B: Tak tam máš nainstalovanejch moc her.

A: Já tam nemám aňi jednu hru. Já nehraju hri jak vi, nebo ti.

B: Tak tam máš moc vjecí prost'e.

A: To je prost'e uš... Já tam nemám, já tam mám akorát dokumenti a hudbu. Jinak tam nemám vubec ňic. Já uš to mám... To uš je ňekolikrát přeinstalovávani, sem to mňel třeba zavirovávani a tak. A hlavňe já uš to mám asi sedum let nebo tak ňák, jo. Tagže to uš je... prost'e... já uš to nechci aňi.

B: Tak to vihoť z vokna.

A: Tak to zas ne. Ti hraješ ňákí hri?

B: Hm, s Verčou.

A: A jakí?

B: Slovňi fodbal.

A: No já sem mislel na počítači.

B: No diť jo.

A: Na počítači slovňi fodbal? Jak to jako probihá? To napišeš slovo. A?

B: Hm.

A: To je jako ňáká onlajnofka?

B: Hm.

A: Ježiší. A je to dobri?

B: Proč ježiši?

A: Je to jenom takovi to, jak ti musíš říct nějakí slovo, co začíná tím písmenem? A to je všechno?

B: Máš písmena a musíš poskládat co nejvíc slof.

A: Jak jako?

B: Máš jedenást písmen f každim kole a s toho skládáš různé slova.

A: No tagže to není tak jednoduchí úplně.

B: A pak se virušej ti, co máš stejní se soupeřem, a...

A: Gdo vihrává?

B: Vobje. Na střídačku. Co, dáme zápas?

A: Hm, ale já bich prohrál. Já na to nejsu moc šikovnej.

B: Já si taki mislim, že jo. Bi ťe Verča dala hnet f prvním kole.

A: Jak si můžeš fšimnout, mám velmi omezenou slovní zásobu.

B: To aňi tak není vo slovní zásobje, jako dat tam rychle slova.

A: Pohotovej nejsem vubec. Vječinou každou příležitostí, co v životě mám, tak neš se to, neš se roskoukám, tak už je v háji. Mně to napadne všechno aš potom.

B: Vždíť seš na Nejvyšším soudě, tak co bis chtěl?

A: No to je jinéj přípat. To není slovní fotbal. Vždicki, gdiš se z někím hádám, tak mě to napadne aš potom, co sem měl říct.

B: A co, s Tomášem ste usmíření?

A: Já sem se s ním neviděl. On mi psal, zval mě na nějaký tábor, já sem nemohl. Tak jako on se mnou usmířenej je, to jo.

B: Von s tebou aňi nebil rozhádanej, ne?

A: Z jeho pohledu asi ne. Ale já s ním jo. Si úplně pamatuju, jak sme se seznámili.

B: Jak? Na těch povodních?

A: Jeli sme na ti povodně a já sem si k němu přisedl f tom autobuse, co nás tam vezl. Zaujal mě svou psychologickofilozofickoenvironmentální knihou, kterou četl. Sem se s ním dal do řeči, což ho jako zaujalo. Mně zas zaujalo, že tam jel f takovejch vosumnásti sám. Já sem tam jel s Verčou, s tou kamarátkou Verči, s Cecilkou. A ještě pot nátlakem jejich.

B: Jakto?

A: Mně se tam moc nechťelo, já nejsu žádněj lidumil, ale jakože gdiš oňi tam jeli, tak mě to bilo blbí, viš co. Sem říkal, nebudu jako trouba, gdiš oňi tam tagle úplně jedou. Tak pojedu taki, no.

B: A dál? Tak ste se seznámili f autobuse.

A: No tak sme tam bili, gdiš se něco d'elalo ve dvojicích. Sme tam třeba tahali mrtví králíki z bahna. No a vlasně von tadi nastoupil do prváku a tak sme něgdi spolu šli, já nevim, do Oázi na objet nebo tak. No a pak už si vlastně nepamatuju, jak to bilo. Jo pak sme mňeli jet do Francije spolu v létě, ale to sem si zlomil tu, tu nohu, tagže sem mňel ti berle. No a pak se nast'ehoval. Ale to je zvlášňi, pak že... Ale jako to né, že já bich se s ním teť ňák... nebo že bich to bral, jako že sme roskmotřeňi, to ne. Já se normálně s ním budu kamarád'it dál, ale je fakt, že něgdo mňe říkal, přetřim jako že vječinou gdiš sou jako kamarád'i nebo tak a sest'ehujou se, tak že to vječinou špatně dopadne. A mňe to jako připadlo dlouho, nebo aspoň ze začátku, diš sem jel do tí Francije, že jako spíš sme bili jakobi lepší kamarád'i. Jakože viš co.

B: A tak vi ste se nehádli vubec, ne?

A: No tak jako né. Párkrát sem se na něj našťval kúli něčemu. Ale jako že bisme se viložeňe hádali. Von se na mňe vlasně našťval jako fakt... Vim, že se na mňe našťval akorát jednou, gdiš sem si mu dovolil říct uplňe na začátku, gde sou vjeci na umiváňi a co se tadi umivá. A jinak jako...

B: Jako proč se našťval?

A: No jakože on to přece zvládne. On nemňel rád, gdiš mu něgdo něco říkal, jak má d'elat. A jinak jako, nó, na mňe jako bil jinak docela, misim jako, jo, ňigdi na mňe nebil ňák zlej. Naopak mi dicki tak ruzňe, já nevim, se se mnou d'elil a tak.

B: No, vivářel ťi.

A: No jó. Ale ti naše kulinářské pokusi teda, ti nebili uplňe...

B: Náhodou sme doma letos skoušeli diňovou polifku a bila dobrá.

A: No jo a já dodneška právje gdiš to něgde vid'im, něco z diňou, nebo ještě hůř z hokajdem, tak je mi s toho dicki na zvraceňi.

B: Proč?

A: Protože tehdi ta hokajdó polifka, to bilo něco otporního.

B: A co do toho dával? Díňi a mlíko, ne? Nebo co?

A: Já nevim, čoveče. Tak vono taki to, to tadi leželo docela dost dlouho, viš.

5. A – Brněnsko, B – Brněnsko, C – Třebíčsko

A: Já sem to objednávala přes internet. Štíři stofki. Přes internet. Sleva s internetu, jo. Jinak je to draší.

B: Jana říkala, že prej ta druhá je na ulož to.

A: Jenže sem si omilem...

B: A ráno sem mňela taki, normálně sem se musela doma smát. Já sem si sundávala červení a dávala sem si tihle.

A: Já sem si zas říkala, nebudu si kuli tomu převlíkat svetr.

C: Skoušelas to k němu?

A: Neskoušela, ale skoušela sem si je.

C: A?

A: Dobří sou. Mňe to nenecháš dovíkládat. No dala sem si do nich samozřejmě dvje a objednala sem si to. A tam nebila žádná jakobi rekapitulace. Tam bilo jenom závazně objednat. Jenom adresa a závazně objednat, jo. Tak sem to objednala a teť mňe došlo do ímejlu, že tam mám dvje, jo. Tak říkám, jo skvjelí. No tak sem tam volala a... Á, zrovna se na to d'ívám. Jakože neňí problém. Tak našťest'í mám jenom jednu.

C: A otkat' to máš? S Akademije?

A: Hm.

C: To se budeš moct učít teťka.

A: Šak právjje. No aš od zítřka.

6. A – Brněnsko, B – Třebíčsko, C – Brněnsko

A: To je vajíčko prost'e. Babička mňe to skalpelem ud'elá, to je úplně jednoduchí. Druhí je jakože nejťeší a to je úplně nejťeší.

B: No tak to si vezmeš kousek látki...

A: Kousek, úplně to je velki. Musí to bit. Nalepíš to na todle. Přilepíš to. Musí to bít jakože přesně. Pak si vezmeš pilník, tam jak je to ostrí. Tak to se tam pak takle zasouvá pak. Jinak jako se musí dávat pozor, abis tam ten jakože, abis --- to tam ňák takle. Musíš dávat pozor, gdiš to přetáhnu, tak to hnet musím vrátit. Pak se to ostříhne a pak se to do toho takle dává. A d'elala sem to hod'ínu a púl.

B: A co gdibi to tam nebilo přilepení, tak to tam nebude držet?

A: Tak to, to sem, to nevim. To sem se ňigdi neptala babički. A tohle taki d'elala babička.

B: Tadi ta babička, nebo ta druhá?

A: Tahle babička.

B: Tak to je šikovná babička.

C: --- Slovníáki?

A: Jo.

B: Ukazovala mñe Bára, jak ste šikovná.

C: No, toto je višivani.

B: Takoví malí křiški.

C: A toto je normálñe látkou...

B: No to mi teř visvjetlovala Bára.

C: A Baruška to uplñe zvládá, uplñe hravje uš. Loñi sem jí to jako to tohle...

A: Pañi učitelka se ptala, gđibi to tam nebilo přilepení, tak co bi se s tím stalo.

C: Ale ñegdo to nelepí. Já to normálñe takovím tím tuhim lepidlem, to trošku natřu.

B: Jako takovím tím f tí tičince?

C: F tí tičince, jak se to višroubovává. A normálñe si to na to vajíčko jako nakreslím, potom to tam... skalpelem to viřežu a potom normálñe pilñíkem na nechti to tam jako ftlačím. A ono potom gđiš se vám zdá třeba jako vječí jako mezera, tak ono se to dá tagle jako k sobje přitlačit, jo. Diš se vám to jako... Já sem to totiš jako vloñi poslala pañi učitelce, že bi mohli to d'eři to skusit jako ve škole jo.

B: A virábjeli ste?

A: Ne. Tak to na to tentokrát skusit.

C: No, uš je, uš je na to dost pozd'e, protože ono je taki t'eški si nakombinovat ti látki a sehnat to, protože to musí být jenom jako bavlneni. Protože ta umñelořina se tak rúžñe jako tahá, jo.

A: Mñe bi stačila jedna, babi.

B: Tag bi si každyej ñeco donesl.

C: Stačili bi i klidñe jako dvje barvi. Tak jak to je na t'ech malejch. Do toho košíčku. Toto jako má na zavješeñi k lustru a...

B: Ješt'e se d'elaj takoví jenom ze stužek, to ned'eláte?

C: Ne, to sem neskoušela. Ale i jako s normálñe perlofki jako bavlnki a tak se to otáči a lepi se to.

B: To sme d'elali na klasicki vifoukli vajíčka.

C: No, no. Teť je to dobri, že sou to polistirenoví. Vlasně se vám to nerozbije, že, a sice se musí dávat pozor.

B: Nemusi se to vifukovat.

C: No, taki a abi se vám to jako negde nepřitlačilo. Vono se to toťiž do toho polistirenu... je hnet vid'et.

A: Jak to d'eláš --- takle celé vajíčko? Rok.

C: No tak vono to, prosim ťe, to tohle. No ono to višivání trvá daleko díl, neš si to jako višijesh. A potom za hod'inu máš to na tom fšecho hotoví, ud'elání, jak to vid'íš. To višivání dá víc práce. Tadi ti a látki různobarevní... jako to vždicki koupim po dvacetí centimetrech. Voňi teť jako... Sice se moc na to netvářijou, ale vijou, že ti lid'í si kupujou na ten pačvork, na šíř'í ťech ťehle... že kupujou taki menší ti tihle, tak teť voňi uš si zvikli. Choďime tam do, choďim tam do té jedné té téhle, tak ta uš jako mňe zná.

A: Řiká: Dobrý den, jak se máte.

B: Ale je to pjekní, no.

C: Je to takoví zajimavi. Něco jako zase jiního. A vlasně to můžete použít aji... a to stejní d'elám i na Vánoce. Že zase mám jako ti koulički, jo. A ne tadi toto, ale višivám, višivám vždicki nákej ten vánoční jako motif a pak to zase do toho jako...

B: To můžete i prodávat.

C: No to určit'ě.

B: A proč ne?

C: Né, né, to já to prost'ě jako jenom rod'íne. Protože to...

A: Babička to d'elá eš'ě s kávi.

B: S kávi?

A: Hm.

C: S kávi to zase je normálne... zrnka kávi se lepijou Herkulesem na ti tihle. A teť oňi mňeli kouli ud'elanou jako takovou tu trochu vječ'í, takovou tu středňi. A na stojánku. A to se prost'ě tak lepí jako dokola. A ta koule se natře normálne hňedím Balakrilem, abi to bílí neprosvítalo. Potom na to normálne ti zrníčka viberu. Koupim pitlik a viberu, kteří nejsou polámani, to se potom dáva jenom tak, gde se jako ješ'ě doplňi. A normálne to natřu tekutím ťím Herkulesem a teť kladu jedno zrníčko tak prost'ě jako dokola. A vipadá to totiš jako strašne pjekně. A je to na tičince. A normálne jak se kupujou rúžički, k takovím ťem starobilím jako skříňím, takoví ti f tom Hornbachu sme to koupili. Manžel mňe tam vivrtal d'íru a do toho sme to strčili a uvázali vánoční mašli

jako tak. A vypadalo to moc pěkne. A je i takovej jakobi zvonek, sem d'elala. A tu stejnou mašli jako k tomu, tagže to jako patří, patří jakobi k sobje, abi to bilo to tohle.

B: Tak vi ste takle kreativní.

C: No podívejte se, tam to fšecho sem jako... Poťte dál, poťte se podívat. To uš má polovičku toho jako uklizeního, ale... podívejte. Toto je normálne na kapesníčki, jako to todle. To je ze sto padesáti ťech koleček ud'elaná taková panenka a nožički má zase z bíliho.

B: A to ste si jen tak vimislala, nebo podle něčeho?

C: F časopisu sme to vid'eli a kamarátka jako, že já nemám stroj, tak ona mi vždicki jako ušije to tohle... A toto vypadá úplne skvostne. To totiš jako je, vid'íte? Jenom takle, jakože vid'íte pozadí zezadu, siluetu, jakobi to tohle, to vypadá strašne pěkne. A toto je ud'elání ze sisalu a je to na takové trupce a na zimu má k tomu křídla. Má zase jiní jako šatečki, jo, a k tomu křídla. A toto je jakobi slepice, no. Tadi toho kačera jako... To uš mají jag dlouho a gdiš spijou, tagže uš je takovej domuchlanej celej. Má kalhoti jako na knoflíki, je to našítí jako na knoflíkách, že se s ťím, že se to prost'e dá, jako i ti nožički odepnout, a ti ruce, no. Tadi ti obráski co sou, ti sem taki višivala. A nechali sme si to zasklit a v ložnici... Poťte, ješ'ťe vám ukážu v ložnici. A v ložnici má, protože tadi má fšecho do vínova, tak sem jí višila tadi toto. Že na tom tmavim to vypadá pěkne.

7. A – Třebíčsko, B – Třebíčsko, C – Třebíčsko

A: Akorát vopčas je problematickí, že tam něgdo přídě, já ho neznám, diš třeba tam bili přet pjet'i rokama. A teřka někeři přídou a já pak nevím, jesi tam uš bili, nebo ne. A teřka jako mám náak jako vitušít, což s ťím mám docela problém, jesi jako je to něgdo známej, gdo tam jakobi ten učet má otevřenej, tagže f tom případ'e se s ním jako nemám bavit o peñezích, a nebo jesi je to něgdo, gdo tam přišel jako poprví. A tomu mám hnetka jako... protože viš...

B: Vi nejedete podle tarifú jako?

A: Jo, to jako jo, to jedem. Ale jakože hnetka mu to mám jako vičíslit, kolik to tak jako může bejt. A že záloha teda nebo nič neud'elám.

B: Fakt?

A: To viš, krize dopadla i na to...

B: To je taki prevít teda.

A: Má pjet d'et'í, chápeš. Musí něco ud'elat.

B: Mi máme jednu ceru. A ta nám d'elá...

A: Heskis to řek.

B: A to je teda taki příjemnost docela.

A: Jo?

B: Jo. Ale mi s ní budem dobří. Vona je taková vošklivá, tak s ní koketujem hrozně, abi si mislela, že ju máme rád'í.

A: Seš prevít.

B: Tak vona je vo rok starší než já. Tak co já s ní budu d'elat.

A: A studuje práva?

B: Vona je inženír, inženír...

A: A tak co d'elá f advokátní...? Jako...

B: U taťínka, no.

A: Sekretářku?

B: Vona je nákej ekonom vistudovanej.

A: No a tak co jako d'elá f advokátce jako ekonom?

B: No d'elá účetnictví, to uplňe né, já vlasňe aňi nevim, co tam d'elá. Zajimavi.

A: A sme tam, gde sme bili. Ale aspoň sed'íme, ne.

B: A jinak škola? Ta je dobrá, ne?

A: Tak škola dobří, přes semestr f pohod'e, že jo. Jako máme konzultace, tagže po nás nič nechcou.

B: Buť ráda, že mužeš jako studovat.

A: Jo, diť já si nest'ežuju.

B: Jo, taki říkám, že gdibich cht'el doktorát, tak tohleto bi se třeba dalo. Von je jako fajn, ale... Ale já sem jako říkal, že bich jako cht'el.

A: No a gdiž de jako k soudu, tak je taki zmatenej, nebo...?

B: Já sem ho ješ'te na soud'e nevid'el. Sme se chistali tet' ve štvrtek a von nám to vodročil.

C: Gdiš třeba zázrakem vihrajete ten milion a púl. Tohle, a prost'e naučiš se tam taková vjeci, že prost'e...

B: No to jo. F tom sem si jistej, f tíhle vjeci.

C: Jak to napsat tak, abis...

B: Neprustřelni.

A: Neprustfelni.

B: Jako říkám si, že kolik sem tam zažil legrace, než úplně ideální na to, co to je za práci.

A: No jasné, no.

B: Tag gdíbi přišel domú doktor z náki, já nevím, onkologije a řekl: Mi sme se dneska f práci tak nasmáli.

A: Vim, co mislíš, no.

B: Ale jo. A pudeš na ti? To máš ještě času dost, ještě rok, ne? Na skouški?

A: Přes rok, no. Ale tak já hlavne nejezdím na ti školení, víš. Musíš mít šestatřicet školení za tři roki. Sem bila zařim na tom úvodním.

B: Teť to ještě prodloužili na pjet let.

A: Si misím, že mne už bi asi nemněli, víš. Já sem nastoupila f tí tříletí lhú'e. Doufám, že to neprodloužej, protože to vůbec nemá smisl.

B: Hlavne bi to bilo dřivní, gdiš sou fšechni tříletí. A je to vzájemně uznatelní, ne?

A: Hlavne jako já si misím, že jedínej důvot je proto, abi ři advokáři mněli jako levnou pracovní sílu, no. Jako jinej důvot nevidím.

B: Tam sou jako dvje kanceláře. A f tí druhí sou teda taki jako dva koncipoši. A to je strašne zajímaví. Tam je jeden Vládík, jo. To je takovej chlapec jako, víš co, to než práce, to je poslání. Každí ráno mi přinese náki zajímaví judikáti a tak. Vopravdu, ale von je dobrej, von je fakt nadřenej neskutečne. Tam jako dřelá, prost'e vopravdu. F pátek to je ideální čas, to tadi už vot štír řigdo neží, to do desíři můžu dřelat. Pak je tam Kristína, která říká, dřelám pouze do více svého platu.

A: To znamená f praksi co?

B: Já nevím, co sme řešili dneska. Husu jak peče. Že ji u toho nařírá. Tagže já se spíš přiklořim tadi na temnou stranu.

A: Já doufám, že tadi vo moc díl jak ti tři roki nestrávím, no. Protože je fakt, že pak bich ráda šla, no. Ale nevím, třea, víš co, nevím, jestli budu potřebovat magistra, jako já doufám, že ho potřebovat nebudu. I už ho jako mám, tak bi mohlo stařit, že mám prost'e ti tři na tom pajdáku, no.

B: Budeš jedínej učitel s advokáckejma skouškama.

A: Já nemám advokáckí skouški.

C: Ale vona bi bila dobrej advokát.

B: To jo.

A: Děik, to teda nevím, jesi je pochvala.

B: Heski povolání.

A: No to jo. Žlutěj bloček. Diš já sem si mislela, že se budu podílet spíš na řešení než na problému, no. Uvidíme, no.

B: No to sis teda mislela špatně.

A: Sem šla asi studovat špatnou školu, no.

B: A taki má váš advokát spoustu peňes?

A: Hele já nevim.

B: Jakí má auto?

A: Vono tam je to takoví komplikovaní.

B: Má jich víc? Já to nechápu, že jako fšichňi, co znám, mají prostě ---

A: Já ti to něgdi visvjetlím.

B: Ti děláš prostě za vosum tisíc.

A: No za tolik ne.

B: Co?

A: Za tolik ne.

B: To máš dobrí, ti pracuješ a dostáváš...

A: Já vim, no. Ale to f těch velkejch městech, víš. Vono třeba v menčích je to lepší. Protože tam těch koncipientů se nevrací tolik ze školi. Jako já na tom platovje nejsem vůbec špatně, co se tíče koncipientovství. Jako ve srovnání s ostatníma lidma jo. Ale, ale u koncipientů to mám fakt velice dobrí. Je taki rozdíl f tom, co máš napsaní, a co pak dostáváš.

B: No to já vim.

A: Protože samozřejmě čím míň von ti napiše, tím menší má odvodí.

B: Von to taki nedaňi, že jo. Někerí ti poplatki.

A: Diš si vemu, co maj třeba holki, kerí sou v Brně nebo f Praze, ale sou jako ve velkejch advokátkách, budou to mít v životopise potom, že jo, tak mám skoro dvojnásobek, no. Ale jenom vod někerejch. Pak třeba sou firmi, gde jako nedostáváš plat a ještě si platíš zdravotní a socijální.

B: Jako na praksi, jo?

A: No na koncipientkou, no. Ale seš tam jako, máš to zapsaní potom v životopise, žeš tam bil. Nebo tam pak mužeš nastoupit jako advokát. Ale děláš třeba šestnást hodín deňe.

B: Zadarmo?

A: Ještě si platíš, no.

B: A s čeho žiješ jako?

A: Ale tak to neří na dlouho. Tak buď tě živěj rodiče. Mísím jako, že tam něgdo moc dlouho nevidrží. Ale třeba vidržíš tam půl roku a už si to můžeš dát do životopisu, žes tam bil, že jo.

B: Sme se tam bavili s tím jedním a von říkal, že nebere lid'i, kteří maj dlouhí životopisi. Coš tam přišel třeba človjek, kterej mňel zapsanou praksi, já nevim, u deset'i advokátú. A pak mu došlo, že f každím vidržel jako třeba štrnást dní.

A: No jasně, no.

B: Vono je to jedno. Já teťkon musim ud'elat státnice.

A: A už máš vibrání ti předmňeti?

B: Asi vopčanskí, ---

A: Tak já sem mňela pracko místo vopchodu, no. Jinak sem to mňela stejní.

B: Ti závaski a todle, to je stejní s tema tema...

A: A jak moc ste řešili novej ten...

B: Vubec. Víme, že se chistá.

A: Vubec? Tak to je dost blbí teda.

B: Mi z něj nebudem ješ'e státnicovat.

A: No to vim. No ale je to za dveřma, že jo. Vono jako sou návrhi to vo rok vodložit.

B: Sem si našel doktora jako ---

A: Bude zmateňe rad'it podle starího zákona.

B: Von aňi neví, že je novej trestní zákoňík, že jo.

A: Si d'eláš srandu. Tak pan magistr ješ'e nevzal na vjedomí jako insolvenční zákon. Proto fšeckí insolvence d'elám já, že jo.

B: To jako fakt?

A: No teť tam fšechni insolvence d'elám já, tagže...

B: To je hustí.

A: A já nevim jak, tagže podle toho to vipadá. Tagže vopčas gdiš něgdo přide a: Já bich potřeboval, d'eláte ti insolvence? Ne, bohužel jako, ale můžete to tadi vedle. Na Bráfcce je těch advokátních kanceláří asi deset.

B: Jo, jo, to je rozumní řešeňí. Jako říkám si, že teť je to dobrí, viš co, já tam tolik práce neud'elám. Každěj den za mňe plat'í vobjet.

A: Seš f teple.

B: Gdiš to budu zvládat se školou. Já sem bil f těch spotřebitelích, to viš?

A: To vim.

B: Já sem si říkal, že chci vovedít, abich d'elal něco ---, tam rosčilovali tí blud'išťáci, co tam prost'e, viš co, s t'ema svejma hroznejma nesmysloma...

A: No a potom co, chceš bejt advokát, nebo chceš jít na sout?

B: Zase jako musim říct, že sem jako nech'tel upl'ne do tí advokacie, ale je to dobrí.

A: Tak vono gdiš budeš f advokaciji, tak pak mužeš skusit, že jo, cokolif. Zase za pár let.

B: Že ten soutce, si misim, zase tolik srandi neužije.

A: Ale z ňekeríma soutcema zase užiješ spoustu srandi.

B: To je takoví, že seš úředník...

A: Zase bereš devadesát t'isíc m'nesič'ne.

B: No to ne. Tabulkovje m'neli pjetapadesát.

A: Gdi?

B: No to je, sem d'elal ústafko.

A: To bilo f prváku?

B: No, tak přece brali peňíze ne.

A: No tak f Třebiči na soud'e bis devadesát nem'nel, no.

B: Ale na sout se nemáš šanci dostat, si misim.

A: No tak je to nadlouho, no. Ale tak je to zase, je to něco jiního než ta advokacie.

B: F tí advokaciji bes t'ech známich... To je jag gdibis řekla, že budeš notář.

A: No to jo no, to je velká legrace.

B: To je práce ideál'ní.

A: To jako jo, já gdiš to vid'im. Máme notářku f tom našem baráku. Přideš, ona okopíruje, dá štemplík, štvrt hod'inki viplňuje a je to.

B: Gdiš tu práci d'elaj asistent'i, tak se jim to vipláci. Sme si dobře vibrali.

A: Moc dobře. Zvlášť já, diš to nechci d'elat. Já nedojdu do tí fáze, gdi bi se mi to m'nelo začít vipláct.

8. A – Třebíčsko, B – Třebíčsko

(A co vi ste m'neli? Maso pečení a co?)

A: Mi sme m'neli takovou kombinaci pečení maso a rejžu. Protože furt jime brambori a d'eťi si k tomu vzali chleba. A dala sem tu, já sem koupila f Kauflandu tu zeleňinu. To sem t'i neřikala? Tak ju m'neli f akci.

(Mražení?)

A: Mražení a jako mňeli tam... zajíček, vlk a nevim, co je to třetí. A já sem, samozřejmě sem nemňela brejle, tak sem se orientovala jen podle obrásků, že. Tagže sem vzala vot každího jako jednu. A bili u toho vikrajovátka na cukrovi, tak máme kolečko a ---. A ta jedna bila jako michaná, tagže sem ju udělala na másle a todle sem zjistila, že sou jenom fazole. Zelení a žlutí.

(Jako fazolki, jo?)

A: Jo, luski. Říkám, ti jo. A Martinka poá, já fazole mám. A já sem si, čoveče, tak jako ňák mňe bolelo břicho, tak sem si nechťela to maso dávat. Dala sem si...

B: Tak si dala fazole, gdiš jí bilo blbje.

A: Rejžu, rejžu a tadi ti fazole na másle jenom a fakt to teda bilo dobri.

(A nebo viš co se d'elá? Na anglickí a česnek, jako příloha.)

B: Romča to tak d'elal, ne? Ale von to ňák balil, ne?

A: No voňi to ňák d'elali. A to třetí to sem četla, že je zeleňina a sou f tom i řestovini. Tak vubec nevim, jak to uvařim. Gdiš f tom sou i ti řestovini, to asi nepude jen vosmažit, ne?

(Třeba sou předvaření ňák.)

A: ňákí semelinoví... Voňi nám tadi vikáceli stromi. Sou normálňi? Jó, já sem f pondělí nacouvala do auta, to sem ři řikala?

(Ne. Gde?)

A: Na poliklinice. Jak sňežilo, jak sňežilo to minulí pondělí. A tak ješťe sem si vzala košťe a pomislela sem si, že su taková pečlivá, tak pojedu strašně pomalu. A couvu a shora najednou drc.

(A tak to bil nárazňik, ne?)

A: Tak sem vilezla, auto ňic, já ňic, tak sem jela. Celou dobu sem se d'ivala do zrcátka. Celou dobu sem se d'ivala, jesi na mňe ňegdo nebliká. A pak sem přijela do práce a to auto aňi nemňelo prasklej nárazňik. Ale mňe s toho bilo normálňe špatně. Já sem taghle zaparkovala jednou u Delviti. A taki, vedle mňe auto taghle a šli sme spátki k autu. Ne u Delviti, aš tam, jak je Holidej, jo. A teť, já ňikam nejedu, no ňic, Luboši, budem čekat, aš ten dotičnej přide. Já nevijedu. Já si snat tadi stopnu ňákího chlapa. A pak sem teda taki vijela, ale taki sem se bála. To nemám ráda. Já gdiš su u opchod'áku nebo tak, tak parkuju rači kus vzadu.

[...]

A: A dokonca sem na internetu četla, že hlásajú zas ze soboti na neďelu náleďi. Smáli sme se, tudle f pátek přet polednem chlap, naložit si něco. A asi to bil Slovák. A on, naklátka.

(Jako f práci, jo?)

A: Jo. Tak Alena se zvedla, ukazovala mu to. A pak sme se ptali Aleni a řikala, že to bil Polák. Ale to sem nechťela řict. A vo púl druhi vodjel a Martřina povidá hm, já nevim, kam s řim teda jel, jo. Voňi se prej do nákladřaku přezouvají. Tagže zimňi boti zustali na nádvoři a vodjel f pantoflich. Tak aš vistoupí, tak se bude dřivit. To je řákej noveř dovosce, tak na řej aňi řislo aňi řic nemňeli. Tagže mu aňi nemohli dat vjedřet. Tak jesi pojede s Polska naspátek pro boti. Tak to bili takovi pracovňi, kotňičkoví, visokí. Ale gdibi nefoukalo, tak je teda fakt nádherňe.

9. A – Třebíčsko, B – Třebíčsko

A: Ti vole, začal sem se dřivat na horor. Teřka sem bil f kiňe na novim Bondovi.

B: To sem chťel taki vidřet.

A: To je úžasní.

B: Jo? Ten Skajfól?

A: Jo, jo.

B: To si chcu stáhnout.

A: To asi ešře... no i gdiš možná jo.

B: F angličřiňe.

A: Co?

B: Jenom f angličřiňe.

A: No fřak jo.

B: Kams chťel jít na řkolu vlastňe, jako od malička?

A: Já vřbec nevim.

B: Asi se bude muset na to makat no. To neňi zdarma, ti vole. A řim vic si teřka zamakář, řim ---

A: To budeř mít jednoduři.

B: Tak to bi se musel učit, no.

A: Tak nejlepři je to ---. Přijedeř dom, mrkeř se na to, cos dřelal ve řkole. A nemusíš se to znova učit.

B: No jo.

A: Tak co, deš na hokej?

B: Já sem bil tancovat.

A: A tet' pudeš tancovat?

B: To nevím, asi ne, protože nemám holku.

A: Si někoho sežeň.

B: To už je pozdě.

A: To je blbí. A co ta Karolína?

B: Ti fšechno víš, nebo co, sakra?

A: No tak víš jako. Jacto, že ne, bi s tebou nešla?

B: No vona tam minule nebila.

A: Tak jí zavolej, ne?

B: Já ju neznám a ani nemám číslo.

A: Chceš na ňu číslo?

B: Ho máš?

A: Nemám. Ale tak mohl bich ho pro tebe zehnat.

B: Tak vono je to už teťka vo víkendu, že jo.

A: Tak jí zavoláš. Mám na tebe číslo?

B: Mísím, že jo.

A: Jakí máš číslo?

B: Sedum, sedum, sedum, dva, devjet, šest, štíři, ***, jedna. Ti to číslo máš už tak tři roki, ne?

A: Já ho mám ot začátku. Á, mám číslo na Šolicha.

B: Fakt?

A: Jo, šescet pjet, ***, tři, devjet, devjecet tři.

B: Ti jo, to je dobri.

A: A f každím telefonu mám ňáki jini čísla, že jo, vždicki musím hledat. Se doma stavím na vobjet a jedu zase do Brna.

B: Ti jo, tak to máš supr den.

A: Máš novej foun?

B: To už sem mňel minule.

[...]

A: A tu Nokiju? Vlasně jo, to se tí pag rozbil ten foťák.

B: Já nevím, kerou misliš.

A: Takovou tu kovovou.

B: A jo.

A: Jako Aleš Stražilů, víš, jak ste bili u vás.

B: Jo, Tomáš to posral, určitě... Aji tadi tenhle. To mne s ní hodil do bazénu. Já sem ju mňel f kapsi a von mne hodil do bazénu.

A: Přežil to?

B: Jo.

A: Viš, co s tím máš udělat, ne?

B: To musíš visušit, ne? Fšecho rozdělat.

A: No, vitáhneš baterku, rozebereš a pak to musíš fénem nebo něčim a hodíš to do rejže.

B: Do rejže?

A: Hm.

B: To mne něgdo říkal.

A: Jeden típek na Strímu to dělal. Že to je jako strašně agresivní... No jo, že to nemusim řešit.

B: Nemužeš volat a psat esemeski.

A: No, asi tak. Co Petr? Už se dá hrát?

B: Nevim, ten je hroznej. Von je tag rozmazlenej, prostě fšude řve. Sme f opchoďe a celou dobu bulil. Fšechni mlátil prostě.

A: Prostě jaki si to uděláš, taková to máš, co? Co, budeš chodit do tanečních?

B: No, už sme mňeli aji prodlouženou.

A: Fakt?

B: No jo. Sem mňel nejlepší zážitek.

A: Sem jednou bil f tanečních, v hospodě, ti jo.

B: Mí ždicki chodíme do hospodi po tanečních. Na jedno.

A: Možná budu chodit, ale su ohledně společenských tanců dřevo.

B: No jo, mne to taki vubec nejde. Tam bilo tolik lidí. Sem se toho bál strašně. Fšichňi na mne čumňeli. Sem to tam kazil nejvic.

A: No jo, ale viš co. Teťka pudu asi ve středu na cimbál.

B: Co to je?

A: Taková hudba.

B: Cimbálofka?

A: Jako jo. Ale sou to nejlepší akce, mnohem lepší jak diskotéki.

B: Jo?

A: Āisickrát. To se vřbec nedř srovnřvat na diskotřkřch. Tam sou samř kokotři.

B: To jo.

A: A tam si normřlřne pokecřřř, zatancujeř si a pohoda. A přřřřř třden du na koncert.

B: Na co?

A: Na Mňřga a Źďorp. Sliřels to řnegdř?

B: Koho?

A: Mňřga a Źďorp.

B: Jeřře jednou.

A: Mňřga a Źďorp.

B: Nř, to sem fak nesliřel.

A: To je takovej... hodře starř, misim pjetadvacet let. Kolik je?

B: Třicet osum, za minutu to jede. To je dobrř.

10. A – Třebřřsko, B – Třebřřsko, C – Třebřřsko

A: Ti narcisi sou tak krřsni, to je tak krřsnej střl! Nřř Toňřček je tadi taki. Tonřřku. A jř uř sem prodejnu prodala a přřim na to, prosim ře. Sem se tam hoňřla, houbi sem mňřla.

[Ste tam mňřla pořřt plno, ne?]

A: No, mňřla, ale von taki. Von si to koupil, tu prodejnu, vode mňř jenom zbořř, ře jo. A trořku za to a lidř tam choďřjou jag zbjesili, protoře von je strařně řikovnej. A jř mřm pokoj, dřfře. To furt dvanřst řřsic nřjem, teřka přřřli třř mňřesice sedum řřsic enegrije. To mřř devatenřst. A teřka mřř zbořř, jo.

B: Ahoj kořko.

A: řhoj.

B: Ti mřř řim dřl heřři nřuřřnice. Uplřne se zařřnřm voblizovat.

A: Ti blřzřnku...

B: ře bich řř je voblizl?

A: Aha, viř co, gdibi se mi strařřili, tak uř aňi novř kupovat nebudu.

B: Fřřak mňř uř se jich strařřilo.

A: Tondo, přoř je tak řkaredře furt?

B: Diř svřřř slunko, se poďřvej.

A: No teřka.

B: Skoro.

A: Prosim ře, já sem to mřela nakoupeni doma a...

B: Já toho mám nakoupeniho a hodřil sem to na hnuj. Diř svřř slunko, se podřivej.

A: Misiř jako toto? Misiř...

B: Saláti? Viř, kolik sem jich viházzel?

A: No jo, ale loři bilo jinak trořku.

B: No jo, ale bilo tvrdá zima. Bila taková krutejšř a pak najednou začlo bejt teplo a bilo pjekně. Bil zase záchvjef řákej, ale nebil takovej. Teřkon je to furt řeco, furt řeco.

A: Salát nezmrzne a gdiř vomrzne, tak za chvilu jede znova, ře jo.

B: Ale jak uř je dlouho f řech votsadbovařich, tak uř je to řpatni.

A: No tak mi taki jako letos řpatni. Navic sem mřela narcisú hodně urichlenejch, hrozně. Já vipadám hrozně f ři řepici. Neřelej si ze mře prdel. Vipadám jako bába.

B: Já se neřivám na řepicu, já se dřivám na tebe.

A: Nó, Toři, Toři.

B: Hejbeř se jak zamlada uř. Aji se tak vohibář?

A: Viř co, řpatně se vohibám. Kuli zádúm a kuli tadi ři noze. Já mám druhou řpatnou eřře. Já musim jřt eřře podruhi. Ta je víborná.

B: Jo takle, ři teř pudeř s tou druhou.

A: No, musim jřt. Ale zase pudu ař f tom listopadu, viř.

B: Tak to uř budeř moct potom, ař ře začnu hořit, nabihat ři, abich ře znásilřil, tag budeř moct přede mnou uřřkat.

A: Nó, nó.

B: A teř nevim, jesi ře znásilřim s kiblem studeni vodi nebo...

A: Já si misim. Kiblem studeni vodi.

B: Bil sis ve veřerce? Morafski Buďejovice? Rohliki tam sis...

C: Vonkovi, no. Prej sou lepři, tak nevim. Tak je viskouřime.

B: A teřkom vjeřinou uř si na mře zvikli f kameni... jak je kamená pekárna nahoře u dřevařskich zádodú. Tak sem jim tam nechal telefon. A jak maj za korunu, tak jich vemu sto padesát, dám si je do mražáku a gdiř takle potřebuju, vitáhnu řtiri zmraženř a paráda. Ne, sou dobři, fakt.

C: Tag gdiř je zmrzlej, tak je tvrdej, ne?

B: Uř si na to zvikli, ře mře sem brknou a gdiř tam dlouho nejsem, tak jich vemu i dvje sta řři sta. Podle toho jak mam, podle toho jak mam... Já jich sřim... Já sem

na rohlíki jag d'elanej, já jich sňim deset patnáct za den. To mi nevaďi. K párkum, k salámu, k vajičkám. Gdiš přide náká mladá žencká, tak si to zakousnu taki rohlíkem, abi mňe přešla chuť. Já si ju musim prohlídnout, já uš sem ju rok nevid'el. No je to rok?
[No asi jo.]

B: Si ju musim prohlídnout. Zejtra uš tadi nebudeš zase.

[Šak vi taki ne. Nebo vi tadi budete zejtra?]

B: Já tadi budu čast'ejji. No zejtra ne. Zejtra budu, ti smrčki budu zdobit právje svjetilkama, viš, co mám před barákem a rosviťim to a budu slavit ti Vánoce, viš. Gdiš napadl ten sňich.

C: Vid'íš, ťi prozravjejší to vubec ješ'ťe aňi neuklid'ili. Ťi to maj nechani.

B: No.

[Gdo?]

C: Já nevim, ňegde sem to ješ'ťe vid'el, na baráku nebo tagle.

B: Nemaj to ješ'ťe na Moravje aji? Povješeni dokonce dokola?

C: No ta hrúza. Jak to funguje?

B: Čoveče, asi jo. Stává tam hodňe aut. Von nemá dlouhí jídelníčki jako. Má tam jenom krátki, jo.

C: Mi sme tam bili, mi sme tam bili na podzim a připadal sem si jak f čekárňe.

B: Mi sme bili richle vopsloužeňi zase. Gdiš sme tam bili ze ženckou. V listopadu sme tam bili.

C: Jako vubec mňe to neupoutalo teda.

B: Vibirají žile, nebo vibiraji salát? Já se tam pudu pod'ivat rači, no.

A: Pjestovat narcisi to neňi žádná legrace. To neroste samo. To roste samo a čovek to musi vždicki vindat, nasázet, teťka to musi kuli mouše, jo, a kuli háďátku stříkat to a fšechno. Jo, voňi si lid'í mislijou, že je to jenom tak. Děcka, gde sou ti lid'í, do prdele?
[Vi ste říkala, že přidou.]

A: Mňe nasrali. Kolik je hod'ín?

C: A to je neska docela pjekňe.

A: A je krásňe. Já nevim, gde ťi mrchi sou. No, to je... Toňik naříká, že vihazuje salát, no. Gdo bi ho prodával, teda kupoval, gdiš mrzne.

C: Mrzne, no právje. Na to ješ'ťe neňi počasi. Aňi do skleňíku ne.

A: Ale já možná přiš'ťi rok na Velikonoce taki budu prodávat, ale gdiš bude heski, že jo. Ale nebudu se s ťim zaťežovat. Já mám svoje kvitka a fšechno a... Vite co, mňe to bude

stačit. Protože já už sem tu prodejnu nestačila. Vubec. Já sem ji nestačila. Paňi doktorko, stafta se tadi potom. Tak tadidle ta paňi doktorka, to je, ta mňe uspávala.

B: Vzala palicu a buch.

A: Buch mňe do palice. Né, to je strašňe šikovná ženská. No, strašňe šikovná. Tag gde ste ti lid'i? Mňe serou. Fakt.

B: Sotva semka přijedeš a voni fšichňi utekli s toho námňest'í. Teda Poláškofko, gdibich to bejval vjed'el, tak...

A: Vid'íš to, sem si mislela, že mňe maji rád'i.

B: Tak sem t'i propichal kola, abis semka nedojela.

A: Klidňe je pichňi, protože zase ňáká sviňa mňe rozbila nárazňik fpředu. Mužeš mňe říct gdo?

B: Tak sem bil v Baumaksu, to jako tuhle f pond'elí, jak se... štrňást dňí jak f pond'elí padal sních. Vicouvává auto, stálo vedle mňe. Říkám, počkám, aš vodjede, ne, abich mohl... Mohl sem vicouvat s ňim, ale říkám, ať si f klidu vodjede, ne. Von vodjížd'el, já sem se d'íval do spjetnejch zrcátek, von vodjel, ne. Tak sem začal couvat, ne, a říkám --- jako ti auta, abich do ňečeho nevrazil a najednou drc do ňečeho. Poám, co je, poďívám se dozadu a tam za mnou stojí auto. Říkám, gde ste se tadi vzal? No já... von vodjel a já sem stál za ňim. A já říkám, no jo, jak sem vás mohl vid'et, gdiš padal sních. Bes spjetního zrcátka. Kam ste chvátal? Ne, tagle na ňej. Čoveče, mňel tam takoví jako, takoví tihle. A furt se na to d'íval. A já sem bil sticha, říkám, jesi ňeco, t'i na to plivnu a hnetka kapesňíkem višlechtim. No musite se příšťe d'ívat. A šel sem přič vod ňeho. Ale von chvátal, abi mohl tam vedle zaparkovat hnetka, viš. Říkám, to snat neňi možňi. Tak chvátat. A přitom musí vjed'et, že ho nemužu vid'et f tom zrcátku. Chce se mňe spat. Ta čarodejňica přilet'í, čoveče, aš f poledne, jak to vipadá.

C: Gdo?

B: Irena, ta čarodejňica.

C: No fčera to dovezla sem autem, pak choďila ze sáčkama. Vzdicki dala dvje tři do sáčku a nosila to do uzenářství. Sem si říkal, že gdibi choďila tam po chodňiku, tak to má bliš. Bjehala ješťe přes silňicu a tam bila pjekná louže fčera.

B: No tak musí to koleno ňák roschoďit, jag bila na operaci, viš. Má jít ješťe na druhi.

A: Tak si koupím Pálavu vino dneska.

C: Gdo to má tadi tu vinotéku?

A: To má ňegdo s Trnavi, misim.

C: S Trnavi?

A: Ťi maji ale dobri vno. Sice je draši, ale ovjek si pochutná. Takov k ti patoki, jak m tmhle Bauer a nebo j nevim gde.

C: No to sem se tam, j sem tam bil pro rohliki, tak sem se díval, že tam maj kolem třicei padesi korun.

A: Tadi třeba je víno litr za vosumdest korun, Pálava, ale to si pochutnáte. To je víno. Mne vubec nevadí, j gdiš chcu dobri vno, tak za e dm třeba stofku. Ale to je víno vinikajci. A to je levnejši tamto Rulansk šedi, jenže já sem vobjevila tu Pálavu. J ju mm celej tejden v ledice.

C: Ale ta je slai, ne?

A: Slai, ale viborni. Straše dobri. A vite co, tam fšude f tech Kauflandech nemaj tak krsn petrklie, jak máme mi. Tam maj mali kvjeti a za chvilu je to tam suchi. Voi to nemuou zalivat. Gdo bi to tam zalival? To si lidí musijou koupit, gdiš jim to dovezou. Ale jak to tam maj, tak je to uple f udu. Uple v háji.

C: Tak vono i ti řezani kvitka, to uš je teka loterije.

A: Řezani kvitka taki. Miša m tak krsni kvjetini. Vono se mu to tam voti, e. A tak je to dobře, no. A tak uvidíme, j to snat prodám. Nemisim neska, ale... Ďecka, ale gde sou ti lidí? J se na to viprdnu.

B: Lzijou doma na kanap.

A: Já si vždicki, viš co... J fera sem si uvařila, pl slepice sem dostala ot kamartki, polifku. To je tři tak ist krsn polivečka.

B: Tak musiš do toho taki eco hoďit.

A: Pak sem dostala fera, dostala sem uzenej špek, tak sem ho vovaila. Ježiš, děcka, ten je dobřej. Ti mazance a jeden vezu, to sem dostala vot kamartki taki. Voi mne teda zase ději holki, j, to bi mne stálo daleko vic pees. A uďelm ndfku. Ale j tam, já si teda delm to, sich ješe do toho, viš. No a neska uďelm dort Malakof. Mám dost vajiek, tak uďelm hode krmu. Abisme se pomeli. Maso mm uzen, jako do toho, jako krkovicu. Krsnou uzenu do ti ndfki. A nebo delm s tema, z játrama kuřecma. Aš pidu dom, tak si votponu chvilu, mm nďelani. Poliveka je hotov, tagže mm nďelani bramborov placki a šudliki, tagže si je neska dáme. Buť Tomáš, že si vezme placki s povidlim a já si vezmu šudliki s povidlim a z makem. J mám ráda šudliki.

11. A – Třebíčsko, B – Třebíčsko

A: Zas třeba před bránou jednou jo. To tam teda... Bičánek, toho tak taki úplně zbitečně, že jo, ho tam stáhl. A viloučil zas, nebo spíš takle. Viloučil vzájemní viloučení, pak dva... nebo jeden a jeden. Přitom ten Pardubičák, tam na něj dva vlítli, jeden mu dal pěstí do hlavi, druhý ho chitl a stáhl ho Bičánek. A viloučil, ne viloučil dva a dva a von prostě nic neudělal, ale prostě je viloučil, abí mňel klit. A pak už se mu to zase začalo...

B: No voňi pak nevíjou, co jak maj hrat teda. Co mužou a co nemužou. Ti ještě co tam maš teřka...

A: Co? Co co tam mam?

B: Sis něco stáhnul s internetu nebo co?

A: To je enháelko. To vipadá tak vjerohodně?

B: A Sobotka co? Bil v Bostnu, tak má Stenli kap ne. Nebo mislíš, že bi ho šupli někam na farmu?

A: Nevim, tak určitě lepčí, diš tadi hraje, že jo, jesi druhou pjetku. Tam bi hrál sotva třetí, aňi ne. Tam hraje třetí. Se nedivim, že nehrál... ještě f tí dobje tam bil. To bil Krejčí ten mladej, jak se menuje? Si nespomenu. A taki to bilo, tam za nama seděl nákej ten, jak sme bili na tí osumnáccе, ne... a teř mu tam, teř mu tam dal takovej... prostě ho tam narazil na mantinel jako čistě a takoví oujé. Tam za nama.

12. Třebíčsko

Tak kabelu musim nák propašovat dom, abí ju domácí neviděl. Já su ráda, že du dom. Život je tak krátkej. To si dělaj prdel, ne. Děcké oddělení, ***, prosim. Dobri den. Počkejte, já se podívám, dogdi je támle ten, co tam leži, jo? Moment. Tagže tadi je jeden zamluvenej do sedumadvacátího devátí, tagže vám ho klidně mužu dát. Jo, zejtra, jo, dobrí, fájň, budete ho mít tadi, jo? Nó, to je jasni. Jo, dobrí, tak se staftě. Jo? Sme tadi do šestí. Jo? Na schledanou. Tak. Jo, gdištak jim řekňi, že je to sice zarezervovaní, ale je to propadlí. A že si pro to přide paňi Poledňáková. Votpoledne, jo? Já to nechám tadi. Tag gdo ešře?

(To bila kontrola, jesi tadi sme ještěe.)

No to né, to bila paňi učitelka, vona dřif d'elala vichovatelku na Masaričce v družině. A teřkon je v mateřské školce tadi na Gorazdovje námňest'í. To je taková hodná paňi. Tu máme rád'i. A voňi jako docela ti učitelki dou tadi na ti Masaričce na tom prvňim stupňi, sou takoví jako ... Jako vždicki se s ňima domluvíme, no. Neví človjek, jakí sou fstahi mezi ňima, že jo. To je f každim kolektivu asi, gde je plno ženckejch. Jako mi gdiš potřebujem, tak nám vihovijou, a voni gdiš se potřebujou ňegde zašit... Kolikrát je vihod'ijou ze školi, diš maj ňákí olimpijádi nebo ňeco, jo. A pošlou je, ať ňekam dou prost'e. A gdiš je škared'e, tak se mužou upichnout tadi třeba. A vždicki se domluvíme.

(Vždicki se choďilo do kina, ne? Takle gdiš bili ti olimpijádi.)

No a teřkon to je fšechno vo peňezích, jo. Tag gdiš roďiče nedaj peňize na to d'eckám, tak je to řeški, no. Tag gdiš je heski, tak s ňima mužou jít na ňákou prochásku, jo. Gdiš je hnusně, tak to je... Ach bože, d'eťi, d'eťi. A to je v zimně tma jak f prdeli a voňi leťijou aš nahoru na Horka Domki, jo, ti d'eka, potmně. Já bich mňela strach, gde d'eka sou. A ňekterim roďičům je to jedno.

(Třeba sou f práci, ne, tak nemaj přehlet.)

Je to možni, no.

13. A – Třebíčsko, B – Třebíčsko, C – Třebíčsko

A: Teř stojime ňegde...

B: Chceš to fakt vjed'et?

C: Teř stojíme v Zastáfce.

B: Mám t'i to říct?

C: V Zastáfce.

B: To je nová zastáfka v Zastáfce. To nebejvalo. To začlo teřka asi přet mňesícem nebo přet mňesícem a púl. To dicki se stávalo eš'e o kus dál.

A: U řech koňi sme zastavovali.

C: No.

A: Že jo? Sem mislel, že tam zastaví, že je to ňákej fanda do koňi.

B: Se heski pokochá.

A: Nebo si tam choďí na kafe třeba. U nás normálně jak jezďí autobusi u baráku. Tak tam je, jak tam je ta hospoda na rohu. Tak tam dicki gdiš sem choďil ráno do školi,

ještě na gimplu, tak tam dicky f ten čas zastavil autobus, vibjeh řiďič do tí hospodi, vzal si hrnek s kafem a jel dál.

B: Pak to má k něčemu vipadat ta mňescká hromadná doprava.

A: No, f Třebiči. Ti dvje linki.

B: Hej, aňi nemluf jako.

A: Ti vlasňe asi jezďiš autobusem, viť.

B: Jo. Do práce jezďim, no. S práce vječinou choďim pješki.

C: Sem jel asi dvakrát v živoťe f Třebiči.

B: To je, teť je to na zabití.

C: Vono se to mňeňilo, že jo?

B: Jo. To v září zmňeňili, uďelali velkou reformu. Za mňesíc uš museli dodávat jako dodatki, protože to bilo tak strašni.

A: Jako že zrušili spoje, jako velká reforma, jo?

C: Mňeňili se linki.

B: Voňi zrušili, ňekerí linki zrušili úplňe, nahradíli... To máme teťka čísla jako dvanást, třinást, ne dvanást ne, třinást, třicet jedna, dvacet jedna.

C: Po Třebiči jezďí tolik autobusú?

B: Ne, tam prostě je tak jako. Deset, jedenást, třinást, dvacet jedna, třicet jedna.

C: Takle to de po sobje, jo?

B: Jo.

C: A je to aš tak špatní jako?

B: Strašni.

C: Aš si na to zvikneš třeba. Viš třeba jako voňi uďelali, že se dá jet, já nevim, tam na tu stranu vokolo Bili dozadu.

B: Jednatřicítkou, jedenatřicítkou.

C: Zajet do těch okolních vesňic, že jo.

B: Jo, to jo, ale ten to jo. Ale to to je jako dobrej autobus. Ale ti vostatní, co třeba končí ve mňesťe a uš ťi to jako nenavazuje tam, kam potrebuješ jet.

C: Tagže tebe to doveze do mňesta a...

B: Hele teťka první mňesíc to bilo tak, že...

A: Tagže k nádraží musíš pješki.

B: ... že sem choďila celí září ot... sem končila na mňesťe, protože diš sem chtěla jet, gdiš bich chtěla jet dřif, tag bich bila f práci prostě vo púl hoďini dřif. Zbitečňe, že jo.

A: Gdibich jela pozďej, tak sem tam o pjet minut pozďej, no, coš uš jako... Coš první

rok mi bilo tolerováno. Ale potom, to nebilo teda f' tech pjet'i minutách, gdi tam nigdo nebil. Ale pak nákej den, gdi já sem tam nebila, sem bila ve škole a asistentka tam taki nebila, taková ze soudu jakože jaktože chceme odročit jednání a že tam nigdo nebil, tak to rozhodli jako bez naší přítomnosti. Jakože sme se neomluvili.

A: To se nám bude dít pořát.

B: No tagže to bilo první mñesíc. Sem končila ve mñest'e a šla sem tam nahoru. A pak sem, jednou sem takle šla a najednou koukám jako, že jede náká třinástka, akorát přes tu zastádku na tí Bráfovje no. Tak si říkám, tak dobrí, mužů počkat ve mñest'e na třinátku a hod'i mñe to tam. No a pak dodatečně sem zjist'ila, že to je uplñe ten samej autobus, kerim jezd'im, akorát že von na tom námñest'í ot toho řína jako zmñení tu desítku na tu třinátku a pokračuje. Ale to se ale nigde nedočteš jako.

A: Tagže ti v ñem čekáš?

B: Ano, já si posed'im minutu f' autobuse. Nahod'í jini číslo a dojedu teda aš ke kanceláři teť. Coš mñe vihovuje, ale prost'e nigdo to neví. Tam jedeme tři, jo. Tagže to je...

A: A vostatní jako vistoupijou a čekají na třinátku vo zastádku dál?

B: Vistoupí. No to je tak jako taki dobrí, hele. Von zastaví a pak ujede dva metri a tam zastaví na tí zastádkce třinást. Tam nastoupijou ti lid'i. Protože mi zastavujeme na zastádkce jen pro vístup.

C: A to je na mñest'e ne, ale?

B: No.

C: No tak tam je to jasni, že jo. Tam dva vedle sebe t'ěško bi se... a tak vono možná vihnou, ti autobusi, ale...

B: Nevim prost'e, je to, je to takoví, mñe to přide... Třeba teťka ze zastádkci... No misim, že to posunuli nák vo hod'ínu. Ale teťka se prost'e nedostaneš ze zastádkci Tín na zastádkku Atom, coš sou prost'e tři zastádkci, jo. Nebo bejvali to tři zastádkci. A teťka to prost'e nedostaneš jako přímo autobusem. Je to blbí no, protože já choďim cvičit na Atom a musim choďit pješki. Dříf jezd'ila štiřka, pjetka, normálñe prost'e autobus Atom, Tín, Atom, Tín.

C: Ale tag zase se zahřeješ, ne?

A: Tím je to horší.

B: Jenže právje, neš tam dobjehnu, tak už su splavená. A pak ješ'e hod'ínu cvič, že jo. Pag zase spátki, že jo.

C: A ti pracuješ f' Třebiči.

B: No. A něgde hodně, hodně daleko v budoucnosti na mně čeká třebíčské gymnázium.
No ale se musim nejdříf...

A: To neňi tak daleko. Jesi se upínáš jako na to jako s radostí k třebíčskému gymnáziju,
tak to ťe asi sklamu.

B: Neschazuj mi můj žebříček hodnot. Budu z Jindrou f kabinet'e.

A: Budeš mu vařit kávu.

B: Co já? Von mně.

A: S kim tam bil?

B: Netuším s kim.

A: Březinovou?

B: Ne, ne, ne, ta bila z němčinářema. Von bil... Já sem tam f tom jeho kabinetu bila
snat jednou jed'inkrát. Nevim proč.

C: Počkej a co ti teda budeš d'elat? Počkej, ti seš právník, ne? Pudeš na gimpl?

B: A budu učitelka. Přesně tak. Budu d'elat něco, co mně bude vñitřně naplňovat.

A: Tak to je dobrí.

B: Já bich ch'ela učit d'ejepis a opčanku. To je můj životní cíl.

C: Ale zase co já mám teť kamaráda, von d'elal pajdák.

B: To je lepší, no.

C: A začal učit na gimplu. A je uplně nejvic spokojenej.

B: No vid'íš.

C: Von je teda hodně jako flegmatik, tak jako f klidu. A že z d'eckama uplně jako nejlíp
vichází. Von d'elá doktorát ještě. Teťka jel na púl roku do Ňizozemí, a dokonce mu to
i držeť, to místo. Jako jed'íní, co d'eka ch'eli, abi přivez, ňákí huleňí. Spolu vicházej
báječně.

B: No tak jesi jim vozí huleňí do hod'in, tak se teda neďivim.

C: Von má takovej ten nadhlet. Jako von přídě na poradu a voňi tam začnou řešit, že se
jako nepřezouvaj.

B: Jasně a nást'enki.

C: Jo a tohle... To asi záleží...

B: Ďivej se, mně stejnak asi na gimpl hnet nevemou, protože já budu mít záklatku,
druhej stupeň, že jo. Protože dálkovje prost'e to nemužu studovat jako středňi.
Jako učitelství na středňi školi. Misim si, že bi mně nevzali určit'e hnet, jako na prvňi
místo, víš. Ale můžu to jít skusit za paňi Javorkovou.

A: Burešová je řed'itel, ne? Nebo...?

B: Já nevim, já nevim, jak to tam teřka je. Vim, že Blažek už tam neňi. Ale paňi Javorková je zástupkiňe určiťe ješťe. To je ta nejdůležitějši osoba. Lenka tam bila, vona si tam šla dělat praksi náslechovou. A Javorková že... jako že šla nejdřif za Javorkovou a ta že teda jako ju vedla do tí třídi a Lenka že mňela rifle a, já nevim, ňákí triko, nebo košili. No a jako paňi kolegiňe, teda jako, jo, mňela biste trošičku se odlišovat ot řech studentů. Přišla do třídi a tam učitelka v riflích a tričku. Si v živoťe nepamatuju, že bi tam ňegdo choďil v ňákim dreskódu.

A: Ale voň se vodlišovali. Voňi mňeli takoví specifickí vodlišovací...

B: Voňi vječinou...

A: Skrija mňel bílej plášť dicki.

B: Jo a pil s kád'inkí.

A: Fšak Jindra mňel ten pásek s řema klíčema.

B: Ale von mňel i to sako. To von taki normálňe nenosil. Já sem ho pak jednou potkala a von choďil upľně normálňe voblečenej, akorát po škole choďil f tom saku.

A: Každěj mňel ňeco, třeba Nováková bila úplňe blbá, jo.

B: Hele na tu mi nešahej, ta bila u maturit tak straňně hodná.

A: To bilo jed'ini šťest'í, že sem ji tam nemňel. Ta bi mňe vihod'ila. Já gdiš sem s ňí mňel seminář, za pjet minut mi řekla: Zdendo, za dveře. Sem si řikal, jesi ju budu mít u maturit, tak to bude richlí. Ven!

B: Ne, hele, ňekerí ti hoďini bili drsní. Nejhorší bila ta ekskurze do tí Prahi jako. To nezapomenu do smrťi asi. Ale u tí maturiti bila fakt zlatá. Já si pamatuju, já sem mňela s Petrem, sme bili f tom samim kolečku...

A: Jindra bil u maturiti taki zlatej.

B: No u vaší možná jako, u nás vihod'il dva kluki z d'ejáku, že jo. U mojí maturiti třeba zrovna moc nemluvil, ale...

A: U mí maturiti z d'ejepisu sem nemluvil aňi moc já, protože já sem si vitách Āeskoslovensko po roce šedesát vosum a voňi začli spomínat.

14. Třebičsko

Ne, dneska fakt perlila. Teřka sme... čím to pokračovalo? Sem řikala holkám, dneska mám tři punt'iki. Mí sme, mí sme, jo holki tak to jako namichají, daj nám to dolu do halí a mí si to vivezem vitahem jakobi nahoru, jo. A teř nás poslala Marcela s Pavlou

do šrotovni pro pitel, tak sme to donesli. A meziťim Maruš povídá... Vona naposlet to vivezla a šla po schodech. A povídá, já to dám do vitahu, pak to tadi... Mi sme vid'eli, že tam je pjet pitlu, tag gdibich ch'ela, tak je tam naskládám, jo. Furt se do toho sere. Mi sme je nepotřebovali. Tak já je tam naskládám a zatroubím a pak si ten vitach přivolejte. Jenže Marcela po nás ještě ch'ela rozvážit patnást kilo jetele. Tagže vona zatroubila, já sem ten vítach přivolala no a furt sme rozvažovali těch patnást kilo. A za chvíličku slišim, že vitach jede dolu. A já, ti vole, Pavli, a máme pruser.

(Tak si mohla zabjehnout nebo co? Si to viskládat.)

Za dvje minuti Maruš přide nahoru. Rozrazi dveře vitahu. Já sem vám povídala, že vás jako prozvoňim a že to jako vitahnete. Já tam stojim jenom f tričku. A vi si jako mislite, že mi tam jako neňi zima?

(Tak se mohla probjehnout nahoru.)

Teť tam na nás začala řvat. Ale ven ch'ela jit sama, vjed'ela, že má tričko, jo, abi teda jako... Mi sme s Pafčou vobje dvje stáli, jo. Pafča povídá hm, to máme s toho, že sme se si v mlád'í neučili aňi jedna se vozvat, jo. Protože Mirka bi ji řekla, ať de do prdele, že ju tam nřgdo neposilal. Mi sme šest pitlu na rozvažování nahoře mňeli. A dalších šest sme mňeli dole. Tamti sme vubec nepotřebovali, jo. Tagže to fakt dneska perlila. Potom sme mňeli rozvažovat...

(Tak ji zejtra ujet'.)

Mňeli sme uđelat sto devadesát kilovek, sedumdesát dvoukilovek a dvacet púlkilovek. A teť sme dođelali ti kilofki a tak čim budem pokračovat? A já, tak třeba ti dvoukilofki. A proč ne pulkilofki? Budem d'elat pulkilofki, ne. Já si řikám, já si řikám, ti vole, tak proč se mňe ptá, jo.

(Tak ste si mňela d'elat každá sví.)

No to jakobi jedna dáva do sáčku, zváží tam kilo, druhá to zavaři a třeťi tam nalepi štítki, víš. No, potom Pafča vařila ti pulkilofki. Ale vona chvilama ta svářečka prost'e nesvaři, jo. Tam asi máme nřakou jakože přepálenou strunu, jo.

(A nebo ju chvilku votpočnout, ne.)

No a nebo ju chvilku votpočnout. Vem si, že... A teť ten drugej pitlik jakobi ---. A vona ji povídá, prosim ře, ukaš, pušť mňe k tomu. Vihod'ila ju vot toho, jo. Jako gdibi Pafča bila nesvéprávná. Já sem tak vitočená s práce. Tadi f tom Maruš prost'e... furt fšechno po jejim. A jako poroučí, jo. Gdibi tam bila Mirka, tak jí řekne, prosim ře, d'í do prdele. A Marcela tam stála a d'ivala se, proč řve. A jesi mislí, že tam jako neňi zima, gdiš je tam takle f tričku, ne. Mi sme nevjed'eli, že uš má naložino, jo. A aňi sme ti pitle

nepotřebovali prostě. Vona tam na nás jak na školáki prostě. Sme se bavili ráno a Jirka povídá, já se brzo budím, tak sem si f sobotu fstal, abi mohla spat. Já sem nemohl f sedum. Dal sem vařit polifku, dal sem vařit to a vona vileze a eš'ě nasraná, že tam tluču nádobim, že nemuže spat. Tak sem si říkala, mne ti ho bilo aš lito.

(Pak proč chodí furt na ribi, víť?)

Jo. Budou se objednávat síri. Já to donesu. Ale zdražili, hodně zdražili. Máslo dvacet devjet, to si pamatuju, kelimek padesát pjet, ze štiriceťi devíťi na padesát pjet. Pak tam mají plátkoví síri, prej, za štrnást devadesát. A tu cihlu asi o štiri koruni. Sem říkala, že si vezmu, jo. Já sem říkala, že vezmu uzenou a třícitku. Že uzenou, ta jim jako chutnala. A tu třícitku spracujeme. Máslo sem říkala, že asi aňi ne. Povidala Pavla, že ňáká ta její kamarátka, protože Pafča uš to vjed'ela přes pátek, že se s ňou o tom bavila, že si vždicki brala tak padesát másel, že peče. A že si mislela, že je aňi nebude chtít, a je chce, že ji dobře držijou krémi. A já sem říkala, Roman říkal aji ten kelimek, tak sem říkala, že ho vezmu. Protože vem si pul kila padesát pjet, to máš kilo sto deset.

(A kolik je, gdiš si koupiš krabičku?)

Stoji to sto padesát a nebo sto třicet pjet, furt t'e to víde na osumnást korun, ta krabička. Jo, tak sem říkala, že ten taveňák zase jeden vezmu.

(A zejtra máš ňeco? Eš'ě má bejt zejtra sluňičko.)

Zejtra, zejtra ne, ale ve středu, sem si spomněla, že d'eda chce, abich ho dovezla do Jaromněric k ***, protože má narozeňini. A Roman si chce vzít auto, protože jedou ráno, dopoledne na pracák. To jako nevím, jak to dopadne.

(A jak f tom Frenkiši?)

No ňigde neberou, aňi je nepust'ili dál. Jako bili jenom na vrátňici.

(Zaťim jakože ne?)

Že neberou a vic se s ňim jakobi nebavil.

(Voňi psali, že jag budou dokupovat stroje, ale to je do vírobi teda. Jag budou dokupovat stroje, že budou průbježně přibírat. Ale aš tři sta novejch. Ale tak eš'ě asi nemaj, voňi d'elaj humbuk.)

Já teda, Romča mne teda povidal, že neberou. Jesi jim třeba řekli, ať si zavolají, s Lubošem sem vo tom rači nemluvila.

(Tak se budem d'ivat.)

Ne, ne, ne. Roman ho vodvezl autem, viš, a von přijede na skládačce. Ale tet' sem jela s Mart'inem domu, tak sme se vo tom ňák bavili a povidal mi, že jeho švagr d'elá ňegde v Jihlavje. Ale né v Bošu, já uš si to nepamatuju ale ňák jinak, ale že tam tuhle přibírali.

(Zas to máš Jihlavu, no.)

No tak jako jo.

[...]

Jako Roman po mne furt chce nějakou starou košilu a ledvinku, že na Ibize za masku. Já nevím, jesi je na Ibize jakobi nějaký karneval, nebo... Tak sem mu tam právě hledala košilu a zapínala sem si zvuk a viděla sem tam hovor. Ale ještě přemejšlim, ta Maruš mne nasrala třikrát dneska. Sem si spomněla jen na dvje. Ale mne fakt bilo tí Pavli líto, jo. Protože mne se nějaký pitlík taki jakobi nezavařil, jo. A teřko jako, viš, co, ale...

(Tak ať to dělá fšechno sama. Mnělas jí to nechat tahat samotnou, abi jí to přešlo, uš bi to víckrát neřikala.)

No hele jako vona s řim choďila po řech schodech sama řeba jakobi. Ale vona si vezme pjetřikilofku jednu a de. Viš co, no jo, já uš vim. Mi tam máme prostě udělanou parkofku, ---, pastevní, hřišťovou jo a takovíhle druhi, jo. A tam to skládáme na ten stůl a pak to nosíme na stanoviště pastevní a ---. A tam si to zapisuje. Ale vona mňela dovolenou, ale mi sme se na tom stole nemohli hnout, tak právě proto sme šli vodnášet. Ale vodnesli sme vopravdu, já neim, sto kilo. Ale Maruš tadi ta práce taki nevoňi, viš. Ju taki bolijou záda s toho. No a teřkon mi sme naposlet vodnášeli a voňi začali pjetkama. A mi sme tam, já sem vodnášela s Marcelou a tak sme se domluvili jedňički, ne. A vona tam ječela, že jesi jako nevime, že se to tam vodebirá postupně, jo. Tagže mi sme přišli nahoru, vodnesli sme tu svazenku a mňela se vodnášet... ten jeden druch, jo. A já sem viděla, že Maruš nese jakobi dvje pjetki, tak sme šli, naložili sme si s Pafčou ti pjetki do toho koša a deme. A vona choďila po schodech. No to sem si musela, to sem si mohla mislet, že mi vemete ti pjetki, mňe se dobře nosijou. Protože jako jedňički bi se jí špatně nesli, že jo. A já řikám Pafči, ti vole, neska asi se Maruš dobře vispala a teř nás tadi jako jo... Prvňe se to jako dělá postupně, jo, ale já vjeřim, že se jí líp vezme jedna pjetka neš pjet řech, jo. Ale abi řeba řekla, holki, vemte to, nebo něco, ale vona chce, abi to bilo postupně a pak na nás spustí hnet... A já řikám, tak dneska mám, dneska mám tři puntřiki. Pafča jeden a je nesvéprávná. Sem se musela smát. A --- řiká, tak kuli čemu vás buzeruje dneska? Dneska kuli řsemu. Pafča to vařila, že to jakobi dala za krajiček, abi ten pitlíček nebil jako nadusanej, ale abi se to jako pjekně svařilo co nejblíř. Tagže vona to držela prstama já sem jí to jako to, jo. Ale Maruš si pak k tomu stoupla, tak vona to zavařila --- toho pitlíku, tagže ti pitlíki sou tagle, takoví naducaní, aňi na sobje ndrřizijou. Vona jak neňi nejlepři a nemá nejvic dovolení... Teř maroďila.

Tet' mňela nejmenší. Vona fšem bude radít, at' si vemou dovolenou. Je, dit' si ju vem, pak ju nevíbereš.

(Hele a umí se taki smát jako, jako ňákou srandu?)

Jo to umi ud'elat srandu a smát se tomu, jo, jo. Ze sebe aňi ne, ale kolikrát tak jako...

Jo, jako jo, jako ud'elá srandu jakobi.

(A jako co třeba?)

Že si d'elá srandu, že se ňekam nevidám. Jak sme se tam protahovali mezi paletama a já sem se tam opravdu nevíšla. Mart'inka mňe fčera volá, já sem jí říkala, at' mi zavolá.

(No a tak co říkala?)

(Kolik ti nechala triček?)

No voňi je nedávali. A najednou bilo devjet hod'ín a Lubošovi zvoňí telefon. Říkám, ti vole, gdo ho votravuje. Říkám, mám telefon vibitej, vipnutej. No rozdávali ňákí leski na rti. Hráli si z d'etma, nafukovali balónki. A maj zaplacenejch sedum hod'ín, cestu tam, spátki. Vod dvou do devít'i. Že mňela jít ešťe dneska ňekam, ale že má to, že má školu. Právje sme se bavili, začli sme se bavit s Pafčou a Adámek, jak mi d'eláme do třech, tak vona ho tam ráno Mart'ina doveze. Ale on f ti dvje přijede autobusem sám. Jako do školi jo, do druhí třídí.

(A votkuť sou?)

Ze Slavic, ze Slavic. A Pafča povídá, já uš nevim, co s ňim. Jednou jede za štiri, jednou jede za šest. Že prost'e tu prukasku má v ruce, ale von to neřekne, jak je nesmňelej, von neřekne, že chce polovičňi nebo tu žákofskou, jo, a že tuhle po ňem řid'ič zase chťel šest korun, jo. Že von na to, jakej je takovej drzej, že je prost'e jako nesmňelej a neprúbojne, tadi ve škole a f tom, jo. Tomášek gdiš se jim narod'íl, gdiš se narod'ilo to druhí, tak tomu Adamovi mohli bit ale tři roki. A paňí Svobodová jako babička přijela s kočárem prej, ne. A Marcela se tag d'ívala a povídá, tak co, Ad'i, jak se ti libi brácha. A von že do ňej kopl. Tak to sem si dicki říkala, tak ti budeš... Ale vona povídala, že von se ve škole prost'e nepřihlási, že se stid'i, že ňic neřekne. Že i gdiš ví, že má jakobi prukasku.

(Tag gdiš jede školákem a drží v ruce prúkasku.)

No a vona mu dala štiri koruni a že ten řid'ič mu povídá, že má málo. Že vona mu to dala jakobi jen na tu kartičku.

(Ale to von jed'í jeden, ne?)

Dva se tam prej střídaj.

(No tak to bi ho nevotchitla?)

Mladej, heskej a fousatej.

(Tak počkej, to je ten normálne jako linkoví, jako?)

Von jede z Vičap a přes Slavice školák. Nevim, jesi jezdí ještě něgde jinde, nevim.

Tohle je školák a von neprokačuje ňikam. Jo, von f těch Slavicich...

(No ale jestli je to třeba jakože linkovej.)

Ajo, no taghle to vubec nevim, fakt. Říkali, že tam seďej dvě, ti řidiči.

[...]

Já du f pátek, vezla sem tam taki holkám něco do vítahu. A vijedu z rulíkem za vrata a naprotí mňe takle do statku auto a policajtí. No že ho prej chitli, že odjížděl tam jakobi ot opchodu f Ujezdě, ne f Ujezdě, ve Slavicich, a nesvítil, tak jeli po něm a stofku pokuti dostal. Říkám, gdibi ho upozornili. Tenkrát na Romana policajtí blikali. Gdiš sme jeli z Borovini. A tadi fakt jel s opchodu ze Slavic a dostal stofku. Hele jak krásně uš pučijou kočički, poďivej se.

(No já mislim, že bude na Velikonoce hnusně.)

No, dostala sem nadáno, že gdibich přikrila česnek slámou jag Zdenek, tak sem z něho něco mňela. Říkám, to vižejo.